

DIE BYDRAE VAN DIE DRakensBERG SEUNSKOOR
TOT DIE MUSIEKLEWE IN SUID-AFRIKA:
'N HISTORIESE OORSIG

deur

Maria Magdalena de Beer

Voorgelê ter gedeeltelike vervulling van die vereistes vir die graad
Doktor in Musiek
in die
Fakulteit Geesteswetenskappe
Universiteit van Pretoria

Promotor: Prof. W.D. Viljoen
Mede-promotor: Prof. H.H. van der Mescht

Pretoria
April 2008

BEDANKINGS

By voorlegging van hierdie studie is dit my voorreg om die volgende persone, wat elkeen op 'n besondere wyse 'n bydrae gelewer het, van harte te bedank:

- Prof. W.D. Viljoen: Promotor
- Prof. H.H. van der Mescht: Mede-promotor
- Isobel van der Walt van die musiekbiblioteek van die Universiteit van Pretoria, vir haar bereidwilligheid en professionaliteit
- Personeel, oudleerlinge en dirigente van die Drakensberg Seunskoolskool
- Rudolf de Beer en Drechia Snyman vir hul advies en bystand
- Personeel van die musiekbiblioteek van die Universiteit van Stellenbosch

OPSOMMING

In hierdie studie word gepoog om 'n historiese oorsig te gee oor die bydrae van die Drakensberg Seunskoor tot die musieklewe in Suid-Afrika. So 'n studie is nog nie voorheen onderneem nie. As agtergrond tot die geskiedkundige navorsing is 'n algemene oorsig van die koortradisies in Suid-Afrika, en hoe wedersydse beïnvloeding met die Drakensberg Seunskoor plaasgevind het, in hierdie studie uiteengesit. Daar is verder gekyk na die ontstaan en algemene agtergrond van die skool, die musiekopvoeding, kooraktiwiteite, konserte, repertorium, opnames, oudleerlinge en dirigente. 'n Algemene historiese weergawe van die Drakensberg Seunskoor vorm die grootste komponent van die studie.

Onderhoude, persoonlike gesprekke, direkte observasie, deelnemende observasie, versameling van inligting deur dokumente en argiefrekords en die studie van kulturele artefakte is die metodes wat gebruik is om inligting te versamel.

As gevolg van die feit dat die koor 'n groot hoeveelheid repertorium van verskillende genres sing, word die toonkunsenaarskap van die koorlede en dirigente uitsonderlik ontwikkel, veral wat betref verskillende uitvoeringspraktyke, wat ook 'n praktiese toepassing is van die musiekkurrikulum by die skool.

Die aantal optredes, toere, repertorium en opnames, asook die aantal hoëprofielkontrakte wat die Drakensberg Seunskoor sedert sy ontstaan ontvang het, is 'n duidelike bewys dat hierdie koor nie slegs 'n baie groot invloed op die Suid-Afrikaanse musieklewe het nie, maar ook internasionaal uitstekend vaar. Die sukses van alumni en oud-dirigente se verdere musiekloopbane onderskryf ook hierdie stelling.

Die genoemde intense opvoeding deur middel van musiek het tot gevolg dat van die oud-leerlinge die internasionale musiekwêreld met sukses betree, en daardeur die skool se invloed ver buite die landsgrense uitdra. Curricula vitae van alumni van die skool, waaronder Barry Coleman, Jacques Imbrailo, Colin Lee, Mark Nixon, Clint van der Linde en Deon van der Walt, staaf hierdie stelling.

Curricula vitae van dirigente wat betrokke was by die koorskool sedert die ontstaan van die skool (in 1967) tot 2006 toon dat die koor nie slegs musici van

formaat lok nie, maar ook aan hierdie afrigters die geleentheid bied om hulle toonkunsenaarskap te ontwikkel wat hulle in staat stel om later 'n groot rol in die musieklewe van Suid-Afrika, asook soms internasionaal, te speel.

Hierdie studie lewer 'n bydrae tot die erkenning wat die Drakensberg Seunskoor verdien. Dit gee terselfdertyd aan uitvoerders, studente en historici 'n breër agtergrond, insig en waardering vir die koorskool.

Sleutelterme

- Drakensberg Seunskoor
- Drakensberg Seunskoolskool
- Koor
- Musiekopvoeding
- Koortradisies
- Koordirigente

SUMMARY

This study aims to give a historic overview of the contribution of the Drakensberg Boys' Choir to music in South Africa. Such a study has not yet been undertaken up to date. As background to the historic research, a general overview of choral traditions in South Africa and the mutual influence with the Drakensberg Boys' Choir is set out in this study. Other aspects explored include the origin and general background of the school, the musical education, choir activities, concerts, repertoire, recordings, past students and conductors. A historic account of the choir forms the greatest part of the study.

The methods used to gather information include interviews, personal conversations, direct observation, participatory observation, the collection of information from documents and archive records and the study of cultural artefacts.

Because the choir sings a large repertoire from different genres, the musicianship of the choir members and conductors is developed particularly well, especially regarding different performance practices, which is also a practical application of the music curriculum at the school.

The number of performances, tours, repertoire and recordings, as well as the high profile contracts that the Drakensberg Boys' Choir has received since its origin, are clear indications that the choir not only has a significant influence on South African music, but also does exceptionally well internationally. The success of the further music careers of alumni and past conductors supports this statement.

The school's intense education through music means that past students enter the international music world successfully, and in this way carry the school's influence far beyond the country's borders. Curricula vitae of alumni of the school, which include Barry Coleman, Jacques Imbrailo, Colin Lee, Mark Nixon, Clint van der Linde and Deon van der Walt, are proof of this.

Curricula vitae of conductors that have been involved with the choir school since its origin (in 1967) to 2006, show that the choir not only attracts noted musicians, but also offers them the opportunity to develop their musicianship, which allows them to later play a great role in music in South Africa, often also internationally.

This study contributes to the recognition that the Drakensberg Boys' Choir deserves. It gives performers, students and historians a broad background, and at the same time insight into and appreciation for the choir school.

Keywords

- Drakensberg Boys' Choir
- Drakensberg Boys' Choir School
- Choir
- Music education
- Choir traditions
- Choir conductors

LYS AFKORTINGS

ATKV	Afrikaanse Taal- en Kultuurvereniging
BA Regte	Baccalaureus Artium Regsgeleerdheid
BBC	British Broadcasting Corporation
BComm	Baccalaureus Commercii
BOE	Bank of England
BMG	Bertelsmann Music Group
BMus	Baccalaureus Musicae
BWV	Bach-Werke-Verzeichnis
DBC Stereo	Drakensberg Boys' Choir Stereo
DMus	Doctor Musicae
EMI	Electric and Musical Industries Ltd
ENO	English National Opera
FNB	First National Bank
FM	Frekwensiemodulasie
Hob	Hoboken
HWV	Händel-Werke-Verzeichnis
K	Köchel
KRUIK	Kaapse Raad vir Uitvoerende Kunste
LTCL	Licentiate of Trinity College London
MMus	Magister Musicae
Op	Opus
PUK	Potchefstroomse Universiteitskollege (later Potchefstroomse Universiteit vir Christelike Hoër Onderwys)
RAU	Randse Afrikaanse Universiteit, Johannesburg
RV	Ryom-Verzeichnis
SAFM	Suid-Afrikaanse Frekwensiemodulasie; Engelse radiosender van die SAUK
SAMA	South African Music Awards
SAMRO	Suid-Afrikaanse Musiekregte-Organisasie
SATB	Sopraan Alt Tenoor Bas

SAUK	Suid-Afrikaanse Uitsaaikoöporasie
SUKOVS	Streekraad vir Uitvoerende Kunste van die Oranje-Vrystaat
SV	Statkus-Verzeichnis
SWV	Schütz-Werke-Verzeichnis
TRUK	Transvaalse Raad vir Uitvoerende Kunste
TV	Televisie
UNISA	Universiteit van Suid-Afrika, Pretoria
VSA	Verenigde State van Amerika

INHOUD

1. Inleiding	1-1
1.1 Motivering vir die studie	1-1
1.2 Doel van die studie	1-2
1.3 Navorsingsvrae	1-2
1.4 Metodologie	1-3
2. Agtergrond oor die koortradisie in Suid-Afrika	2-1
2.1 Inleiding	2-1
2.2 Westerse musiek	2-1
2.3 Tradisionele Afrika-musiek	2-8
2.4 Opsomming	2-12
3. Ontstaan en algemene agtergrond van die Drakensberg Seunskoolskool	3-1
3.1 Inleiding	3-1
3.2 Ontstaan van die Drakensberg Seunskoolskool	3-1
3.3 Algemene agtergrond van die Drakensberg Seunskoolskool	3-3
3.4 Nie-musikale aspekte van die skool	3-10
3.4.1 Daaglikse skedule	3-10
3.4.2 Koshuis	3-11
3.4.3 Akademiese vakke	3-12
3.4.4 Sport	3-13
3.5 Opsomming	3-14
4. Musiekkurrikulum en kooraktiwiteite	4-1
4.1 Inleiding	4-1
4.2 Musiekkurrikulum	4-1

4.2.1 Instrumentale en sangonderrig	4-1
4.2.2 Musiekteorie-onderrig	4-3
4.2.3 Musiekspesialisasie	4-3
4.2.4 Musiekwaardering	4-4
4.3 Kooraktiwiteite	4-4
4.3.1 Funksionering van die kore	4-5
4.3.2 Nuwe Seunskoor (opleidingstatuskoor)	4-12
4.3.3 Internasionale status	4-14
4.3.4 Kamerkore	4-15
4.4 Opsomming	4-15
5. Konserte, toere, repertorium en opnames	5-1
5.1 Inleiding	5-1
5.2 Konserte en toere, 1967-2006	5-1
5.3 Repertorium	5-3
5.3.1 Westerse repertorium	5-3
5.3.2 Tradisionele Afrika-repertorium	5-4
5.4 Opnames	5-6
5.4.1 Plaat-, CD- en DVD-opnames	5-6
5.4.2 TV-opnames, radio-opnames en rolprente	5-6
5.5 Opsomming	5-7
6. Oudleerlinge en dirigente betrokke by die koorskool	6-1
6.1 Inleiding	6-1
6.2 Oudleerlinge wat internasionaal presteer	6-1
6.2.1 Loyiso Bala	6-1
6.2.2 Zwai Bala	6-2
6.2.3 William Berger	6-3
6.2.4 Barry Coleman	6-5
6.2.5 Jacques Imbrailo	6-6
6.2.6 Dawid Kimberg	6-8

6.2.7 Colin Lee	6-9
6.2.8 Nicholas Nicolaides	6-12
6.2.9 Mark Nixon	6-14
6.2.10 Clint van der Linde	6-15
6.2.11 Deon van der Walt	6-16
6.3 Dirigente	6-20
6.3.1 John Tungay	6-22
6.3.2 Desmond Wright	6-22
6.3.3 Edward Aitchison	6-23
6.3.4 Louis van der Westhuizen	6-23
6.3.5 Eberhard Künkel	6-23
6.3.6 Lionel van Zyl	6-24
6.3.7 Charles Denholm	6-25
6.3.8 David Matheson	6-25
6.3.9 Susan Reid	6-26
6.3.10 Hannes Loubser	6-27
6.3.11 Daniël Baard	6-27
6.3.12 Christian Ashley-Botha	6-28
6.3.13 Juan Burgers	6-28
6.3.14 Benjamin Oosthuizen	6-29
6.3.15 Gerhard du Toit	6-29
6.3.16 Botes Gresse	6-30
6.3.17 Vaughan van Zyl	6-30
6.3.18 Rudolf de Beer	6-31
6.4 Opsomming	6-32
7. Gevolgtrekkings en aanbevelings	7-1
7.1 Inleiding	7-1
7.2 Beantwoording van die subvrae	7-1
7.3 Beantwoording van die hoofnavorsingsvraag	7-5
7.4 Aanbevelings vir verdere studie	7-6
7.5 Slot	7-6

8. Bronnelys

Bronne-1

BYLAES

A. Konserte en toere, 1967-2006	A-1
B. Westerse repertorium	B-1
C. Noël-repertorium	C-1
D. Tradisionele Afrika-repertorium	D-1
E. Plaat-, CD- en DVD-opnames	E-1
F. TV-opnames, radio-opnames en rolprente	F-1

HOOFSTUK 1

Inleiding

1.1 Motivering vir die studie

Alhoewel Suid-Afrika 'n sterk koortradisie het, is daar nog min navorsing op die gebied van koorsang en koortradisies gedoen. Een van die bekendste kore in Suid-Afrika is die Drakensberg Seunskoor wat sedert sy bestaan 'n enorme bydrae tot die musieklewe in Suid-Afrika gelewer het. Alhoewel daar argiefmateriaal van die koor beskikbaar is, is daar weinig navorsing oor die koor gedoen. In hierdie studie word gepoog om 'n historiese oorsig te gee oor die bydrae van die Drakensberg Seunskoor tot die musieklewe in Suid-Afrika.

Vandag is die Drakensberg Seunskoor die enigste SATB-seunskoor in die wêreld, met ouderdomme wat wissel tussen 9 en 15 jaar (De Beer 2005:49). Die Drakensberg Seunskoolskool is een van drie onafhanklike seunskoolskole ter wêreld waarvan die ander twee die Amerikaanse en Weense Seunskoolskole is.

Hierdie plaasskool het oorleef en 'n bekende koorskool geword wat musici opgelewer het soos Loyiso Bala, Zwai Bala, William Berger, Barry Coleman, Jacques Imbrailo, Dawid Kimberg, Colin Lee, Nicolas Nicolaidis, Mark Nixon, Clint van der Linde en Deon van der Walt. Hierdie persone het reeds diep spore getrap as sangers, dirigente en pianiste. Sedert die stigting in 1967 het die skool plaaslike en internasionale roem verwerf. Binne tien jaar het die skool sy plek ingeneem onder die wêreld se bekendste koorskole en vandag word dikwels na die koor verwys as een van die beste seunskore ter wêreld.

As amptelike begeleier en residensiële orrelis van die skool vanaf 1999 tot 2006 was ek bevoorreg om in hierdie milieu te werk. As gevolg van die feit dat die geskiedenis van die Drakensberg Seunskoor nie gedokumenteer is nie, is besluit om hierdie leemte te vul.

1.2 Doel van die studie

Die doel van hierdie studie is om die musikaal-geskiedkundige gebeure sedert die ontstaan van die Drakensberg Seunskoor te dokumenteer as bydrae tot die musieklewe in Suid-Afrika. Die studie sal poog om 'n narratiewe weergawe van die verskillende fasette van die skool te verskaf. Hierdie studie sal hoofsaaklik primêre navorsing wees. 'n Algemene agtergrond aangaande alle funksionele aspekte van die skool sal ondersoek word. Laasgenoemde sal volg op 'n afgebakende uiteensetting van sommige koortradisies in Suid-Afrika wat op een of ander wyse raakpunte vertoon met die Drakensberg Seunskoolskool.

1.3 Navorsingsvrae

Die bogenoemde agtergrond het die volgende hoofnavorsingsvraag tot gevolg:

- Op watter wyses het die Drakensberg Seunskoor 'n bydrae tot die musieklewe in Suid-Afrika gelewer?

Die hoofnavorsingsvraag het die volgende subvrae tot gevolg. Hierdie vrae word in die studie beantwoord as noodsaaklike agtergrond op die hoofvraag.

- Watter raakpunte is daar tussen die koortradisies in Suid-Afrika en die Drakensberg Seunskoolskool? (Hoofstuk 2)
- Hoe het die Drakensberg Seunskoolskool ontstaan? (Hoofstuk 3)
- Wat is die musiekkurrikulum en verskillende kooraktiwiteite van die skool? (Hoofstuk 4)
- Hoe vorm konserte, toere, repertorium en opnames deel van die algemene jaarprogram van die Drakensberg Seunskoolskool? (Hoofstuk 5)
- Watter oudleerlinge van die skool het internasionaal presteer? (Hoofstuk 6.1)
- Watter dirigente was betrokke by die skool sedert die ontstaan daarvan in 1967? (Hoofstuk 6.2)

1.4 Metodologie

Hierdie studie is hoofsaaklik empiries, en poog om so ver moontlik die geskiedkundige agtergrond van die Drakensberg Seunskoolskool na te vors. Volgens Mouton (2001: 170) is die doel van historiese narratiewe studies om die verlede en die kronologiese opeenvolging van gebeure so akkuraat as moontlik te orden; in hierdie studie veral met betrekking tot toere, konserte en die bydraes van oudkoorlede.

Die gevallestudieteorie van Yin (2003) word as algemene grondslag gebruik om die musikale gebeure in die geskiedenis van die Drakensberg Seunskoolskool wat bygedra het tot die musieklewe in Suid-Afrika en buite die landsgrense na te vors. Alhoewel hierdie metode as basis van die navorsing dien, word die studie nie ten volle hiervolgens weergegee nie. 'n Algemene historiese weergawe van hierdie koor vorm die grootste komponent van die navorsing. Ander komponente sluit in die curricula vitae van dirigente en oudleerlinge, asook 'n oorsig oor koortradisies in Suid-Afrika.

Die motivering vir navorsing oor die Drakensberg Seunskoor lê in die feit dat dit so 'n unieke instansie is. Volgens Yin (2003: 40, 41) kan 'n unieke geval 'n geldige gevallestudie wees, en behoort binne so 'n geval aandag aan verskeie parameters gegee te word ter wille van triangulasie. Aangesien hierdie studie 'n enkelgevallestudie is, word gefokus op die beskrywing van verskillende entiteite, waaronder die geskiedenis en agtergrond, insluitende konserte en toere, die musiekkurrikulum van die skool en kore, asook die biografieë van die dirigente en oudleerlinge waarna verwys word. Die primêre eenheid van analise is 'n algemene historiese weergawe van die Drakensberg Seunskoolskool. Aansluitende by hierdie primêre eenheid is die volgende sub-eenhede van analise, naamlik:

- die koortradisie in Suid-Afrika;
- die ontstaan van die Drakensberg Seunskoolskool;
- die musiekkurrikulum en kooraktiwiteite van die Drakensberg Seunskoolskool;
- konserte, repertorium, toere en opnames van die Drakensberg Seunskoolskool; en

- oudleerlinge van die koorskool wat musikaal uitsonderlik presteer het asook dirigente wat betrokke was by die koorskool.

Hierdie spesifieke studie sal nie poog om teorieë te bevestig, te betwis, of uit te brei nie, maar wel om 'n historiese oorsig van die koorskool te gee. Al ses bronne van bewyse vir gevallestudies, soos gekategoriseer deur Yin (2003: 85-96), sal in die studie gebruik word. Sommige sal in groter detail ondersoek word as ander, afhangende van die data beskikbaar in elke bron: onderhoude, direkte observasie, deelnemende observasie, versameling van inligting deur dokumente en argiefrekords en die studie van kulturele artefakte is die ses bronne wat gebruik sal word. Hierdie veelvoudige bronne van bewyse soos aangemoedig deur Yin (2003: 97-99) is een van drie beginsels van dataversameling wat 'n enkelgevallestudie ondersteun. Yin (2003: 101) se tweede voorgestelde beginsel van die versameling van data is om 'n gevallestudiedatabasis daar te stel. Die data onttrek uit die literatuur, dokumentasie, argiefrekords en observasie is versamel op rekenarlêers. Die derde beginsel is om 'n reeks bewyse te stel vir verdere navraag soos byvoorbeeld die datum waarop e-pos-korrespondensie plaasgevind het en die bewaring van argiefmateriaal, dokumente, argiefrekords, webbladsye en programaantekeninge waaruit inligting verkry is vir latere verwysing (Yin 2003: 105).

Vervolgens word die eerste navorsingsvraag in Hoofstuk 2 bespreek.

HOOFSTUK 2

Agtergrond oor die koortradisie in Suid-Afrika

2.1 Inleiding

Die politieke geskiedenis in Suid-Afrika wat sterk kulturele en rassegrense afgedwing het, het tot gevolg dat Suid-Afrika se koortradisie gekenmerk word deur afsonderlike strominge. Dié verskille is later teëgewerk deur verskeie komponiste wat werke geskryf het wat beide Westerse en Afrika-elemente bevat. Dit sluit aan by die tendens wat deesdae deur vele musici in die koorwêreld aangewend word deur onder andere 'n sinkretiese vermenging van verskillende style in koorimprovisasie en koorkomposisies. In Afrika-musiektradisies vorm sosiale groepsang die basis van menige kultuurpraktyk. Dit het die vermenging van Westerse en Afrika-musiektradisies tot gevolg gehad sedert Europese immigrante onder andere Engelse en Duitse koortradisies na Afrika gebring het. Oosterse invloede het saam met Maleiertradisies die land ingekom. Kore soos byvoorbeeld die Drakensberg Seunskoor put uit hierdie ryk tradisie deur beide Westerse en Afrika-musiek in hulle programme in te sluit. Hoe die koortradisies in Suid-Afrika ontwikkel het en hoe dit 'n invloed op die ontstaan en groei van 'n koor soos die Drakensberg Seunskoor gehad het, word in hierdie hoofstuk ondersoek. Informasie is gevind in literatuur as sekondêre bronne. Die agtergrond van Westerse en Afrika-koortradisies word afsonderlik bespreek. Diskoerse wat nagevors is, het hoofsaaklik op streke en stede gekonsentreer.

2.2 Westerse musiek

Verskeie gebeurtenisse het belangrike gevolge gehad wat vandag se koortradisie sterk beïnvloed het. Hauptfleisch (1992: 4) som die beginjare van die Westerse koortradisie in Suid-Afrika soos volg op:

As the European immigrants came to South Africa, they brought a love especially for the British and German choral traditions. British immigrants,

for example, tried to maintain the vogue for massed performances of giant oratorios. Thus oratorios by Mendelssohn, Rossini, Haydn and Händel featured strongly in their choirs' repertoire.

Deurdat sendelinge hierdie koortradisies deur die kerke en skole bevorder het, is nie slegs kerkkore nie, maar ook skool-, kinder- en jeugkore 'n gewilde medium waardeur hierdie musiekvorm beoefen word. Die seunskoortradisie in Suid-Afrika het nie met die ontstaan van die Drakensberg Seunskoor begin nie. Heelwat navorsing verwys hierna.

Ottermann (1963: 54) noem in sy proefskrif, *Kerkmusiek in die Evangeliese Lutherse Kerk in Strandstraat, Kaapstad, tussen 1780 en 1880*, dat die Europese seunskoortradisie reeds in die 18de eeu in Suid-Afrika posgevat het. Die vroegste formele Westerse kooruitvoering was, volgens dié bron (1963: 54), tydens die intreepreek van 'n ds. A.L. Kolver op 10 Desember 1780 in die Lutherse Kerk in Strandstraat, Kaapstad. Die *Duitse Te Deum* van Luther is tydens hierdie geleentheid deur 'n seunskoor onder leiding van die voorsanger Johannes Esler uitgevoer. Bouws (1966: 97) maak ook melding van 'n geselskap van "Zuid Afrikaansche jongelinge" wat op 2 November 1824 tydens die opening van die Sinode van die Nederduitse Gereformeerde kerk in Kaapstad opgetree het. Met die inwyding van die nuwe orrel in die Nederduitse Gereformeerde Kerk Stellenbosch in 1858 het 'n kinderkoor onder leiding van Pieter Hugo opgetree en in 1859 by die opening van die Kweekskool het 'n "Vrij Talrijk Zangkoor" onder sy leiding 'n *Sanctus* van Mozart in die kerk gesing. Attie Hofmeyr was vanaf 1877 orrelis van die Nederduitse Gereformeerde Kerk Stellenbosch. In 1876, 'n jaar voor sy aanstelling as orrelis, het hy 'n gewyde sanguitvoering in die kerk met 'n koor van 120 seuns en meisies aangebied. In 1877 het hy die "Gewijde Zangvereniging" in Stellenbosch gestig. (Malan 1980: 29.)

Koorverenigings het 'n belangrike rol gespeel in die koorgeskiedenis van Suid-Afrika. Die eerste vermelding in Kaapstad van 'n koorvereniging is 'n verwysing in 1858 na die vereniging van J.H. Ashley. Dit was 'n gemengde koor en op 31 Mei 1859 gee hulle 'n suksesvolle uitvoering van dele uit die destydse gewilde kantate *The lay of the Bell* van J. Romberg, asook van ander losstaande komposisies van Purcell, Mornington, Bishop, Glover en Callcott. (Bouws 1970: 215.)

Ashley het 'n nuwe fase van sangonderrig na die Wes-Kaap gebring, naamlik die “Curwen Tonic Solfa-metode.” Hierin het Ashley 'n leidende rol gespeel. Met sy “Tonic Sol-Fa Union” van veertig sangers gee hy op 19 November 1872 'n konsert waarin onder andere die kantate *The Picnic* van John R. Thomas uitgevoer is. (Bouws 1970: 216.) Op 15 Maart 1888 is 'n sangdiens in die Nederduitse Gereformeerde Kerk Groenpunt gehou; Bouws verwys na die “foutlose” sang deur beide volwasse en kinderkore deur middel van die “Curwen Tonic Solfa-metode”. Dit is 'n duidelike resultaat van Ashley se goeie werk wat voortgesit is deur persone soos dr. Thomas Barrow-Dowling en dr. Claude Brown. (Bouws 1970: 217.)

Die wisselende vlak van professionaliteit van Europese musici wat na Suid-Afrika geïmmigreer het, het tot gevolg gehad dat wisselende standaarde van musiekvoordrag voorgekom het. Kore en koorverenigings se bestaan het afgehang van die inisiatiewe van individue, en menigmaal is sulke kore of organisasies ontbind sodra die dirigent bedank, afgetree of gesterf het. Volgens Malan (1980: 180) was die lewensduur van menige koor in Bloemfontein as gevolg van hierdie feit van korte duur, maar die “Christelike Sangvereniging Asaf” wat in 1909 in Pretoria gestig is, het 17 jaar lank bestaan. Volgens Hauptfleisch (1992: 4) het hierdie koor by al die groot kultuuraangeleenthede in Pretoria opgetree. Gedurende 1881 word die Port Elizabeth Choral Union onder leiding van F. Crane in Port Elizabeth gestig. Die vereniging loop dood met die vertrek van Crane nege maande later. (Troskie 1969: 60.) Hierdie tendens van inkonsekwente betrokkenheid maak die feit dat 'n koor soos die Drakensberg Seunskoor so 'n vinnige groei tot bekendheid en standvastigheid getoon het, nog meer buitengewoon.

Ook hierdie koor is beïnvloed deur Europese tradisies. Alhoewel John Tungay die Weense Seunskoor in gedagte gehad het toe hy die Drakensberg Seunskoolskool gestig het, is die eerste koordrag van die Drakensberg Seunskoor beïnvloed deur die Engelse kerkkoortradisie. Soos genoem het Europese immigrante onder andere Engelse en Duitse koortradisies, soos koordrag, na Suid-Afrika gebring. Ander invloede is ook opgeteken. In die artikel *Choral Singing in South Africa*, beweer Hauptfleisch (1992: 6) dat die Duitse kerkkoortradisie na Suid-Afrika gebring is deur koloniste van die

Hermannsburgse Lutherse Sendingstasie. Hierdie kerkkoortradisie is ook in Engelse kerke te vind. Van der Walt (2004: 19) verwys na die Amerikaanse sendelinge wat 'n "Gospel"-element na Suid-Afrika gebring het, asook Oosterse invloede wat waargeneem kan word in die koormusiek van die Maleiers.

Die Britse immigrante was verantwoordelik vir die voortsit van die Engelse tradisie van uitvoerings van groot oratoriums in Suid-Afrika. Bouws (1966: 99) maak in sy doktorsale proefskrif, wat handel oor die *Musieklewe van Kaapstad 1800-1850*, melding van die "Episcopal Church Choral Society" in Kaapstad wat by die feestelike ingebruikneming van die nuwe orrel in die Grote Kerk op 11 Julie 1830 die "Halleluja-koor" uit Händel se *Messias* gesing het. In Port Elizabeth, Pietermaritzburg, Durban, Kaapstad, Johannesburg, Bloemfontein en Pretoria is daar volgens Troskie (1969: 51, 54), Van der Spuy (1975: 394, 422), Jackson (1970: 62-64), Van Niekerk (1989: 32, 146), Human (1976: 65) en Vermeulen (1967: 94, 95) verskeie oratoriums uitgevoer in die 19de eeu en die vroeë 20ste eeu.

Volgens Troskie (1969: 51) was daar 'n uitvoering van Haydn se *Schöpfung* in Maart 1875 in die Port Elizabethse Stadsaal deur die "Port Elizabeth Amateur Music Society" onder leiding van Herr Eberlein. In Engeland duur die bloeitydperk van die uitvoering van groot oratoriums voort wat aanleiding gee tot die stigting van 'n "Festival Chorus" in Port Elizabeth onder dirigentskap van Lee-Davies met die kroning van Koning Edward VII in 1902. Die koor van 96 stemme het 'n uitvoering gegee van Händel se *Messias* (Malan 1986: 100). Op 6 en 8 Januarie 1864 is 'n groot gedeelte van Händel se *Messias* deur die St. Peters- en die St. Andrews-kore in Pietermaritzburg uitgevoer (Van der Spuy 1975: 394). Net soos in Kaapstad beïnvloed die bloeitydperk (1890-1900) van koorsang in Engeland ook die Durbanse gemeenskap sterk en manifesteer dit in die uitvoering van die bekendste oratoriums. Volgens Jackson (1970: 56) word Mendelssohn se *Elijah* uitgevoer by die opening van die Durban Theatre Royal in November 1882 onder leiding van Duncan McColl. Die Filharmoniese koor met 'n ledetal van 160 en 'n orkes met 25 lede het met die opening van die Durbanse Stadsaal in 1885 'n uitvoering gegee van twee werke van Händel, naamlik die "Halleluja-koor" uit *Messias* en *Zadok the Priest* (Jackson 1970: 62). Op 8 en 15 November 1916 word Mendelssohn se *Elijah* uitgevoer deur die St. Albans- en

St. Andrews-kore in Pretoria (Vermeulen 1967: 94). In 1889 word die Johannesburgse Koorvereniging gestig met G. Halford-Smith as dirigent en op 28 April 1891 word 'n uitvoering van Haydn se *Schöpfung* in die Presbiteriaanse Kerk in Breëstraat gegee (Van Niekerk 1989: 146). Die Johannesburgse Filharmoniese Vereniging word in 1909 gestig met Laurence Robert Glenton as dirigent. Vanaf 1917 word die stadsorrelis John Connell dirigent van die vereniging, 'n posisie wat hy vir 34 jaar beklee het. Connell het 'n belangrike rol in die koorgeskiedenis van Suid-Afrika gespeel. Op 7 Desember 1909 gee die koor van 200 hul eerste uitvoering van Händel se *Messias* in die Wanderer-saal. Hierdie uitvoering het 'n jaarlikse instelling geword. (Van Niekerk 1989: 147.)

Vandag nog is dit gebruiklik dat Westerse sowel as Afrika-kore oratoriums uitvoer. Die Drakensberg Seunskoor gee jaarliks uitvoerings van die bekendste oratoriums met orkes. Christian Ashley-Botha wat vir 25 jaar musiekdirekteur van die Drakensberg Seunskoolskool was, het die Engelse tradisie as gevolg van sy studie in Engeland en sy Engelse agtergrond voortgesit. Hierdie Britse invloed is later verander deur die groot aantal internasionale toere waar die Drakensberg Seunskoor ook in aanraking gekom het met kulture uit die res van Europa, Amerika en Japan.

Die Drakensberg Seunskoor toer nie slegs internasionaal nie, maar ontvang ook gereeld kore van oorsee. Sulke besoekende kore het lank reeds 'n invloed gehad op die Westerse koortradisie in Suid-Afrika. Voorendyk (1971: 84, 85) verwys na besoeke van die Royal Welsh Male Choir in 1909, die Royal Welsh Ladies Choir in 1912, asook die Weense Seunskoor in April 1952. Besoekende Engelse kore soos die drie Walliese kore voor 1916 en die Sheffield-koor gedurende 1911 het die entoesiasme van koorsang in Suid-Afrika verder versterk (Malan 1986: 100).

Nie slegs kore nie, maar ook besoeke van befaamde koordirigente het 'n invloed gehad op die koortradisie in Suid-Afrika. Die belangrikste in hierdie verband is die Duitse dirigent Kurt Thomas se besoek in 1959 wat volgens Hauptfleisch (1992: 7) 'n dramatiese effek gehad het op die algemene benadering teenoor koorsang in Suid-Afrika. Suid-Afrikaanse dirigente wat deur Thomas beïnvloed is, was onder andere Philip McLachlan en Eberhard Künkel. McLachlan was dirigent van die Stellenbosse Universiteitskoor en Künkel was

dirigent van die Drakensberg Seunskoor. Gedurende 1955 het Georg Gruber, voormalige dirigent van die Weense Seunskoor na Suid-Afrika gekom en die Rhodes Universiteitskamerkoor gestig. Hy het 'n groot invloed gehad op die koortradisie in Suid-Afrika (Hauptfleisch 1992: 7). Sy seun wat na hom vernoem is, was later lid van die Drakensberg Seunskoor.

Heelwat koorverenigings is in Suid-Afrika gestig om kooraktiwiteite te koördineer. Die Suid-Afrikaanse Koorvereniging is in 1983 gestig met die doel om alle fasette van koorsang in Suid-Afrika te koördineer en te bevorder. Die funksie van die koorvereniging sluit in die organisering van koorfeeste en kompetisies, publisering van bladmusiek en die organisering van koorwerkswinkels. Hierdie vereniging is een van vele wat onder die beoogde Federasie van Suid-Afrikaanse Koorverenigings sal affilieer. Laasgenoemde inisiatief is deur die Noorweegse Koorvereniging onder Kåre Hanken en die Internasionale Koorfederasie ondersteun (Persoonlike gesprek 2007). Tans word die inisiatief gelei deur Richard Cock. Beide Hanken en Cock het konserte met die Drakensberg Seunskoor gedirigeer. Die Suid-Afrikaanse koorvereniging het wel 'n positiewe impak op die koortradisies van Suid-Afrika deur byvoorbeeld die organisering van die Philip McLachlan-werkswinkels. Op 17 Junie 1989 het die Drakensberg Seunskoor deelgeneem aan die Philip McLachlan-werkswinkels in Windhoek, Namibië, as demonstrasiekoor vir Gerhard Schmidt-Garden, dirigent van die Tölzer Knabenchor. Hierdie werkswinkels is vernoem na McLachlan wat in blanke Afrikaanse koorkringe gesien word as leier van die a capella-tradisie in Suid-Afrika. McLachlan wat vanaf 1954 tot met sy aftrede dosent in skoolmusiek aan die Universiteit van Stellenbosch was, was 'n voorstaander van musiekopvoeding deur middel van koorsang (Malan 1984: 221). Hierdie aspek is 'n tradisie wat lank reeds in Europa en veral in die koorskole van die katedrale in Engeland te vinde was. Daarom ook dat die koortradisie in die Engelse gemeenskap van Suid-Afrika net so sterk ontwikkel het. Verskeie musici het hierdie tradisie na Suid-Afrika oorgedra. Onder hierdie groep val dirigente soos Barry Smith, Richard Cock en Christian Ashley-Botha.

Die ontwikkeling van koorsang in Suid-Afrikaanse skole is gestimuleer deur goeie konsertkore, soos byvoorbeeld talle universiteitskore (waarvan die Universiteitskoor Stellenbosch wat in 1936 gestig is die oudste is) asook verskeie

jeugkore en kinderkore soos die Tygerberg Kinderkoor, gestig in 1973. Sedert 1978 het die Afrikaanse Taal en Kulturbond nasionale koorkompetisies begin organiseer vir hoërskole.

Ook in ander gemeenskappe is koorpraktyke bevorder. Gedurende 1933 is die belangrikste kulturele en maatskaplike organisasie vir die Kleurling-gemeenskap, die EOAN groep, gestig deur Helen Southern-Holt. Gedurende 1944 stig Joseph Manca 'n koor wat bestaan uit 150 stemme. Hy was 34 jaar lank musiekdirekteur en dirigent van die koor. (Hauptfleisch 1992: 3.)

Die musieklewe in die kleurlinggemeenskappe in die Wes-Kaap het ook tot gevolg gehad dat sekere organisasies en kerke steeds groot koorproduksies op die planke bring. Hieronder is die pogings van die Nuwe Apostoliese Kerk onder leiding van Peter Lambert en Raymond Abrahams noemenswaardig. Op 9 Februarie 2006 voer die Nuwe Apostoliese Koor Haydn se *Schöpfung* uit saam met die Kaapstadse Filharmoniese Orkes in die Kaapstadse Stadsaal. Händel se *Messias* is op 14 April 2006 uitgevoer en Mendelssohn se *Elijah* op 19 November 2006 deur hierdie koor. (Anoniem 2006a.)

Meer professionele kooraktiwiteite is bevorder deur byvoorbeeld die nasionale kunsterade. Vanaf die vroeë 1960's is die Uitvoerende kunsterade van Transvaal, Oranje-Vrystaat, Natal, Kaapland en Suidwes-Afrika gestig. Hierdie rade was as professionele instansies verantwoordelik vir uitvoerings van klassieke musiek in al sy fasette. As gevolg van hierdie professionele musiekuitvoerings het die meerderheid van die amateur-musiekverenigings en klubs nie meer voortbestaan nie. David Matheson, voormalige dirigent van die Drakensberg Seunskoor, was gasdirigent vir die rade van uitvoerende kunste in Natal, Transvaal en Suidwes-Afrika. Behalwe die kunsterade het die Suid-Afrikaanse Uitsaikoörporasie ook koorsang bevorder met die stig van verskeie kore. Hieronder val die SAUK-kamerkoor, later bekend as die Chanticleer Singers, onder leiding van Richard Cock. Die Chanticleer Singers tree gereeld by belangrike geleenthede en feeste, waaronder ook die Drakensberg "Music in the Mountains-fee", op. Met die politieke veranderinge in Suid-Afrika het Afrikaanse gemeenskappe, soos hulle Engelse kollegas, gekleurde sangers in kore ingesluit. Seker die bekendste voorbeeld is die Libertas-koor van Stellenbosch wat in 1989 gestig is nadat Johan de Villiers gedurende 1987 'n

veelrassige koor van 250 lede gedirigeer het. Die koor is een van die weinig permanente veelrassige kore in die land. Sover nagevors kon word, is die Drakensberg Seunskoor die enigste tradisioneel blanke koor in Suid-Afrika wat lank voor die politieke veranderinge swart koorlede ingeneem het. Die insluit van tradisionele Afrika-musiek het hierdie visie aangevoer.

2.3 Tradisionele Afrika-musiek

Nettl (1986: 22) gee 'n opsomming van hoe en waar die Afrika-koortradisie, soos dit vandag aan ons bekend is, ontstaan het. Volgens hom het Europese sendelinge gedurende die 19de eeu die Westerse musiektradisies deur die kerk, skool en weermag na Afrika gebring. Westerse kunsmusiek het 'n klein rol gespeel, alhoewel 'n sterk koortradisie in die Engelse kolonies ontwikkel het. Alhoewel Afrika-komponiste soos Ashenafi Kabede, Stefan Mbunga en J.H. Nketia in Westerse style gekomponeer het, is die vermenging van style meer aangetref. Hierdie style is 'n gevolg van die verenigbaarheid van Westerse en Afrika-sisteme soos byvoorbeeld die diatoniese toonleer, reëlmatige metrum, harmonie en groot ensembles. Die gewilde neo-tradisionele Afrika-koormusiek is 'n voorbeeld van hierdie gemengde style.

Afgesien van Westerse kuns- en populêre musiek, vorm tradisionele Afrika-musiek sedert 1985 'n integrale deel van die Drakensberg Seunskoor se repertorium. Die eeu-oue Afrika-beginsel van integrasie van verskillende musikale aspekte in 'n gekombineerde kunsvorm het ook 'n invloed op die koortradisie in Suid-Afrika gehad. Nie slegs is Afrika- en Westerse musiek-elemente vermeng nie, maar selfs buite-musikale aspekte waaronder sosiale, politieke en maatskaplike elemente het hier 'n groot rol gespeel. Coplan (1985: 72) verwys in sy boek *In Township Tonight! South Africa's black city music and theatre* na die sing van militêre liederes, volksliederes en prysliederes waar beweging, woorde en musiek gekoördineer word in 'n geïntegreerde, dramatiese, ekspressiewe geheel. Danse en beweging vorm deel van die Drakensberg Seunskoor se Afrika-program as 'n integrale deel van die voordrag. Volgens Small (1977: 50) is danse en beweging in ooreenstemming met die Afrika-tradisie. Hy verduidelik in sy boek *Music Society Education* dat daar in die

meeste tipes musiek in Afrika geleentheid is vir deelname, die sing van koorpartye, handeklap en dans. Net soos die Westerse koortradisies is “Gumboot-danse” reeds geïnkorporeer in tradisionele Afrika-musiekvorme. Volgens Muller (2004: 158) het die “Gumboot-dans” sy ontstaan te danke aan ’n verskeidenheid bronne, naamlik:

- sendelinge met hul verskillende erfenisse, soos byvoorbeeld die Duitse sendelinge;
- danse van matrose en skeepsmanne wat Durban besoek, soos byvoorbeeld Russiese volksdanse;
- populêre en sosiale danse wat jazzmusiek begelei in die 1930’s en 1940’s; en
- klopdanse soos uitgevoer deur besoekende groepe uit die 19de eeu en wat populêr geword het deur films van Fred Astaire en Gene Kelley in die middel van die 20ste eeu.

Die “Gumboot-dans” is ’n verpersoonliking van die gedissiplineerde militêre marse asook van die dissipline wat verwag word van mynwerkers ondergronds (Muller 2004: 158). Daar word van die dansers verwag om vinnig sonder aarseling te reageer op die leier se opdragte, en akkuraatheid van beweging is belangrik vir effektiewe en kragtige voordrag. Volgens Muller (2004: 174) het die “Gumboot-dans” reeds in 1870 ontstaan. De Beer (2006: 9) maak in sy artikel in die *International Choral Bulletin* wat handel oor “African Traditional Choral Music” melding van die feit dat die Drakensberg Seunskoor nie slegs tradisionele Afrika-liedere sing nie, maar ook instrumentale tussenspele, danse en trompatrone inkorporeer. Dit maak kooruitvoerings toeganklik vir enige gehoor, aangesien tradisionele Afrika-musiek aangepas kan word vir verskillende geleenthede, afhangende van die voorkeure van spesifieke kore en gehore (De Beer 2006: 9).

In die meeste bronne wat oor tradisionele musiek in Afrika handel, word genoem dat sosiale groepsang die basis hiervan vorm. Dit is een van die raakpunte met Westerse koortradisies wat selfs vandag nog in uitvoerings van Afrika-kore ’n invloed het. Goetze en Fern (1999: 38) verwys in hul boek *Global voices in song* na die feit dat tradisionele Afrika-musiek inklusief is en dat daar van almal, selfs die gehoor, verwag word om deel te neem. Aangesien musiek

deel is van die alledaagse aktiwiteite in tradisionele Afrika is 'n wye repertoire daarvan aan almal bekend. Dit moet wel in gedagte gehou word dat uitvoerende koorsang nie deel gevorm het van die Afrika-tradisie nie. Hierdie kunsvorm is 'n "ingevoerde" genre. Nettl (1986: 22) maak melding hiervan in sy artikel in *The New Harvard Dictionary of Music*. Hy herhaal ook, soos ander skrywers, dat daar gedurende die 19de eeu invloede van Westerse musiek na Suid-Afrika gekom het. Dit het gebeur deur middel van die invoer van kerk- en skoolmusiek deur sendelinge asook deur Westerse militêre orkeste deur die koloniale regeringstelsel. As gevolg hiervan het sommige Afrikane, soos byvoorbeeld Kabede, Mbunga en Nketia, in 'n Westerse styl gekomponeer.

Nog 'n invloed uit Europa wat in hierdie tyd verrykende gevolge vir koorsang in Suid-Afrika gehad het, is die genoemde invoer van Curwen se "Tonic Solfa-metode" en persone soos J.H. Ashley wat nou daarby betrokke was (McLachlan 1983: 68, 69). Dit is interessant dat een van Ashley se nasate, Christian Ashley-Botha, later vir 25 jaar die musiekdirekteur van die Drakensberg Seunskoor was. Coplan (1985: 117) dink ook dat die "Tonic Solfa-metode" vandag nog die basis vir Afrika-komposisies is. Dit is egter nie so geskik vir die notering van Afrika-musiek nie, omdat moeilike tempi en ritmes nie maklik met hierdie "Tonic Solfa-metode" aangedui kan word nie. Daarteenoor maak die feit dat tradisionele Afrika-musiek nie moduleer nie wel die "Tonic Solfa-metode" toepaslik aangesien hierdie metode ook nie modulاسies aandui nie. Coplan (1985: 118) voer aan dat sommige Afrika-komponiste voortgegaan het met die tradisie van Ntsikana (1780-1821) en Bokwe (1855-1922), met die komponering van Afro-Westerse koorliteratuur wat gebaseer is op die "Tonic Solfa-metode". Volgens Hauptfleisch (1992: 8) was Ntsikana die eerste Xhosa-bekeerling wat verskeie kerkliedere gekomponeer het. Hierdie gesange is oorgedra van geslag tot geslag en is die eerste maal genoteer in "Tonic Solfa" deur John Knox Bokwe wat koordirigent was by die Lovedale Sendingstasie. Europese gesange was gewild in Afrika-kerke, maar bladmusiek in "Tonic Solfa" was moeilik bekombaar. Liedere is op gehoor aangeleer vir koorkonserte en kompetisies en is inge oefen sonder die hulp van bladmusiek (Coplan 1985: 36, 37). Die gevestigde koortradisies in die land is later versterk deur die organisering van koorfeeste en kompetisies; 'n gebruik wat van Engeland gekom het.

Koorkompetisies wat deur verskeie maatskappye geborg is, was sekerlik een van die hoofredes vir die vestiging van die sterk koortradisie in Suid-Afrika. Van Wyk (1998: 23) se artikel in *Die Suid-Afrikaanse Musiekonderwyser* verwys veral hierna. Hy maak onder andere melding van die volgende kompetisies: die Ou Mutual Nasionale Koorfees, Transnet Internasionale Koorfees en die Suid-Afrikaanse Brouerye-kompetisie. Die heel bekendste van hierdie kompetisies is die Ou Mutual/Telkom-kompetisie, wat reeds 30 jaar bestaan en wat die idee was van prof. Khabi Mngoma. Massakore met orkesbegeleiding het die norm geword vir nasionale kompetisies soos die Ou Mutual/Telkom Nasionale Koorkompetisie. Sommige kompetisies het koorwerkswinkels met die oog op die verbetering van die funksionering van kore, dirigente, soliste en bestuurders gehad. Die SATICA kompetisie wat deur Transnet geborg is, trek 'n groot aantal kore, aangesien die prysgeld hoog is. Sommige kore verkies om aan te sluit by verenigings waarvan die Suid-Afrikaanse Koorvereniging een voorbeeld is. Alhoewel Van Wyk (1998: 23) beweer dat hierdie vereniging pionierswerk gedoen het om die koorgemeenskap in Suid-Afrika te koördineer het hierdie spesifieke vereniging se pogings almal misluk. Daarom dat die Suid-Afrikaanse Koorvereniging nuwe pogings ondersteun, soos die stigting van die Federasie van Suid-Afrikaanse Koorverenigings. Gedurende 1947 het die Johannesburg Non-European Affairs Department die Johannesburg Bantu Music Festival begin. Die fees het die Eisteddfods van die Transvaal African Teachers Association oorgeneem met die volgende ten doel:

- om liefde vir musiek aan te moedig en die bevordering van talent tussen die Afrika-mense;
- om die standaard van uitvoering te verhoog en die vestiging van 'n sin vir waardering vir musiek; en
- om die Johannesburgse gehore aan die beste Afrika- en Europese musiek bekend te stel.

Honderde kore het deelgeneem en so het dit die belangrikste nasionale swart kultuurgebeurtenis van die jaar geword, met 'n wenerskonsert wat in die Johannesburgse Stadsaal aangebied is (Coplan 1985: 169).

Nie slegs koorfeeste en verenigings nie, maar ook individuele koorgroepe het die koortradisies van Suid-Afrika bevorder. Ladysmith Black Mambazo onder

leiding van Joseph Shabalala het internasionale roem verwerf deurdat die groep saam met die bekende sanger Paul Simon op sy album *Graceland* gesing het. Die groep het ook in 1993 vir president Mandela vergesel na die Nobelprys-seremonie in Oslo, Noorweë. Hulle opname *The Best of Ladysmith Black Mambazo: The Star and the Wiseman*, ontvang 'n trippel platinumtoekenning in Brittanje en een miljoen kopieë is net in Brittanje verkoop. Die groep is 12 keer genomineer vir die Amerikaanse *Grammy Awards* en hulle het twee maal die toekenning ontvang: in 1987 vir die album *Shaka Zulu* en in 2005 vir die opname *Raise Your Spirit Higher*.

Die Vaal Reefs Choristers met Wilna Bogenhofer as stigter en eerste dirigent sing tradisionele Afrika-musiek, Amerikaanse Negerliedere, volksliedere en klassieke komposisies in verskeie Europese tale.

2.4 Opsomming

Soos gesien uit hierdie hoofstuk word die koortradisies van Suid-Afrika gekenmerk deur multikulturele strominge. Westerse, Afrika- en selfs Oosterse invloede het 'n groot rol gespeel in die vestiging van 'n Suid-Afrikaanse koortradisie. Europese immigrante het byvoorbeeld Engelse en Duitse koortradisies na Afrika gebring. Westerse en tradisionele Afrika-musiek vorm in ooreenstemming met hierdie invloede 'n integrale deel van die Drakensberg Seunskoor se repertorium.

Alhoewel sendelinge die koortradisie deur kerke en skole bevorder het, het kinderkore, jeugkore en universiteitskore 'n belangrike rol gespeel in die vestiging van 'n koortradisie in Suid-Afrika. Die Tygerberg Kinderkoor (gestig in 1973) asook die Drakensberg Seunskoor kan in hierdie verband genoem word. Talle universiteitskore asook individuele groepe soos Ladysmith Black Mambazo en die Vaal Reefs Choristers het 'n invloed gehad op die koortradisie van Suid-Afrika.

Verenigings soos die Suid-Afrikaanse Koorvereniging is gestig om alle fasette van koorsang te bevorder. Die vereniging is ook verantwoordelik vir die organisering van koorfeeste, koorwedstoepe en koorwerkswinkels. Die Philip McLachlan-werkswinkels het 'n groot rol gespeel aangesien McLachlan 'n

voorstander was van musiekopvoeding deur middel van koorsang. Die Drakensberg Seunskoor se sukses en invloed kan toegeskryf word aan die ongeskrewe filosofie van opvoeding deur middel van musiek en koorsang.

Vervolgens word die ontstaan en algemene agtergrond van die skool as rasionaal tot hierdie sukses bespreek.

HOOFSTUK 3

Ontstaan en algemene agtergrond van die Drakensberg Seunskoolskool

3.1 Inleiding

Die Drakensberg Seunskoolskool is uniek in Suid-Afrika en is vandag een van die bekendste seunskoolskole ter wêreld asook die enigste koorskool in Afrika. Die skool is geleë in die Sentrale Drakensberge, naby die dorp Winterton, 50 kilometer noordwes van Estcourt in KwaZulu-Natal. Die skool het sy ontstaan te danke aan die versierendheid en die toegewyde entoesiasme van die Tungay-familie. Die idee vir die stigting van 'n seunskool, wat gehuisves sou word in 'n koorskool, het gedurende 1966 ontstaan. John Tungay wou 'n koorskool bou waar musiek, sang en akademiese vakke onderrig kan word.

3.2 Ontstaan van die Drakensberg Seunskoolskool

Dit was John Tungay se ideaal om 'n seunskoolskool in Suid-Afrika tot stand te bring wat van dieselfde gehalte sou wees as soortgelyke instellings in Europa soos die beroemde Weense Seunskool. John Tungay se vader, Ronald Tungay, 'n afgetrede koerantredakteur van die *Daily News* in Durban, het gedurende 1955 die plaas Geduld, van 766 akkers (wat later bekend gestaan het as Dragon Peaks Park), gekoop. Die plaas is in die Cathkin Peak- en Champagne Castle-gebied geleë, waar hy begin het met 'n klein boerdery. (Kain 1967: 115.) Die Tungay-familie het die plaashuis omskep in klaskamers, oefenkamers, kantore en 'n kooroefenkamer om die koorskool te akkommodeer. Die oorspronklike kapitaal vir die koorskool is voorsien deur 'n vriend van die Tungay-familie, K.M. McKenzie, wat ook gedien het op die raad van direkteure van die skool.

Op 1 Mei 1966 het mnr. R.O. Pearse, voorsitter van die Drakensberg Seunskool-raad en voormalige hoof van die Hoërskool Estcourt, die hoeksteen gelê van die Drakensberg Seunskoolskoolgebou (Anoniem 1966: 7). Die eerste

20 seuns is op 23 Januarie 1967 ingeskryf as leerlinge van die Drakensberg Seunskool. “Die Singende Pioniers” is die bynaam wat die pers aan hierdie groep gegee het. (Programaantekeninge 1970: 1.) Hierdie singende pioniers het later ook ’n groot rol gespeel om as kulturele ambassadeurs vir Suid-Afrika op te tree. In hierdie verband het dr. Hilgard Muller, Suid-Afrika se voormalige minister van Buitelandse Sake, in die volgende woorde hulde gebring: “Ek bedank die Drakensberg Seunskoor vir hulle pogings om die internasionale betrekkinge te verbeter” (Programaantekeninge 1980: 2). Vandag word na die koor verwys as “Suid-Afrika se Singende Ambassadeurs”.

In 1966 het John Tungay vir Wolfdieter Maurer, dirigent van die Weense Seunskoor, in Oostenryk ontmoet gedurende ’n toer waar hy van die belangrikste koorskole in Europa besoek het om die nodige beplanning te doen. In Junie 1967 het Maurer die Drakensberg Seunskool besoek in ’n raadgevende hoedanigheid. Maurer was baie geïmponeer met wat in so ’n kort tydjie by die skool bereik is. (Van Rensburg 1967: 15.)

Gedurende 1969 het ’n borgskap van die Natalse Onderwysdepartement die aanbou van ’n tweede verdieping moontlik gemaak. Hierdie aanbouing het nuwe klaskamers, ’n laboratorium en bykomende slaapsale ingesluit. Gedurende 1970 het die leerlingtal op 90 gestaan. (Programaantekeninge 1973: 5.)

Die eerste dirigent was John Tungay, wat hierdie posisie tot 1976 met onderbrekings beklee het. John Tungay se moeder, Gwen Tungay, was verbonde aan die Durban Preparatory High School voordat sy vanaf 1967 aangestel is as die eerste skoolhoof van die Drakensberg Seunskool (Kain 1967: 115). Sy was hoof van die skool tot 1974. As besturende direkteur het Russel Tungay, die ouer broer van John, die finansies behartig. Laasgenoemde het ’n Honneursgraad in Ekonomie aan die Universiteit van Atlanta behaal. Hy was ook verantwoordelik vir die oprigting van slaapsale en klaskamers by die koorskool.

Die volgende persone het op die skool se eerste raad van direkteure gedien: mnr. K.M. McKenzie (’n vooraanstaande sakeman), mnr. R.E. Hudson-Reed (skoolhoof van die Treverton-skool vir seuns in Mooirivier), mnr. R.O. Pearse (voorsitter van die raad en voormalige hoof van die Hoërskool Estcourt), mnr. John Tungay en mnr. Ronald Tungay (Kain 1967: 115). Gedurende 1979

het die Tungay-familie die skool aan 'n Raad van Direkteure verkoop, wat dit in 'n nie-winsgewende Seksie 21-maatskappy omskep het (Le Roux 1990: 14).

Vandag sentreer die meeste van die aktiwiteite nog om dieselfde gebou, behalwe dat 'n beplande amfiteater in 1995 omskep is in 'n ouditorium met 600 sitplekke. Gedurende 1999 is 'n 34-register Norman & Beard-orrel in die Drakensberg Seunskoolskool se Ouditorium ingebou. Die orrel wat oorspronklik in 1904 gebou is, is in 1998 deur die skool aangekoop van die St. George's United Church in Joubert Park in Johannesburg. 'n Donasie van Nedcor het die aankoop van die orrel moontlik gemaak en die nodige fondse vir die installasie van die orrel was afkomstig van die skool se beskermheer mnr. K.M. McKenzie. Die viermanuaal-orrel se amptelike ingebruikneming was gedurende die "Music in the Mountains-fees" op 30 April 2000.

Vanaf 2003 het substansiële borgskappe dit moontlik gemaak dat die skool nuwe huise vir personeel asook 'n nuwe akademiese blok gebou het. Die strategiese beplanning van die skool het nuwe koshuisgeriewe ten doel teen 2011.

3.3 Algemene agtergrond van die Drakensberg Seunskoolskool

Die skool het 'n interessante geskiedenis, vanaf 'n *Boys Town*-kultuur, na 'n tydperk van 'n plaasskool- en perderuiterskool-era, tot 'n privaatskool vandag. Die afgesonderde omgewing het tot gevolg gehad dat die bestuurstyl en skoolkultuur uniek ontwikkel het tot die huidige privaatskoolbestuurstyl. In die beginjare was die leerlinge hoofsaaklik verantwoordelik vir hul eie dissipline, alhoewel streng kontrole deur onderwysers en dirigente toegepas is. Die positiewe aspekte hiervan is steeds deel van die tradisies, en is sigbaar in praktyke waar daar aan leerlinge baie meer verantwoordelikhede gegee word as hul eweknieë in ander skole. 'n Verdere aspek wat bygedra het en steeds bydra tot die ontwikkeling van die seuns se verantwoordelike sin is die vele toere, plaaslik sowel as na die buiteland, waar die koorlede as verantwoordelike ambassadeurs die skool se etos uitdra.

Gedurende 1976 het dr. P.J.G. Koornhof, Minister van Nasionale Opvoeding en Sport, hierna verwys by die 10-jarige herdenking van die skool se

hoeksteenlegging wat plaasgevind het op 1 Mei 1966 (Anoniem 1976: 1):

With the accent of leadership training in the school, these boys are proving fine ambassadors abroad, and invitations for concert tours continue to pour in from all over the world.

Die skool bied geleenthede aan musikale seuns om hulle musiektalent te ontwikkel. Dit lei tot die uitbouing van selfvertroue, verantwoordelikheid en leierseienskappe. Hierdie aspekte word as rigtinggewend vir die welslae van die organisasie gesien. Die feit dat die koorlede op die kampus in koshuise gehuisves word, het tot gevolg dat verskillende skoolaktiwiteite wedersyds op mekaar inwerk.

Die Drakensberg Seunskool se missie is om seuns voor te berei vir die lewe en vir leierskap, deur uitmuntendheid in musiek, akademie en sosiale omstandighede in 'n Christelike omgewing. Dit word prakties benader vanuit 'n musiekopvoedkundige oogpunt, naamlik opvoeding deur middel van musiek. Hierdie medium word ook as metode gebruik om seuns van verskillende kulturele en sosiale agtergronde aan te moedig om 'n beter begrip vir mekaar se kulture te hê.

Nasionale sowel as internasionale toere vorm 'n essensiële deel van die jaarprogram. Nie net werf dit nuwe leerlinge vir die skool nie, maar dit is ook 'n belangrike bron van inkomste vir die skool. Hierdie toere is opvoedkundig van aard, en sorg terselfdertyd vir verryking van die kultuuragtergrond en dra by tot die individuele ontwikkeling van die leerlinge. Jaarliks is daar internasionale toere en die koor het onder andere al die volgende wêrelddele besoek: die VSA, Engeland, Australië, Japan, Taiwan, Noorweë, Swede, Finland, Denemarke, Turkye, Afrika en die grootste deel van Sentraal-Europa. 'n Hoogtepunt was dat die koor gedurende 1983 op spesiale versoek van die Vatikaan voor 25 000 mense gesing het. "n Skare van 25 000 mense het tydens die oudiënsie met die Pous die koor vir minute lank toegejuig, waarna foto's van die Pous saam met die seuns geneem is. Die Drakensberg Seunskoor is die eerste koor uit Suid-Afrika wat die besondere eer te beurt geval het" (Programaantekeninge 1994: 24). Verder is die koor in 1992 geprys as die beste uit tien kore, insluitende die

Weense seunskoor, by die Sesde Internasionale Wêreld-seunskoorfees in Poznan, Pole (Phillips 1996: 24). Behalwe dat die koor uitgenooi word deur groot wêreldorganisasies, insluitende die “American Choral Directors Association” en “Min-On” (Japan), is die koor ook in aanvraag vir belangrike gebeurtenisse soos byvoorbeeld die opening van die “Commonwealth Heads of Government Meeting”, op 12 November 1999 by die Durban International Convention Centre, waar nie net Koningin Elizabeth II teenwoordig was nie maar ook die staatshoofde Tony Blair en Thabo Mbeki.

’n Groot repertorium moet jaarliks bemeester word, aangesien die koor gemiddeld agt ure se repertorium per jaar uitvoer. Die repertorium sluit in Westerse kunsmusiek, volksmusiek, ligte- en populêre musiek, asook tradisionele Afrika-musiek. ’n Aparte produksie van tradisionele Afrika-musiek het reeds vanaf 1985 ’n integrale deel uitgemaak van die Drakensberg Seunskoor se repertorium wat ook internasionaal goeie resultate behaal het. Die Drakensberg Seunskoor verteenwoordig hierdeur die multikulturele fasette waaruit Suid-Afrika bestaan. Die koor het op internasionale koorvlak ’n nuwe rigting ingeslaan wat afwyk van die konvensionele, naamlik ’n unieke styl van verskeidenheid: Bach, Beethoven, Freddy Mercury, Afrikaklanke, Jazz sowel as volksmusiek. Die koor onderskei homself van ander kore op hierdie gebied deurdat gepoog word om verskillende genres met verskillende klankideale en artikulasie uit te voer. Die koor tree gemiddeld een tot twee keer per jaar op saam met een van die Nasionale orkeste en werke van Bach, Händel, Mozart, Orff en Rutter word gereeld uitgevoer. Van die groot oratoriums van Bach en Händel word jaarliks deur die koor aangebied.

Die feit dat onderrig deur middel van koorsang geskied, is een van die belangrikste redes waarom die koor op so ’n hoë standaard kan funksioneer. Ook het die koor daarin geslaag om verskillende kulture saam te voeg en dit kan gesien word in die sosiale samestelling van die skool asook in die konsertprogramme. Hierdie verskeidenheid het tot gevolg dat die Ouditorium weekliks vol bespreek is deur ’n toeristegehoor, meestal vanuit die buiteland.

Ook internasionaal laat die koor ’n blywende indruk op gehore. Een van die talle bewyse hiervan is ’n brief aan die skool, net na afloop van die 1994-toer na Egipte, waarin die Suid-Afrikaanse ambassadeur die volgende stelling maak:

“The boys left a special impression in Cairo - being excellent, and excellent ambassadors for South Africa” (Programaantekeninge 1996: 5).

Dr. C.D.H. Fincham, die Suid-Afrikaanse ambassadeur in Israel, het na afloop van die toer in Israel in 1973 die volgende gesê: “The boys had achieved more during their three-week visit to Israel than I had done during my entire sojourn in Israel” (Anoniem 1976: 2).

Na afloop van die 1973 Zimriya Internasionale-koorfees in Israel verskyn die volgende berig in die *South African Jewish Times* (Lourie 1973: 4):

One of the 14 foreign choirs who came from abroad received a standing ovation, with excited clapping calling them back for numerous encores. This reception was given to the first musical ensemble ever to come here from South Africa, - the Drakensberg Boys' Choir of 30, aged 10-14. The Drakensberg Choir is rapidly gaining fame for itself all over the world.

Na aanleiding van die Drakensberg Seunskoor se optrede saam met die Israelse Filharmoniese Orkes op 18 Julie 1977 in die Nations Hall in Jerusalem verskyn die volgende uittreksel in die Israelse koerant *Haaretz* (Anoniem 1977):

The Drakensberg Boys Choir was the peak of the evening, which proved not only a wonderful technical ability and unknown shades of voices, but also an impressive artistic unison.

Die Suid-Afrikaanse ambassadeur in Japan, mnr. C.C. Prins, het die volgende gesê tydens die koor se toer in Japan gedurende 1997 (Programaantekeninge 1997: 1):

The Drakensberg Boys' Choir is one of South Africa's most famous performance groups and can rightfully be considered one of our cultural assets. The extent of the tour will allow audiences from all over Japan to enjoy live performances. The tour will also be a wonderful opportunity for cultural exchanges between the youth of South Africa and Japan.

Dr. Karamchund Mackerdhuji, die Suid-Afrikaanse ambassadeur in Japan, stel die volgende in sy boodskap in die programaantekening van die Japan-toer van 2001 (2001: 6):

We are very grateful that Japan will be able to savour performances from this internationally acclaimed group which is considered to be one of South Africa's cultural assets.

Die bekende Engelse koordirigent en musiekopvoedkundige dr. John Bertalot sê die volgende na afloop van die VSA-toer van 1993 (1994: 17,18):

These fourty boys were in peak musical condition having just returned from a triumphant tour of the USA, where they sang concerts from New York to Salt Lake City, and from the Rockies to Florida.

Na afloop van 'n konsert gedurende die 1998-toer na die VSA en Kanada verskyn die volgende uittreksel in die *Winnipeg Week* (Khan 1998: 1):

They're better than the Vienna Boys Choir. They're Vienna Boys plus. Their sound defies description.

Die impak van die Drakensberg Seunskool op nie slegs die musieklewe van Suid-Afrika nie maar ook internasionaal het gesorg dat die koor sedert sy ontstaan in 1967 beskou word as 'n nasionale ikoon. Binne tien jaar het die skool sy plek ingeneem onder die wêreld se bekendste koorskole. Dr. P.J.G. Koornhof, minister van Nasionale Opvoeding en Sport, het gedurende 1976 met die 10-jarige herdenking van die hoeksteenlegging van die skool ook die volgende in sy rede genoem (Anoniem 1976: 1):

This fully academic specialist school has grown from humble beginning with ten Afrikaans and ten English speaking boys into one of the biggest choir schools in the world with its present enrolment of 120 pupils, and its choir was voted top choir at the last two International Festivals, which testifies to enthusiastic acceptance of our own cultural heritage overseas.

Ook binne Suid-Afrika laat die koor 'n blywende indruk op gehore. Na afloop van 'n konsert in die Durbanse Stadsaal verskyn die volgende uittreksel in die *Natal Daily News* (Nisbet 1977: 3):

The crystalline young voices were admirable in tone, accurately balanced and took in their stride a variety of songs that explored such composers as Kodaly and Brahms with effective wealth of vocal colour.

Na afloop van 'n konsert in die Veremarksaal in Port Elizabeth gedurende Desember 2004 verskyn die volgende uittreksel in die *Port Elizabeth Herald* (Spencer 2004: 18):

That the whole concert was so perfectly sung by the boys, and from memory, shows the amazingly high standard of musical training they receive.

Hierdie positiewe reaksies is 'n bewys van die goeie en unieke werk van die koor.

Gedurende die outeur se betrokkenheid by die koorskool, vanaf 1999 tot 2006, was die volgende aspekte in plek: ouerbetrokkenheid, finansies, bestuur, personeel, werwing en feeste. Die inligting word volgens hierdie waarneming narratief weergegee.

Nie alle leerlinge is vir ses jaar aan die skool verbonde nie. Die gemiddelde periode wat 'n leerling by die skool deurbring, is tussen drie en vyf jaar. Soos by die Amerikaanse en Weense Seunskore is oorspronklik net soprane en alte tot die skool toegelaat, maar vandag is die Drakensberg Seunskoorskool 'n gemengde koor met tenore en basse onder die ouderdom van 16 jaar.

Die skool maak voorsiening vir 100 tot 120 seuns, vanaf graad 4 tot 9. 'n Normale akademiese en sportprogram vorm deel van hul daaglikse roetine. 'n Omvattende musiekkurrikulum word gevolg en die grondslag van die musiekopvoeding sluit in teorie- en praktiese musiekstudie.

Sosiale aspekte by die skool het ook 'n invloed op die musikale eindproduk. Die skool is interkerklik en poog om die karakter van elke seun langs vier duidelike rigtings te ontwikkel:

- Grondige akademiese opleiding;
- Gespesialiseerde musiek- en sangonderrig;
- Sportbedrewenheid en buitelewe; en
- Ontwikkeling van leierskap.

Die skool het 'n Christelike karakter wat aansluit by die leuse van die skool, naamlik "Te Deum Laudamus", wat beteken: "Ons sing tot die eer van God". Tweetaligheid word bevorder deur beide Afrikaans- en Engelssprekende seuns tot die skool toe te laat. Die Drakensberg Seunskoorskool is 'n nie-rassige,

tweetalige skool en alle leerlinge word toegelaat volgens dieselfde kriteria.

Ouerbetrokkenheid word aangemoedig en ouers van die leerlinge word op die raad van direkteure verteenwoordig. Alhoewel die ouers regoor die Republiek verspreid is, word hulle geografies in ouergroepe opgedeel, wat gereeld vergader. Ouerdeelname en ondersteuning aan die skool vorm 'n integrale deel van die beheer van die skool. Daar is agt formele geleenthede per jaar vir die leerlinge om hul ouers te sien. Dit sluit in vier ouernaweke waar die ouers byeenkom vir 'n naweek van vergaderings, 'n konsert en sosiale aktiwiteite by die skool, asook vier vakansies per jaar waar die seuns na hul ouerhuise toe gaan.

Die skool is 'n privaatskool wat geen subsidie van die staat ontvang nie en is vir ondersteuning vir kapitale ontwikkeling van die privaatsektor afhanklik. Die skool se finansiële bronne is afkomstig uit die skoolgeld, inkomste uit konsertoptredes, donasies en CD- en DVD-verkope.

Die skool word deur 'n raad van direkteure beheer wat vier maal per jaar vergader. Die daaglikse skoolsake is die verantwoordelikheid van die Rektor en sy uitvoerende komitee wat bestaan uit die musiekdirekteur, akademiese direkteur, hoof van sport, bemarkingsbestuurder en koshuisvader. Hierdie uitvoerende komitee is verantwoordelik vir die beplanning, opstel van beleidsdokumente, organisasie, persoonlike bestuur en kontrolering van alle aspekte van die skool.

Departementele vergaderings word weekliks gehou onder leiding van die akademiese direkteur en die musiekdirekteur. Die akademiese personeel bestaan uit agt gekwalifiseerde onderwysers, insluitend 'n bibliotekaris en rekenaaronderwyser. Die administratiewe personeel bestaan uit 'n konsertorganiseerder, rekenmeester, sekretaresse van die rektor, ontvangsdame en 'n sekretaresse wat kaartjieverkope behartig. 'n Gekwalifiseerde klanktegnikus is verantwoordelik vir die klank tydens konserte. Hy is ook verantwoordelik vir klankopnames van die koor en klankversterking gedurende konserte, en word bygestaan deur die seuns van die tegniese spanne.

Werwing word gedoen in Suid-Afrika, Swaziland, Botswana, Namibië en Zimbabwe. Toelating tot die skool geskied deur middel van 'n musiek- en akademiese toets. Hieruit word bepaal of die seun oor die potensiaal beskik om

by die akademiese standaard en sosiale struktuur van die skool in te skakel, en binne die bestek van een jaar die aanvaarde kooruitvoeringstandaard kan bereik. Voor 1988 is slegs blanke lede gewerf, maar in hierdie jaar het die skool die eerste swart leerling toegelaat.

Die Drakensberg Seunskoolskool organiseer elke jaar twee amptelike feeste wat by die skool plaasvind. In April is dit die “Music in the Mountains-fees” en gedurende Desember die “Drakensberg Festive Celebration”. Tydens hierdie feeste voer die seunskoor gemiddeld drie verskillende konsertprogramme uit waarvan een uit ’n groot werk, soos *Carmina Burana* van Carl Orff, bestaan. Ander kunstenaars tree gereeld by die feeste op. Hierdie feeste het gegroei uit verskeie ander geleenthede, waaronder die “Play Music-fees” van 1985 in Johannesburg. Oorspronklik was dit ’n naweek en later het dit ontwikkel in ’n tien dag lange fees. Die doel van die fees was om aan jong musici die geleentheid te bied om buite hul omgewing op te tree, asook om leerlinge te werf vir die skool.

Die Drakensberg Seunskoor was tot 2005 die organiseerder van die Suid-Afrikaanse Nasionale Jeugkoorkursus waaruit die Nasionale Jeugkoor van Suid-Afrika elke jaar gekies is. Hierdie kursus is vanaf 1991 tot 2005 aangebied. Botes Gresse, voormalige dirigent van die Seunskoor, het die kursus georganiseer en die Departement van Kultuur het R300 000 geskenk om die projek te begin.

Hierdie oorsig as algemene agtergrond van die musiekgebeure van die Drakensberg Seunskoolskool verwys telkens na die verhouding tot die nie-musikale aspekte. In die volgende afdeling word laasgenoemde bespreek.

3.4 Nie-musikale aspekte van die skool

3.4.1 Daaglikse skedule

Elke akademiese skooldag word geopen met skriflesing en gebed, afwisselend in Afrikaans en Engels. Die akademiese skooldag begin om 07:30 vanaf Maandag tot Vrydag en eindig om 13:00. Die “Nuwe seunskoor” en die kamerkore oefen ’n halfuur voor die aanvang van die skooldag en die eerste uur van kooroefening per dag is na die derde akademiese periode. Die seuns bestee vyf uur daaglik

aan akademiese skoolwerk en twee en 'n half uur aan kooroefening. Drie middae van die week ontvang al die seuns verpligte musiekteorie-onderrig vir 45 minute, en twee middae van die week sportonderrig. Om 18:00 eindig die laaste een uur kooroefening van die dag, waarna die seuns aandete kry en direk daarna verpligte akademiese studietyd het tot 21:00. Die personeellid aan diens hou toesig oor die seuns en is verantwoordelik vir die algemene dissipline tydens studie. Donderdagmiddae word gereserveer vir sportwedstryde, en wanneer die koor nie toer nie word die seuns vrye tyd gegun op Vrydagmiddae en -aande. Saterdag is daar geen akademiese klasse nie en na afloop van die koorvergaderings met die onderskeie leiers van die kore word Saterdagoggende in beslag geneem deur 'n twee uurlange kooroefening tot 12:00.

Wanneer die kore nie op toer is nie, is daar elke Woensdagmiddag om 15:30 'n formele konsert in die Drakensberg Ouditorium. Die programme wissel van Westerse klassieke musiek tot tradisionele Afrika-musiek. Woensdae word die Suid-Afrikaanse vlag asook vlag van lande wat op toere besoek is gehys, terwyl die Nasionale Volkslied met die opening gesing word.

Een maal per week neem die Rektor van die skool die opening in die Ouditorium waar. Prestasies en toekennings wat die seuns ontvang, word by hierdie geleentheid oorhandig en aangekondig. Gedurende die Rektorsopening word die konsertstatus-seremonie behartig deur een van die dirigente indien daar nuwe seuns is wat konsertstatus bereik het. Sondagoggende woon die Afrikaanse seuns die kerk en kategeseskool in Winterton by en Sondagaande woon die Engelse sowel as die Afrikaanse seuns 'n erediens in die skool se Ouditorium by.

3.4.2 Koshuis

Alle leerlinge by die Drakensberg Seunskool is voltydse koshuisinwoners en word geakkommodeer in die koshuis wat deel is van die akademiese en administrasiegebou. Die skool en koshuis is op die plaas Dragon Peaks Park geleë en die koshuis kan 'n maksimum van 120 seuns huisves. Dissipline is 'n belangrike aspek omdat alle leerlinge koshuisinwoners is. Die koshuispersoneel sluit in 'n koshuisvader, 'n koshuismoeder asook 'n kok en 'n matrone wat alle

aspekte van die koshuis administreer. Die seuns word volgens grade in slaapsale ingedeel. Die prefekte van die skool help ook met dissipline in die koshuis.

Nog 'n aspek wat ter wille van eenvormigheid en dissipline van Engeland oorgeneem is, is die gebruik van skooluniforms. Dit sluit in:

- Konsertuniform: bestaande uit 'n grys langbroek, langmou wit hemp, blou onderbaadjie, wit jabot en swart konsertskoene;
- Afrika-musiekuniform: bestaande uit 'n swart sweetpakkbroek, wit rubberstewels en Afrika-musiekhemp;
- Formele drag: bestaande uit 'n grys langbroek, skoolbaadjie, wit hemp, skooldas en swart konsertskoene;
- Somersdrag: bestaande uit 'n swart T-hemp, swart kortbroek en sandale;
- Wintersdrag: bestaande uit 'n blou denim, swart polonek hemp en swart trui; en
- Sportdrag: bestaan uit krieket-, rugby-, sokker-, swem- en perdryklere.

3.4.3 Akademiese vakke

Die Drakensberg Seunskoolskool is ten volle 'n akademiese skool en onderskryf die beginsel van Christelike Nasionale Onderwys. Alhoewel die klem in die skool op musiek en koorsang val, word 'n formele akademiese kurrikulum gevolg. Die skool pas sy kurrikulum aan in ooreenstemming met die veranderinge in die onderwysstrukture in die land. Skoolonderrig word vanaf graad 4 tot 9 aangebied en ten spyte van al die toere wat onderneem word, word 'n minimum van 190 skooldae per jaar aan formele onderrig gewy. Gedurende publieke vakansiedae gaan die normale akademiese program voort aangesien akademiese tyd verlore gaan met die koortoere. Al die lesings word aangebied in beide Afrikaans en Engels. Aangesien die skool se leerlingtal klein is, baat elke seun by persoonlike aandag in kleiner klasse.

'n Paneel inspekteurs van die Natalse Onderwysdepartement het gedurende 1979 bevind dat die algemene akademiese standaard asook die wyse van onderrig bevredigend is (Programaantekeninge 1980: 6). Jaarlikse terugvoer van skole waarheen skoolverlaters gaan, onderskryf hierdie mening. Voorsiening

word gemaak vir die Senior Primêre fase en die Junior Sekondêre fase gebaseer op die Nasionale sillabus vir uitkomsgebaseerde onderwys. 'n Sewedagrooster word gevolg en die bestaande kurrikulum bestaan uit Engels, Afrikaans, Wiskunde, Natuurwetenskappe, Menslike en Sosiale Wetenskappe, Ekonomiese en Bestuurswetenskappe, Tegnologie, Lewensoriëntering, Bybelonderrig, asook Kuns en Kultuur.

In die akademie, sowel as in kooroefeninge, word spesifiek daarop gefokus om die leerlinge se konsentrasievermoë te ontwikkel. Die streng eise wat die dirigente tydens lang kooroefeninge stel ten opsigte van geheue- en memoriseringsvermoëns help die leerlinge in die voorbereiding van skoolvakke. Elke leerling se vordering word dwarsdeur die jaar deurlopend geëvalueer. Weekliks word 'n siklustoets afgelê wat deel uitmaak van 'n kwartaalpunt en aan die einde van die kwartaal vind 'n formele eksamen plaas. Ouers ontvang rapporte aan die einde van die tweede en vierde kwartaal. 'n Goed toegeruste biblioteek ondersteun die akademie, en boeke kan vir 'n periode van twee weke uitgeneem word onder toesig van die bibliotekaresse. Daar is ook bibliotekprefekte wat die bibliotekaresse assisteer. Die akademiese standaard, maar ook die fokus op die ontwikkeling van individuele verantwoordelikheid, het tot gevolg dat die seuns jaarliks beurse aangebied word van privaatskole soos Hilton College, St. Andrews College, St. Albans' College, St. Johns' College en Kearsney College.

3.4.4 Sport

Aangesien die Drakensberg Seunskool 'n koorskool is, maak die rooster nie voorsiening vir die normale verskeidenheid van sportaktiwiteite soos aangetref by ander skole nie. Hoë standaarde word op die sportveld gestel en die skool word gereeld op plaaslike en selfs provinsiale vlak verteenwoordig. Dinsdae en Donderdae word gereserveer vir sportbeoefening asook die speel van wedstryde. Rugby, krieket, landloop, swem, tennis, sokker, gholf en vlugbal is die sportsoorte wat formeel by die skool beoefen word. Die skool bied terselfdertyd ook informele sportsoorte aan soos perdry en bergklim. Bykans al die seuns neem aan ten minste twee sportsoorte deel. Die seuns kompeteer op 'n gereelde basis

teen omliggende skole.

3.5 Opsomming

Aspekte soos die daaglikse skedule, die koshuis, akademie en sport vorm 'n belangrike deel van elke seun se opvoeding by die Drakensberg Seunskoolskool. Dit dien ter ondersteuning vir die seuns se musiekopleiding, en veral kooropleiding.

Verskillende afdelings van die musiek en koorwerk, soos byvoorbeeld die musiekkurrikulum en die verskillende kooraktiwiteite by die skool, word in die volgende hoofstuk bespreek.

HOOFSTUK 4

Musiekkurrikulum en kooraktiwiteite

4.1 Inleiding

Die algemene doelstelling van die musiekdepartement van die Drakensberg Seunskool sluit aan by die missie van die skool, naamlik om die seuns vir die lewe en leierskap, deur middel van uitnemendheid in musiek, voor te berei. Die musiekkurrikulum wat gevolg word asook die kooraktiwiteite is die twee komponente wat die meeste aandag geniet by die Drakensberg Seunskool. Koorsang bly die belangrikste musiekaktiwiteit van die Drakensberg Seunskool, en dien ook as samebindende faktor vir al die ander komponente in die skool se musiekkurrikulum. Die Drakensberg Seunskool bied 'n deeglike en omvattende musiekopvoeding aan vir al die leerlinge. In hierdie navorsing word daar verwys na die beleidsdokument van die musiekdepartement van die skool wat gedurende 1991 opgestel is deur die musiekdirekteur Christian Ashley-Botha, asook die adjunk-musiekdirekteur Botes Gresse.

4.2 Musiekkurrikulum

Die volgende komponente van die musiekkurrikulum by die Drakensberg Seunskool word in hierdie hoofstuk bespreek: instrumentale en sangonderrig, musiekteorie-onderrig, musiekspesialisasie en musiekwaardering.

4.2.1 Instrumentale en sangonderrig

Beide instrumentale en vokale onderrig word by die skool aangebied. Gedurende die tydperk van hierdie navorsing het die skool voltydse musiekpersoneel in die volgende instrumente gehad: klavier, orrel, sang, perkussie en kitaar. Leerlinge wat ander instrumente soos viool, klarinet, trompet en blokfluit wil bespeel, word deur die skool na Pietermaritzburg geneem vir

onderrig deur spesialiste in hierdie instrumente. Leerlinge word sover moontlik aangemoedig om vokale en instrumentale onderrig te neem, aangesien dit koorsang en die algemene bladleesvermoë ondersteun. Hierdie leerlinge lê jaarliks die praktiese UNISA-eksamens af. Die Drakensberg Seunskoolskool beywer hom daarvoor om die praktiese beoefening van instrumente sover omstandighede dit toelaat moontlik te maak. Dit bring mee dat die leerlinge 'n tegniese standaard bereik wat aan die vereistes voldoen indien 'n musiekkursus gevolg sou word. Die beleidsdokument van die Departement Musiek van die Drakensberg Seunskoolskool stel die volgende doelwitte met betrekking tot instrumentale onderrig:

- Die ontwikkeling van tegniese vaardighede (wat insluit bladlees en tegniese oefeninge) op 'n bepaalde instrument asook die aanleer van die korrekte speel- en sanghouding;
- Die aanleer van repertorium wat verteenwoordigend is van verskillende style en periodes en wat terselfdertyd spesifieke tegniese vaardighede bevorder;
- Die ontwikkeling van teoretiese beginsels in die studie en voordrag van werke as toepassing van praktiese toonkunstenaarskap;
- Die mondelinge oordraging van agtergrond met betrekking tot style en periodes en om leerlinge na sekere bronne te verwys vir selfstudie;
- Die deelname aan ensembles soos byvoorbeeld klavierduette en die begeleiding van sang, viool en ander instrumente;
- Die skep van optree-geleenthede aan leerlinge deur middel van interne konserte om sodoende hul selfvertroue en vertolkingsvermoë te ontwikkel; en
- Die deelname aan eksterne eksamens, soos byvoorbeeld die UNISA-praktiese eksamens, om sodoende aan leerlinge die geleentheid te bied om erkenning te kry vir hulle werk.

Aan die einde van elke jaar is daar 'n interne musiekkompetisie wat aan leerlinge die geleentheid bied om hul vordering van instrumentale, sang- en komposisievaardighede ten toon te stel. Die kategoriewenners tree op

gedurende die skool se algemene prysuitdeling aan die einde van die jaar. Die kategorieë sluit in klawerbordinstrumente, ander instrumente, komposisie, sang en ensembles.

4.2.2 Musiekteorie-onderrig

Die vak is verpligtend vir alle leerlinge, aangesien die musiekteoretiese beginsels wat hier aangeleer word, 'n voorvereiste is vir 'n wetenskaplike begrip van onder andere koorsang, instrumentale onderrig, komposisie en harmonie. Die beleidsdokument van die Departement Musiek van die Drakensberg Seunskool stel die volgende doelwitte met betrekking tot musiekteorie-onderrig:

- Om die taal en skryfwyse van musiek vir alle leerlinge aan te leer en verstaanbaar te maak deur die gebruik van beproefde metodes soos uiteengesit in byvoorbeeld die CREDO-teoriereeks, wat voldoen aan die UNISA-sillabus;
- Om alle leerstof aan die hand van praktiese en skriftelike verduideliking te laat plaasvind;
- Om die onderskeie musiekelemente naamlik ritme, melodie en harmonie deur middel van balknotasie te vergestalt, afsonderlik asook in kombinasie met mekaar; en
- Om gereelde toetsing en evaluering toe te pas.

UNISA-teorie-eksamens word jaarliks afgeneem en die teorie-sillabus word gevolg vanaf graad 1 tot 6.

4.2.3 Musiekspesialisasie

Slegs 'n geselekteerde groep leerlinge neem hierdie vak in graad 7, 8 en 9. Die doel van die vak is om die leerling se algemene musiek-agtergrond te verbreed en te verryk, deur die kennis van Westerse en Afrika-musiek te ontsluit deur middel van die verskillende musiekdissiplines. Die leerling word in staat gestel om met behulp van sy kennis en begrip van musiek sy toonkunsenaarskap te

ontwikkel. Leerlinge moet ook gehelp word om met behulp van kennis, begrip en vaardighede 'n praktiese uitlewing van 'n estetiese onderskeidingsvermoë en waardesisteem met betrekking tot musiek te ontwikkel en uit te bou.

Musiekspesialisasie bestaan uit die volgende modules: musiekvoordrag, musiekteorie-onderrig, gehooropleiding, harmonie, komposisie, musiekgeskiedenis, vormleer en instrumenteleer. Die volgende minimum vereistes geld vir leerlinge wat musiek as vak neem in elke graad:

- Graad 7: die teoretiese en praktiese standaard moet vergelykbaar wees met UNISA se musiekteorie- en prakties graad 2;
- Graad 8: die teoretiese en praktiese standaard moet vergelykbaar wees met UNISA se musiekteorie- en prakties graad 3; en
- Graad 9: die teoretiese en praktiese standaard moet vergelykbaar wees met UNISA se musiekteorie- en prakties graad 4.

4.2.4 Musiekwaardering

Musiekwaardering is 'n spesiale kursus wat vir die graad 7-, 8- en 9-leerlinge aangebied word wat nie musiek as akademiese vak neem nie, of nie aan die toelatingsvereistes vir bogenoemde voldoen nie. Die doel van hierdie spesiale kursus is om aan alle leerlinge die geleentheid tot 'n breër musikale ervaring te gee. Die kursus het die volgende ten doel:

- 'n Breë algemene musiekkennis;
- 'n Basiese ontleding en vaslegging van musiekterminologie;
- Die verklaring van musiekkonsepte en die praktiese toepassing daarvan; en
- 'n Studie van die verskillende Westerse en Afrika-instrumente.

Hierdie doelwitte word hoofsaaklik deur beluistering bereik.

4.3 Kooraktiwiteite

Die kooraktiwiteite by die Drakensberg Seunskool vorm 'n belangrike deel van die daaglikse program by die skool. Die dirigente se onderrigmetodes is

nie slegs op die afrigting van die musiek gefokus nie; hulle toets ook gereeld die seuns se teoretiese kennis deur middel van vrae uit die musiek. Die beleidsdokument van die Departement Musiek van die Drakensberg Seunskoolskool stel die volgende doelwitte met betrekking tot koorafrigting:

- Om 'n koorstandaard te stel wat ten alle tye vergelykbaar is met die beste in die wêreld;
- Om 'n gebalanseerde koorrepertorium (Westers sowel as van Afrika) op te bou wat na alle kultuurgroepe sal uitreik;
- Om 'n volledige koorprogram te kan aanbied met 'n drieërlei doel, naamlik genotvolle musikale beleving, opvoedingswaarde en ontspanning;
- Om gereelde kontak en betrokkenheid met die wêreld se beste seunskore, asook ander koorgroepe op te bou;
- Om die spesifieke behoeftes van die Suid-Afrikaanse gehore in ag te neem;
- Om 'n grondige musiekkennis asook sang- en tegniese opleiding, sover moontlik, aan alle koorlede te bied;
- Om koorlede gereeld aan slegs die beste koormusiek uit die koorrepertorium bloot te stel en te laat uitvoer;
- Om gereelde konsertuitvoerings nasionaal en internasionaal aan te bied;
- Om 'n studie te maak van die ontwikkelingsfases van die seunstem, en om sodoende met behulp van effektiewe onderrig die stem optimaal uit te bou;
- Om nuwe koorrepertorium te ontgin en gereeld klank- en visuele opnames te raadpleeg; en
- Om koorleiers te motiveer om by koorkursusse en beoordelings landwyd betrokke te raak.

4.3.1 Funksionering van die kore

As daar in ag geneem word hoeveel optredes daar per jaar is, is die effektiewe funksionering van die kore belangrik. Daaglik is daar twee ure kooroefening asook 'n vol akademiese program wat gevolg word. Dirigente se dissipline in die koor en op toer is baie belangrik en hierdie benadering word uitgelig in die

funksionering van die kore by die skool.

Die seuns in die skool word ingedeel in twee konsertkore van gelykstaande standaard, elk met sy eie koormeester. Gedurende die oudisies vir hierdie verdeling word ouderdom, ras, stemtipe, persoonlikheid en graad in ag geneem. Die rasionaal hiervoor is om twee konsertkore van dieselfde standaard gelyktydig te laat toer, om sodoende 'n groter profiel- en finansiële impak te maak. Die stemgroepe waarin die seuns ingedeel word, is sopraan, alt, tenoor en bas wat beteken dat 'n seun nie die skool verlaat as sy stem breek nie, maar slegs in 'n laer stemgroep ingedeel word. Daar is vier stemgroepleiers per koor wat elke stemgroep verteenwoordig en wat behulpzaam is met die verdeling van stemme. Indien 'n gekombineerde groep vir byvoorbeeld internasionale toere gekies word, word die leiers gekombineer. Vir internasionale toere en ander belangrike optredes word 'n groep van 40 seuns deur middel van oudisies uit die twee bestaande kore gekies. Die volgende faktore word met die verkiesing van so 'n koor in aanmerking geneem: musikale aanleg, tydperk by die skool, akademiese prestasie en algemene dissipline en gedrag.

Koorlede moet die repertorium van geheue kan sing in konserte. Graad 4 tot 8-seuns word getoets deur die graad 9-seuns, van wie verwag word om die werke te ken. Die junior grade moet die werke gememoriseer aan die senior seuns voordra om te kan slaag. Alle repertorium vir elke konsert moet geslaag word alvorens koorlede in konserte mag sing. Volgens De Beer (2005: 51) help hierdie sisteem nie net vir die ontwikkeling van hul toonkunstenarskap nie, maar die manier waarop die dirigente die kore afrig, is gebaseer op 'n inklusiewe deelnemende sisteem. Dit beteken dat koorlede moet bladles deur gebruik te maak van tydpatrone. De Beer (2005: 51) maak ook melding van die feit dat koorlede gestimuleer word deur leidrade om die regte antwoorde te gee in koorrepetisies. Daar word byvoorbeeld nie vir die koor gesê om 'n frase legato te sing nie, maar koorlede word deur vrae gelei om die regte antwoorde self te gee, byvoorbeeld of 'n frase legato moet wees en waarom. Koorlede moet bewus wees van aspekte soos fraserings-aanduidings, teks-invloede en die konteks van die werk. Hierdie werkswyses het tot gevolg dat die jaarlikse nasionale en internasionale konserttoere sedert die ontstaan van die skool uiters suksesvol onderneem is. Verskeie koerantberigte verwys na hierdie suksesse, waaronder

'n uittreksel wat na afloop van die Israel-toer gedurende 1977 in *The Star* verskyn het (Patmore 1977: 5): "The choir had set new thinking on an international level on the presentation of music."

Daar is reeds verwys na die koorlede se verantwoordelikhede ten opsigte van leierskapsposisies in die kore. Hierdie leierskapsposisies in die koor speel 'n belangrike rol, en alhoewel streng dissipline deurgaans gehandhaaf moet word, word die seuns betrek by musikale sowel as organisatoriese besluite en strukture. Die graad 9-leerlinge is die leiers, aangesien hulle die oudste is. Die hoë standaard van koorsang moet gehandhaaf word en daarom is aspekte soos doeltreffende toere, goeie gedrag en publieke vertoon uiters belangrik. Christian Ashley-Botha (musiekdirekteur vanaf 1981 tot 2006) het 'n dokument opgestel waarin die leierskapsposisies in die kore uiteengesit is. Jaarliks vind daar 'n leierskapskamp plaas waar die dokument behandel word. Afhangende van die getal seuns, tipe persoonlikhede van die graad 9-seuns en nuwe vereistes wat die funksionering van die skool aanbetref, kan hierdie dokument jaarliks hersien word na elke kamp. Funksies wat byvoorbeeld aan die hoofseun van die koor toegeskryf is, kan na die onderhoofseun verplaas word, of indien daar meer seuns as die vorige jaar in die graad 9-groep is, kan funksies verdeel word vir meer posisies. Die rasionaal is dat aan elke graad 9-seun 'n aantal verantwoordelikhede gegee word. Die dokument is in effek 'n opsomming van die leierskapsverantwoordelikhede wat aan die seuns toegeskryf word.

Vervolgens word die volgende posisies afsonderlik bespreek, naamlik die hoofseun, die onderhoofseun, die musiekleier, die nuwe-seuns-monitor, die bibliotekaris, die slaagmonitor, die leier van die tegniese span, die bewegingsmonitor, die leier van die beligtingspan, die leier van die buspakkers, die verhoogbestuurder, die kleredragmonitor, die gesondheidsmonitor en die leier van die program-, CD- en DVD-verkopers.

1) Die hoofseun is verantwoordelik vir:

- Die algemene dissipline van die koor en die hou van toesig oor ander koorlede in leierskapsposisies met betrekking tot die take wat hul moet verrig;
- Die lei van koorvergaderings wat elke Saterdagoggend plaasvind;

- Stiptelikheid van koorlede wat ook insluit stiptelikheid voordat vertrek word op toer deur toe te sien dat al die seuns op die bus is;
- Toesprake en bedankings op toere en gedurende konserte;
- Basiese maniere, netheid en gedrag van die koor, asook die kontrolering van die op- en afstap van die verhoog;
- Die buspakspanne wat hul werk effektief moet doen asook verantwoordelik is vir die algemene netheid van die bus;
- Gereelde kommentaar oor positiewe en negatiewe aspekte na afloop van die kooroefeninge;
- Die inlig van die dirigent oor besluite wat koorlede neem wanneer dirigente nie aanwesig is nie, byvoorbeeld in die koshuis;
- Die algemene kontrole oor die toetsing-prosedures van liedere; en
- Die stel van doelwitte wat behaal moet word vir elke konsert en oefening byvoorbeeld om te konsentreer op korrekte asembeheer en frasering.

2) Die onderhoofseun is verantwoordelik vir:

- Sekretariële pligte en alle administrasie van die koor;
- Assistering van die hoofseun;
- Die volgende pligte op toere: die kry van adresse en telefoonnommers van gasouers, die uitplasinglyste van gasouers, die opstel van lysie met die koorlede se name en die skryf en pos van bedankingskaarte aan die gasouers, na afloop van die toer;
- Die bewaring van trommels en sleutels van die trommels waarin klanktoerusting, programme en kompakskywe gestoor word gedurende toere;
- Kontrole oor program-, CD- en DVD-verkope; en
- Die toerwerkslyste wat voor die vertrek van toere uitgewerk en uitgedeel moet word aan die koorlede.

3) Die musiekleier is verantwoordelik vir:

- Die artistieke aspekte en om as skakel tussen die koor en die dirigent op te tree;

- Die vier stemgroepleiers in die koor, die uitvoer van hul onderskeie take asook die reël van ekstra oefeninge indien nodig;
- Die vordering van die nuwe seuns deur toesig te hou oor die nuweseuns-monitor;
- Die voorstel van repertorium vir sekere programme;
- Die stemopwarmingsoefeninge voor sommige koorrepetisies en die waarneem van kooroefeninge tydens die afwesigheid van die dirigent;
- Die toesighouding oor musiekinstrumente soos klaviere, Afrika-instrumente en perkussie asook die aanmeld van sake soos die stem van klaviere en reparasie van instrumente;
- Die maak van voorstelle aan dirigente vir geskikte soliste; en
- Die kies van instrumentaliste vir spesifiek die Afrika-musiek en die slagwerk.

4) Die nuwe-seuns-monitor is verantwoordelik vir:

- Die nuwe seuns en spesifiek om hul aan te moedig om konsertstatus te behaal deur die kontrolering en die vordering van die opleidingstatustoetse asook die aanleer van repertorium;
- Goeie verhoudinge tussen die nuwe seuns en hul graad 9-voogde;
- Die voorstelling van die nuwe seun aan die koor tydens die oudisie; en
- Korrekte konsertuniforms van die nuwe seuns tydens die konsertstatusseremonie asook die organisering van die seremonie.

5) Die bibliotekaris is verantwoordelik vir:

- Die bewaring van bladmusiek asook die verskaffing van kopieë aan koorlede;
- Voorbereiding en bewaring van dirigente se musiek en programme asook die korrekte orde van musiek vir die onderskeie konserte;
- Voorbereiding en bewaring van die begeleiersboeke;
- Die numeriese volgorde van koorlede se lêers en bladmusiek;
- Kontrole, die inneem en uitdeel van kopieë asook die musiekbiblioteek;
- Die gee van boetes vir verlore musiek;

- Die maak van afdrucke en die bind van bladmusiek;
 - Die ordening van koormusiek;
 - Die oplei van assistente wat die verantwoordelikheid die volgende jaar kan oorneem; en
 - Die kontrolering en die veilige bewaring van die orkespartye.
- 6) Die slaagmonitor is verantwoordelik om toe te sien dat:
- Koorlede die liedere slaag op die gegewe datums, en indien nodig dat ekstra tyd ingeruim word om liedere aan te leer en te slaag;
 - Die slaaglyste opgestel word vir elke koorlid;
 - Datums vasgestel word waarop koorlede spesifieke liedere van geheue moet slaag;
 - Daar daaglikse boekgehou word van die aantal liedere wat elke koorlid slaag;
 - Daar kontrole is oor die standaard van die slaag van liedere;
 - Die probleme en klagtes van koorlede hanteer word; en
 - Die slaaglyste in veilige bewaring gehou word.
- 7) Die leier van die tegniese span is verantwoordelik vir:
- Die kontrole oor die tegniese spanne, asook alle tegniese toerusting op toer en in die ouditorium;
 - Die opleiding van die assistente in toepaslike grade wat die verantwoordelikheid kan oorneem in die daaropvolgende jaar;
 - Die opstelling van mikrofone en mikrofoonstaanders;
 - Die plasing en aansluiting van die hoofluidsprekers en die monitorluidsprekers, die klavierborde en die musiekstaanders;
 - Die kontrole oor die tegniese toerustinglys; en
 - Die voorraad-opname van alle toerusting en kontrole daarvoor na konserte.
- 8) Die bewegingsmonitor is verantwoordelik vir:
- Alle choreografie op die verhoog byvoorbeeld Afrika-danse, roetes wat soliste moet loop asook roetes vir prosessies en vlae;

- Die voorstel van bewegings en danse in sekere werke, veral wat betref ligte musiek en spesiale produksies;
- Korrekte en foutlose bewegings;
- Die oplei van assistente in toepaslike grade om die verantwoordelikheid oor te neem in die daaropvolgende jaar; en
- Die “Gumboot-dansers” se oefeninge en die uitwerk van hul danspatrone.

9) Die leier van die beligtingspan is verantwoordelik vir:

- Kontrole oor die beligtingspan;
- Die instandhouding van die beligtingsstelsel;
- Beligting gedurende konserte asook die algemene beligting in die auditorium wat insluit: verhoogligte, huisligte, orreligte, voorportaaligte asook die buiteligte van die auditorium; en
- Die oplei van assistente in toepaslike grade wat die werk kan oorneem in die daaropvolgende jaar.

10) Die leier van die buspakkers (gewoonlik die hoofseun) is verantwoordelik vir:

- Die kontrole oor bagasie, die grootte van tasse asook die netheid daarvan; en
- Die verdeling van die graad 9-leerlinge in buspakspanne.

11) Die verhoogbestuurder is verantwoordelik vir:

- Die verhoogtoerusting;
- Die span wat die bankies moet dra asook die pak van bankies in die bus;
- Die opstel van bankies op die verhoog asook die netheid daarvan;
- Die posisie van die klavier, klavierstoel en orrelspeeltafel op die verhoog;
- Die algemene netheid op die verhoog; en
- Die stoele op die verhoog, insluitende die Afrika-trommers se stoele.

12) Die kleredragmonitor is verantwoordelik vir:

- Die kontrolering en netheid van toerdrag, skooldrag en wit rubberstewels asook die toesien dat klere gereed is vir konserte deurdat daar met die

matrone geskakel word;

- Die uitdeel van konsertklere en rubberstewels die aand voor die Woensdagkonsert asook die inhandig van klere na die konserte;
- Ekstra rubberstewels, hemde en broeke op toer wat ook beskikbaar is by die konsertsale;
- Die oplei van assistente wat die werk die daaropvolgende jaar kan doen;
- Die kontroleer van naamlyste in die kleretrommels; en
- Die opvou van konsertklere in die kaste en tasse op toer.

13) Die gesondheidsmonitor is verantwoordelik vir:

- Die gesondheid en higiëne van die koorlede en die rapporteer daarvan aan die matrone;
- Die noodhulpkis op toer onder toesig van die dirigent;
- Die korrekte kleredrag by die verskillende weersomstandighede; en
- Die oplei van assistente wat die werk die daaropvolgende jaar kan doen.

14) Die leier van die program-, CD- en DVD-verkopers:

- Hy is in beheer van die verkoop van die bogenoemde tydens toere en konserte.

4.3.2 Nuwe Seunskoor (opleidingstatuskoor)

Koorlede word in die eerste jaar wat hulle die skool besoek opgeneem in die Nuwe Seunskoor en bly lid van die koor vir een jaar. Die nuwe seuns, alhoewel deel van die Nuwe Seunskoor, doen reeds aan die begin van elke jaar oudisie vir indeling in een van die twee konsertkore waarin hulle sal sing wanneer hulle die oudisie vir konsertstatus slaag. Hierdeur identifiseer die nuwe seuns met hul eie koor. Elke nuwe seun word ook toegewys aan 'n seun wat reeds enkele jare in die skool is. Hierdie meer ervare seuns tree dan as die nuwe seuns se musikale voogde op. Hy moet behulpsaam wees met liedere wat geslaag moet word, konsertstatustoetse, asook met die algemene inskakeling en aanpassing van die nuwe seun in die skool en koshuis. Sodra konsertstatus behaal is, mag die nuwe

seuns saam met die konsertkore optree, alhoewel hulle steeds deel vorm van die Nuwe Seunskoor vir die hele jaar. Weeksdag om 7:00 tot 7:30 is daar 'n kooroefening vir die Nuwe Seunskoor aangesien die koor optree tydens die Woensdagmiddagkonserte in die skool se ouditorium. Hierdie oefeninge word waargeneem deur een van die dirigente of een van die studente-dirigente. Tussen 2002 en 2003 is 'n hulpdirigent aangestel met die spesifieke opdrag om na die Nuwe Seunskoor om te sien.

Die nuwe seuns moet 'n reeks van 19 konsertstatustoetse voltooi voordat hul toegelaat word in een van die konsertkore. Hierdie toetse is in 1995 deur Christian Ashley-Botha opgestel en is gebruik tot en met 2006. Die inhoud asook die aantal konsertstatustoetse het soms gewissel afhangende van wie in beheer is van die nuwe seuns. Twee nuwe metodes is byvoorbeeld in 2003 deur Jaco Dippenaar en Paul Potgieter getoets, met twee groepe nuwe seuns waarvan laasgenoemde deel gevorm het van 'n doktrale studie oor bladsang (Potgieter 2003). Tog is daar herhaaldelik teruggekeer na die oorspronklike reeks toetse. Hierdie 19 toetse is van so 'n aard dat dit die seuns 'n algehele beeld van musiek gee. Dit sluit toetse aangaande musiekterminologie, bladles en gehooropleiding in. Die seuns het op weeksdag twee ure opleiding vir die konsertstatustoetse wat deur studentedirigente aangebied word. Elke nuwe seun se vordering word deur sy eie vermoë bepaal, en die seuns voltooi dus op verskillende tye deur die jaar die reeks toetse. Deurlopende evaluering vind plaas deur middel van toetse wat geskryf word en die slaag van die verskillende praktiese toetse individueel by die studentedirigente.

Die opleidingstatustoetse bestaan uit die volgende:

- Toets 1: Nootwaardes en rustekens;
- Toets 2: Tydmaattekens;
- Toets 3: Tydpatrone;
- Toets 4: Ritme;
- Toets 5: Die notebalk;
- Toets 6: Toonsoorttekens;
- Toets 7: Die klawerbord;
- Toets 8: Intervalle;

- Toets 9: Bladsang;
- Toets 10: Ritmiese en melodiese diktee;
- Toets 11: Konserte;
- Toets 12: Asembeheer;
- Toets 13: Toon;
- Toets 14: Intonasie;
- Toets 15: Musiekterme;
- Toets 16: Diksie;
- Toets 17: Teks van die mis;
- Toets 18: Jou dirigent en jy; en
- Toets 19: Toere.

Na die suksesvolle voltooiing van die voorgeskrewe opleidingsprogram moet ses liedere uit die repertorium van die koor, uit die spesifieke stemgroep waarin die seun se stem geklassifiseer is, gememoriseer word. Elke nuwe seun kry dan die geleentheid om individueel 'n oudisie voor die koor waaraan hy toegewys is af te lê. Van hom word verwag om twee van die ses liedere van geheue te slaag. Die dirigent en die koorlede besluit of die nuwe seun gereed is om in die openbaar op te tree. Die suksesvolle aflegging van hierdie oudisie verleen aan hom volle lidmaatskap van een van die konsertkore en hy word dan toegelaat tot openbare konserte. Die nuwe seun ontvang konsertstatus tydens 'n spesiale seremonie waartydens hy as volle koorlid tot openbare konserte toegelaat word en sy wit jabot as 'n simbool van hierdie lidmaatskap aan hom oorhandig word.

4.3.3 Internasionale status

Koorlede met 'n akademiese gemiddeld van 75% asook graad 4 UNISA-teorie en graad 5 UNISA-prakties mag 'n spesiale opleidingsprogram volg wat bekend staan as internasionale status. Internasionale status beteken dat die koorlid outomaties alle internasionale toere meemaak sonder om weer 'n oudisie af te lê. Verskeie toetse met die klem op dirigeerkuns, stylinterpretasie en die afrigting van kore moet geslaag word.

4.3.4 Kamerkore

Elk van die twee konsertkore het 'n aparte kamerkoor en soms word daar 'n gesamentlike kamerkoor gekies uit beide kore. Koorlede wat uitstaan ten opsigte van hulle toonkunstenarskap word gekies om in die kamerkore te sing. 'n Gesamentlike kamerkoor het gedurende Julie 2005 by die herdenking van die voormalige president Nelson Mandela se 87ste geboortejaar opgetree. Gedurende September 2005 is 'n gekombineerde kamerkoor uitgenooi deur die Suid-Afrikaanse ambassade in Japan om op te tree by die "World Expo" in Aichi, Nagoya, Japan. Die kamerkoor het ook konserte gegee in Niigata, Japan.

Behalwe vir konsertuitvoerings tree die Drakensberg Seunskoor ook as gaskunstenaar by menige konferensie van korporatiewe sake-ondernemings op. Die kamerkore word meestal vir hierdie doel aangewend. Die kamerkore word uitgenooi na konferensiegeriewe in die Drakensberg-omgewing asook stede insluitende Kaapstad, Johannesburg, Pretoria en Durban.

4.4 Opsomming

In hierdie hoofstuk is die klem wat op koorsang as musikale aktiwiteit by die Drakensberg Seunskoolskool geplaas word, uitgelig. 'n Uitgebreide musiekkurrikulum en koorprogram word gevolg en hierdie fasette is geïntegreerd. Die belangrikheid van hierdie aspekte word ondervang in die beleidsdokument waarvan daar in hierdie hoofstuk melding gemaak is, wat op sy beurt weer die noodsaaklikheid van 'n goed gefundeerde musiekkurrikulum beklemtoon by 'n instansie soos die Drakensberg Seunskoolskool. Akademiese aspekte soos instrumentale en sangonderrig, musiekteorie-onderrig, musiekspesialisasie en musiekwaardering is beklemtoon, asook kooraktiwiteite wat insluit die rol van die dirigente en koorleiers en die funksionering van die verskillende kore. Hierdie aspekte is nie slegs belangrik vir die musikale groei van die individuele koorlede nie, maar is ook 'n noodsaaklikheid vir die hoë standaard van uitvoering wat by die skool nagestreef word. Hierdie standaard is dan ook die rede vir die profiel wat die koor kon handhaaf sedert sy ontstaan, wat gesien kan word uit die aantal optredes, asook die standaard van hierdie optredes.

In die volgende hoofstuk word hierdie standaard uitgelig deur 'n katalogisering van die belangrikste optredes en toere vanaf die skool se ontstaan tot 2006.

HOOFSTUK 5

Konserte, toere, repertorium en opnames

5.1 Inleiding

Die profiel van die Drakensberg Seunskoor kan gemeet word aan 'n verskeidenheid nasionale sowel as internasionale kontrakte. Van hierdie kontrakte sluit in optredes en toere gereël deur professionele konsertagentskappe. As gevolg van die velerlei toere wat die Drakensberg Seunskoor jaarliks onderneem, is dit van kardinale belang dat die koor oor 'n wye verskeidenheid repertorium beskik. Daar word gepoog om die repertorium so te kies dat verskillende style verteenwoordig word. Sover moontlik word daar opnames gemaak van die programme.

Die belangrikste konserte, toere, repertorium en opnames sedert die ontstaan van die skool, in 1967, word in hierdie proefskrif in onderskeie Bylaes aangebied. Die konserte en toere word in Bylae A volgens jaartal gerangskik. Bylae B en C bevat die repertorium wat ingedeel word in Westerse repertorium en Noël-repertorium. Die tradisionele Afrika-repertorium word alfabeties gelys in Bylae D met 'n kort beskrywing van elke lied. Die Drakensberg Seunskoor se plaat-, CD- en DVD-opnames sedert 1967 word in Bylae E volgens jaartal gerangskik, sover dit opgespoor kon word. TV-opnames, radio-opnames en rolprente is volgens jaartalle in Bylae F gelys.

5.2 Konserte en toere, 1967-2006

Normaalweg is daar twee nasionale toere per jaar, naamlik die toer gedurende Maart en die Noëltoer aan die einde van November. Daar is gewoonlik ook een internasionale toer per jaar, en verskeie naweektoere word gedurende kwartale onderneem. Gedurende Maart toer die twee konsertkore afsonderlik en somtyds gekombineerd. Die Noëltoer word met 'n gekombineerde koor onderneem. Om verlore akademiese skooldae in te haal, word vakansies korter gemaak en funksioneer die skool ook op publieke vakansiedae.

Die koor het sedert 1967 'n reputasie opgebou as waardige ambassadeurs van Suid-Afrika. Gedurende 1971 het die besturende direkteur van die skool, mnr. Russel Tungay, Europa besoek om die eerste internasionale toer van die seunskoolskool te organiseer. Hierdie toer se sukses is duidelik uit verskeie internasionale koerantaanhalinge wat in latere programme van 1971 en 1972 aangehaal is. Ongelukkig is hierdie koerantartikels nie in die argief bewaar nie, maar die volgende is direk uit die programnotas geneem:

They gave a performance which filled the 900 year old Westminster Abbey with spine-tingling sound. It was a great moment (The Argus Bureau 1971b).

This is a fine boys' choir, one of the best I have ever heard, superbly trained with a diction and sweetness of tone which I would contend matches that of the Vienna Boys' ensemble (Evening Courier 1971a).

The Drakensberg Boys Choir had an audience of 1500 normally staid Portuguese on their feet asking for more (The Argus Bureau 1971b).

In Bylae A word die belangrikste konserte en toere sedert 1967 gekatalogiseer volgens jaartalle in die volgende volgorde:

1. Internasionale toere en konserte
2. Nasionale toere en konserte
3. Ander optredes

Elke verwysing word sover moontlik in die volgende volgorde gelys: datum, plek, lokaal en ander inligting.

Internasionale toere en konserte: Sover moontlik word die internasionale toere en konserte sedert die ontstaan van die skool volgens jaartalle en opeenvolgende datums gerangskik. Waar beskikbaar, word die konsertsale genoem waar optredes plaasgevind het. Dit word vermeld indien die koor spesiale feeste, kompetisies en optredes gehad het.

Nasionale toere en konserte: Hier word net melding gemaak van die belangrikste nasionale toere en konserte sedert die ontstaan van die skool. Die datum en provinsie asook die stad of dorp word genoem. Waar beskikbaar word die konsertsale genoem waar optredes plaasgevind het.

Ander optredes: Die belangrikste optredes wat nie deel uitmaak van toere

nie word hier gelys.

Alhoewel alle beskikbare argiefmateriaal geraadpleeg is, is daar sekere inligting wat ontbreek. Sommige toere en optredes se programme lys slegs dorpe en stede wat besoek is terwyl spesifieke datums en konsertsale nie genoem word nie. Hierdie inligting word wel ingesluit as bewys van die aktiwiteite van die Drakensberg Seunskoor die afgelope 40 jaar. In laasgenoemde gevalle word daar net melding gemaak van die land, dorp of stad sonder die datum en naam van die konsertsaal. Alhoewel die geografiese streke van Suid-Afrika geherstruktureer en hernoem is sedert 1994, word in hierdie tesis verwys na die oorspronklike geografiese gebiede waarheen toere onderneem is. Waar bekend, word daar melding gemaak van dirigente wat toere vergesel het. Nuuswaardige gebeure tydens toere en optredes word ook uitgelig. Inligting wat nie beskikbaar is uit argiewe en onderhoude nie, is met vraagtekens aangedui.

5.3 Repertorium

Behalwe klassieke musiek, voer die koor, soos reeds genoem, gereeld volksmusiek en popmusiek uit. Musiek van verskillende wêrelddele, genres en eras word in die programme ingesluit. 'n G choreografeerde gala-geleentheid gedurende April 2004 met ernstige klassieke musiek van die laaste 50 jaar was daarop gemik om gehore aan te spoor om ernstige klassieke musiek te waardeer. Mozart, Bach, Rutter, Vivaldi en Orff is gereeld saam met orkeste uitgevoer. Die repertorium wat in Bylae B, C en D gelys word, word ingedeel in Westerse repertorium en tradisionele Afrika-repertorium.

5.3.1 Westerse repertorium

Die koor voer jaarliks 'n groot aantal Westerse musiek uit. Van die belangrikste klassieke werke wat die koor sedert sy ontstaan uitgevoer het, word in Bylae B volgens komponiste alfabeties gelys.

Van die ligter repertorium wat die koor uitvoer, is Suid-Afrikaanse volksliedere, Spirituals, werke van Andrew Lloyd-Webber, uittreksels uit musiekblyspele, *The Sound of Music* deur Rodgers & Hammerstein en *African*

Dreaming deur Howard Morgan.

Sedert Desember 1981 word die Noël-program jaarliks aangebied en word daar nasionale toere onderneem met die program. In Bylae C word melding gemaak van die belangrikste werke uit die Noël-program. Die komponiste is alfabeties gelys en indien dit 'n verwerking is, word dit genoem.

5.3.2 Tradisionele Afrika-repertorium

Die inligting met betrekking tot die tradisionele Afrika-musiek is versamel deur persoonlike observasies, argiewe en persoonlike gesprekke gedurende Februarie 2006 met die direkteur van musiek Christian Ashley-Botha en die dirigent Rudolf de Beer. Alhoewel De Beer die argiefinligting wat vir hierdie studie versamel is gebruik het vir agtergrond van 'n ander studie oor spesifiek die Afrika- neo-tradisionele programme van die Drakensberg Seunskoor, het laasgenoemde studie 'n waardevolle bydrae gemaak tot die narratiewe agtergrond tot hierdie studie. Vanaf die ontstaan van die skool in 1967 het die koor tradisionele Afrika-musiek in hul programme geïnkorporeer. Na afloop van die 1977-toer na Israel en deelname aan die Zimriya-koorfees verskyn die volgende berig in die *Natal Mercury* (Kelly 1977: 5):

There is no lack of vibrance in the African selection, ending with Susan Reid's arrangement of the traditional ceremonial Bayeza Kusasa which won such acclaim at the festival.

Gedurende 1985 op die Europese sowel as die Namibiese konserttoere is die unieke vryvloeiende Afrika-program vir die eerste maal bekend gestel en aangebied. Die musiek word so outentiek as moontlik uitgevoer. Dirigente van die Drakensberg Seunskoor het met die hulp van Andrew Tracey navorsing gedoen in die Afrika-musiekbiblioteek by die Rhodes Universiteit in Grahamstad. Nuwe musiek en idees oor die gebruik van instrumente en stilistiese konsepte is met die hulp van Tracey versamel. Gedurende 1984 het Tracey die Drakensberg Seunskoor besoek en idees gegee en gehelp met die aanleer van liedere waarvan sommige van kassetopnames verkry is. Hy was ook behulpsaam met die aanleer van die speel van Afrika-instrumente soos die kalimba, akadinda en

die uhadi-boog.

Voor die aanvang van die Afrika-program verduidelik die dirigente gewoonlik aan die gehoor die volgorde en betekenis van die liedere. Die tradisionele Afrika-program van die Drakensberg Seunskoor word nie gedirigeer nie, en die seuns bied die program sonder onderbreking aan. Dit is nie net die liedere wat uitgevoer word nie, maar ook instrumentale tussenspele, danse en trompatrone (De Beer 2006: 9).

In die aanbieding is daar 'n storielyn in die volgorde waarin die liedere aangebied word. Die program begin byvoorbeeld met 'n "Groetlied" gevolg deur 'n "Werkerslied", 'n "Speellied", 'n "Wiegelied", 'n "Partytjelielied" en laastens 'n "Afskeidslied". Aangesien hierdie werke soos in die Afrika-tradisie sonder 'n dirigent uitgevoer word, word daar baie klem geplaas op die seuns se selfstandige ontwikkeling.

Behalwe die musiek van die Afrika-musiekbiblioteek in Grahamstad is daar musiek versamel van die swart seuns in die koor, plaaslike groepe, individue en Afrika-kore. Gedurende die 1988-toer na die Caprivi het die Drakensberg Seunskoor saam met 'n militêre koor van Rundu getoer en op hierdie wyse nuwe repertorium aangeleer. Twee van die liedere is vandag nog in die repertorium. Die meeste van die musiek is nie genoteer nie en is mondelings oorgedra van een generasie koorlede na die volgende, in die ware tradisie van Afrika-volksmusiek.

Aangesien beweging en dans 'n essensiële deel is van tradisionele Afrika-musiek het al die liedere wat die koor sing 'n sterk visuele impak. Volgens Ashley-Botha is die bewegings wat bygevoeg word een van die belangrikste aspekte van die musiek. Net so is die "Gumboot-dans" 'n visuele skouspel, en die volgende metodes word gebruik: voetstampe, handeklap, tongklap-geluide en liggaamsperkussie. Hy het ook genoem dat die "Gumboot-danse" deur die Suid-Afrikaanse Weermag Kerkkoor en Konsertgroep aan die Drakensberg Seunskoor geleer is, maar sedertdien verander het deur die seuns se eie idees en ander invloede. Beligting in die tradisionele Afrika-program speel 'n belangrike rol. Dit is veral effektief in dele soos die Afrika-naggeluide asook in die verskeie wiegeliedere wat uitgevoer word. (Persoonlike gesprek 2006.)

Tradisionele instrumente word sover moontlik gebruik. Die program is

meestal onbegeleid, maar wel met heelwat trombegeleiding. Van die instrumente wat gebruik word, is van die Afrika-musiekinstrumentfabriek in Grahamstad, en is onder die toesig van Andrew Tracey gemaak. Die instrumente wat gebruik word, is die volgende: kalimbas, djembes, bastromme, pan-fluite, uhadi-boë, akadindas (houtxilofone), koedoehorings en “grass shakers”.

Gedurende konserte word ’n seleksie gemaak uit die “African Adventure Programme” wat in Bylae D verskyn. Die verskillende liedere word in die bylae alfabeties gerangskik en ’n kort beskrywing van elke lied word gegee. Die meeste van hierdie inligting is versamel uit programaantekeninge vanaf 1985 tot 2006.

5.4 Opnames

Die eerste plaatopname van die Drakensberg Seunskoor naamlik *Drakensberg Seunskoor in Konsert* het in 1968 verskyn. Dit was ’n konsert wat opgeneem is in die Musaion, Universiteit van Pretoria. Die volgende persberig het na afloop van die konsert verskyn: “Seunskoor blink uit. Dit is altyd moeilik vir jong stemme om Bach te hanteer, asook somtyds Mozart, maar die dirigent was bekwaam genoeg om die volheid en rykheid van die musiek uit te bring, veral met Mozart se *Laudate Dominum*” (Anoniem 1968).

5.4.1 Plaat-, CD- en DVD-opnames

Die Drakensberg Seunskoor se plaat-, CD- en DVD-opnames sedert 1968, sover opgespoor kon word, word in Bylae E volgens jaartal gerangskik. Die platemaatskappy is nie by al die opnames bekend nie. In sulke gevalle word daar net melding gemaak van die opname, en waar bekend word verwys na die dirigente en orkeste. Indien ’n opname ’n prys of toekenning ontvang het, word dit genoem.

5.4.2 TV-opnames, radio-opnames en rolprente

Die koor verskyn gereeld op nasionale radio- en televisiestasies, en het

nasionaal al opgetree in die volgende programme: *Sweet melodies*, *Pasella*, *Dis hoe dit is*, *Noot vir Noot*, Kersprogramme en vele radioprogramme.

Internasionaal het die Seunskoor in die volgende lande op TV verskyn: België, Engeland, Frankryk, Israel, Japan en Namibië. Enkele voorbeelde van TV-uitsendings en radio-opnames waarby die Drakensberg Seunskoor betrokke was, word volgens jaartal in Bylae F gelys. In die tweede gedeelte van Bylae F word melding gemaak van die enkele rolprente waarby die koor betrokke was.

5.5 Opsomming

In hierdie hoofstuk is die hoëprofieluitvoerings en toere wat deur die Drakensberg Seunskoolskool onderneem is, bespreek. Konserte in internasionale konsertsale soos onder andere die Tokio Artscape Teater, die Simfonie-saal in Osaka en die Konserthuis in Oslo word gereeld aangebied. Die sukses van hierdie toere is ook duidelik uit verskeie koerantberigte. Verskillende style word verteenwoordig in die repertorium wat die Drakensberg Seunskoor jaarliks uitvoer. Dit wissel van Westerse klassieke en ligte repertorium tot tradisionele Afrika-repertorium. Sedert 1968 het talle plaat-, CD- en DVD-opnames van die Drakensberg Seunskoor verskyn, wat ook 'n bewys is van die breë spektrum wat die repertorium van die Drakensberg Seunskoor verteenwoordig.

Die koor verskyn gereeld op nasionale en internasionale radio- en televisiestasies, soos byvoorbeeld op Radio Vatikaan in Rome op 19 Julie 1983. Gedurende 10 en 11 Julie 1993 het die Drakensberg Seunskoor 'n konsert saam met die Mormoonse Tabernakelkoor in Temple Square in Salt Lake City, Utah, gehad met 'n direkte beeldradio-uitsending. Die Drakensberg Seunskoor verskyn ook in enkele films wat internasionaal erkenning verkry het, soos byvoorbeeld *Praise for the Singing* wat gedurende 1973 'n medalje by die internasionale filmfees in New York gewen het. Die groot aantal optredes, toere en opnames, asook die hoëprofielkontrakte wat die Drakensberg Seunskoor sedert sy ontstaan ontvang het, is 'n duidelike bewys dat die koor nie slegs 'n baie groot invloed op die Suid-Afrikaanse musieklewe het nie, maar ook internasionaal uitstekend vaar. Die sukses van alumni en oud-dirigente se verdere musiekloopbane onderskryf ook hierdie stelling.

HOOFSTUK 6

Oudleerlinge en dirigente betrokke by die koorskool

6.1 Inleiding

Oudleerlinge wat musikaal uitsonderlik presteer het asook dirigente wat betrokke was by die koorskool word in hierdie hoofstuk gelys as 'n bewys van die koorskool se besondere invloed op die musiekwêreld, nasionaal sowel as internasionaal. Curricula vitae van dirigente asook die jaartalle wat hul verbonde was aan die skool word genoem. Die Curricula vitae van lede van die Drakensberg Seunskoor wat nasionaal en internasionaal presteer het, sal as verdere bewys van die koor se nasionale en internasionale invloed ingesluit word. Daar word slegs melding gemaak van oudleerlinge wat 'n musiekloopbaan volg. Besondere prestasies wat oudleerlinge en dirigente bereik het, word ook in hierdie hoofstuk genoem.

6.2 Oudleerlinge wat internasionaal presteer

Die oudleerlinge wat internasionaal presteer is 'n bewys van die uitmuntendheid van die skool se musiekopvoeding wat nie slegs beperk is tot die landsgrense nie. Hierdie dokumentasie sal die feit belig dat die skool 'n belangrike rol speel in die kreatiewe en kulturele groei asook in die intellektuele opvoeding van die jeug van ons land. Die volgende oudleerlinge word alfabeties bespreek: Loyiso Bala, Zwai Bala, William Berger, Barry Coleman, Jacques Imbrailo, Dawid Kimberg, Colin Lee, Nicholas Nicolaides, Mark Nixon, Clint van der Linde en Deon van der Walt. Inligting is verkry van web-bladsye, persoonlike gesprekke en e-pos-korrespondensie.

6.2.1 *Loyiso Bala*

Loyiso Bala is op 22 September 1979 in Uitenhage in die Oos-Kaap gebore. Hy was van 1990 tot 1995 lid van die Drakensberg Seunskoor, en is tans as vryskut-musikus in Johannesburg woonagtig.

Op die ouderdom van ses jaar verskyn hy op nasionale TV en word hy as semi-finalis in die *Shell Road to Fame* kompetisie aangewys. Op 11-jarige ouderdom volg hy in die voetspore van sy ouer broer Zwai Bala en sluit aan by die Drakensberg Seunskoolskool vir die tydperk 1990 tot 1995. Hy is die tweede swart koorlid van die Drakensberg Seunskoolskool en word ook hoofseun van een van die twee konsertkore. Hy sit sy skoolloopbaan voort aan die St. Stithians College in Johannesburg en na matriek verwerf hy die graad BMus aan UNISA. Gedurende hierdie tyd onderrig hy musiek aan St. Stithians College. Hy is een van die dirigente van die Nasionale Jeugkoor gedurende 2000, wat hom op die ouderdom van 19 jaar een van die jongste dirigente nog van die Nasionale Jeugkoor gemaak het.

Gedurende sy matriekjaar by St. Stithians was hy lid van die groep TKZee wat gewerk het aan 'n album genaamd *Guz 2001*. Hy het twee liedere op die album gesing en die album het dubbel platinum verwerf met meer as 110 000 eenhede wat verkoop is. Hy tree gereeld by funksies en produksies van Rand Merchant Bank op en gee solo-konserte nasionaal en internasionaal. Loyiso Bala ontvang 'n SAMA-toekenning vir sy album *Amplified* en hy werk saam met internasionale sterre soos Patti LaBelle, George Benson en Tamia. Hy het sy solo-debuutalbum, *Loyiso*, in Johannesburg by BMG opgeneem en ook reeds opgetree in talle musiekblyspele. Aan die einde van 2002 onderneem hy 'n wêreldtoer na die VSA, Asië en Engeland en gedurende September 2003 het hy 'n reeks konserte in Dubai en Kuwait gegee. (Anoniem 2007d.)

6.2.2 Zwai Bala

Zwai Bala is op 15 Februarie 1975 in Uitenhage in die Oos-Kaap gebore. Hy was van 1988 tot 1991 lid van die Drakensberg Seunskoor en beoefen tans sy musiekloopbaan as vryskut-musikus in Johannesburg waar hy woonagtig is.

Gedurende 1988 sluit hy by die Drakensberg Seunskoolskool aan as eerste swart leerling van die skool. In 1991, sy finale jaar by die skool, word hy as tenoor-solis aangewys. Hy voltooi sy skoolloopbaan aan St. Stithians College, Johannesburg. Na matriek ontvang hy 'n beurs om aan die Royal College of Music and Drama in Glasgow, Skotland, te studeer.

Hy stig die kwitgroep TKZee en gedurende 1998 toer die groep na

Engeland en gedurende 2001 na die VSA met 'n reeks konserte in Atlanta en Dallas. In 1999 ontvang hierdie groep vier SAMA-toekennings en gedurende 2002 het hy die *South African Music Awards* (SAMA) verower vir sy solo-CD-opname, *Lifted*. Hy is musiekdirekteur van *South Africa's Evolution On One Show* wat bekende kunstenaars insluit soos Hugh Masekela en Sipho Mabuse. As sanger, klavierbordspeler, regisseur en verwerker is hy een van Suid-Afrika se gewildste musikante. Die drie broers Zwai, Loyiso en die jonger broer Phelo (wat van 2003 tot 2006 'n leerling aan die Drakensberg Seunskoolskool was) stel in 2006 'n *Gospel* album vry saam met die Johannesburgse Fees-orkester gedirigeer deur Richard Cock. (Anoniem 2002.)

6.2.3 William Berger

William Berger is op 18 November 1979 in die Paarl gebore. William Berger, vroeër Schalk Burger, was van 1990 tot 1994 lid van die Drakensberg Seunskoor. Hy woon tans in Londen, Engeland, en werk by die English National Opera as operasanger.

Hy sluit op die ouderdom van nege by die Drakensberg Seunskoolskool aan en tree as bariton-solis in Haydn se *Nelson Mis*, Bach se *Johannes-Passie* en Orff se *Carmina Burana* op. In 1991 het hy in die Staatsteater in Mozart se *Zauberflöte* opgetree. Gedurende 1997 tree hy op in *Debuut met Mimi* in Pretoria.

Toekennings wat hy ontvang, sluit in finalis in die 1997 Rembrandt Oudemeester-sangkompetisie, wenner van die 1997 SAMRO-beurs, wenner van die Panasonic Nasionale kompetisie, wenner van die 1999 Kathleen Ferrier-beurs vir sangers en die 2007 Fellowship-toekenning van die Royal Academy of Music in Londen.

In 1998 vertrek hy na Engeland waar hy sy studie in opera, die kunslied en dirigeerkuns aan die Oos-Sussex Musiekakademie, Suid-Engeland voortsit. In 1999 ontvang hy 'n studiebeurs om aan die Royal Academy of Music in Londen te studeer. Hy voltooi die grade BMus en BMus Honneurs en die nagraadse diploma in Opera aan die Royal Academy of Music in Londen. In 2000 en 2001 is hy voltydse dirigent van die Sussex Universiteitskoor. (Persoonlike e-pos-korrespondensie 8 November 2007.)

Berger maak sy professionele opera-debuut in 2001 by die Göttingen Händel-fees in Duitsland as Ormonte in Händel se *Partenope*. In 2002 sing hy die rol van Oberon in *A Midsummer Night's Dream* van Britten by die Aix-en-Provence-fees, en toer met hierdie produksie na Madrid, Orleans, München en Ingolstadt. In Mei 2003 sing hy Zebul in Händel se *Jephta* saam met die English Concert Singers. Hy vertolk die hoofrol in die wêreldpremière van Anthony Bailey se *The Black Monk* by die Bloomsbury Teater in Londen. Hierdie werk is gebaseer op 'n kortverhaal van Tsjekof. (Anoniem 2007k.)

Ander werke waarin hy as solis opgetree het, sluit die volgende in: Orff se *Carmina Burana* (saam met die City of Birmingham Symphony Orchestra); Saint-Saëns se *Kersfees Oratorium* (uitgevoer in Milaan); Händel se *Messias* (uitgevoer in Japan by die Pacific Music Festival); Fauré se *Requiem* (uitgevoer deur die Londense Filharmoniese Orkes); Mendelssohn se *Elijah* (uitgevoer deur die British Choral Institute) en die wêreldpremière van Michael Stimpson se *The Angry Garden* (uitgevoer in St. Johns' Smith Square, Londen). Hy toer as solis saam met die English Concert Singers na Australië en Bali. In Oostenryk, die Tsjeggiese Republiek en Hongarye word Vaughan Williams se *Dona Nobis Pacem* met Berger as solis uitgevoer.

In 2004 het hy by die ENO se jong sangers-program aangesluit. Rolle wat hy sing, nadat hy by dié program aansluit, sluit die volgende in: Masetto in *Don Giovanni* van Mozart (by die Opera East); Fiorello in *Il Barbiere di Siviglia* van Rossini; Mercurio in *Atalanta* van Händel (by die Göttingen Händel-fees); Papageno in *Die Zauberflöte* van Mozart (vir die *British Youth Opera*); Harasta in Janáček se *The Cunning Little Vixen* (gedirigeer deur Charles Mackerras); Ernesto in *Il mondo della luna* van Haydn; en Graaf Almaviva in *Le Nozze di Figaro* van Mozart (by die Royal Academy of Music).

Ander rolle wat hy sing gedurende die 2005/2006 seisoen sluit in Monsieur Javelinot in *Dialogues des Carmélites* van Poulenc; Tweede Nasarener in *Salome* van Strauss; en Novice se vriend in *Billy Budd* van Britten. In September 2006 sing hy in Händel se *Apollo e Dafne* gedirigeer deur Nicholas McGegan en Purcell se *King Arthur* gedirigeer deur Jane Glover saam met die Filharmonia Barok-orke in San Francisco. (Anoniem 2007k.)

Opkomende kontrakte sluit die volgende in: Bach se *Kersfees Oratorium*;

Brahms se *Duitse Requiem*; Wolf se *Italienisches Liederbuch* (by die Oxford-liederfees); Vaughan Williams se *See-Simfonie* asook opnames deur Chandos van die *Dialogues des Carmélites* van Poulenc. (Anoniem 2007l.)

6.2.4 Barry Coleman

Barry Coleman is op 31 Maart 1960 in Johannesburg gebore. Hy was van 1971 tot 1973 lid van die Drakensberg Seunskoolskool. Tydens hierdie periode het hy gereeld as solis opgetree. Hy woon tans in Dresden en het 'n voltydse betrekking as operasanger by die Dresdense Operahuis en die Berlyne Operahuis.

Na die Drakensberg Seunskoor is hy 'n leerling aan Potchefstroom Boys High en van 1978 tot 1981 studeer hy Engels, Sielkunde en Opvoedkunde aan die Universiteit van Pretoria. Hy studeer ook opera aan die Universiteit van Kaapstad onder leiding van Nellie du Toit en Angelo Gobbato. Ander sangonderwysers sluit in Bronwen Basson, Eric Muller en Esmé Webb. (Persoonlike e-pos-korrespondensie 8 November 2007.)

Gedurende 1984 sing hy vir TRUK die rol van een van die Nasareners in Strauss se *Salome* asook Arturo in twee opvoerings van Donizetti se *Lucia di Lammermoor* teenoor die Italiaanse koloratuursopraan Luciana Serra. Van 1986 is hy permanent as solis by TRUK-opera aangestel. Hy tree op as solis in die Staatsteater Pretoria waar hy as tenoor hoofrolle sing in produksies soos *The Great Waltz*, *The Student Prince*, *Der Zarewitsch* en *Don Pasquale*. Hy wen die *State Theatre Opera Foundation Award* vir die mees belowende mans-solis wat hom in staat stel om opera in Rome, Italië, te studeer onder leiding van Carlo Franci en Mazzola van die Roomse Opera. Hy sing as gastenoor in Europese stede soos Amsterdam, Berlyn, Den Haag, Dresden, Hamburg, Linz, München, Praag en Wene. Coleman sing hoofrolle in die volgende werke: Verdi se *La Traviata*, *Un Ballo in Maschera*, *Nabucco* en *Otello*; Puccini se *La Tosca* en *Madame Butterfly*; Mozart se *Don Giovanni*, *Zauberflöte* en *Così fan tutte*; Strauss se *Arabella*, *Ariadne auf Naxos* en *Salome*; Weber se *Der Freischütz*; Offenbach se *Les Contes d'Hoffmann*.

Sy repertorium sluit die meeste van die tenoorrolle in die klassieke operette in: *Das Land des Lächelns*, *Paganini*, *Der Zarewitsch*, *Der*

Zigeunerbaron, Die Fledermaus, Eine Nacht in Venedig en Die Csárdásfürstin. Coleman het hom as een van die belangrikste jong tenore in Europa gevestig. Van sy meer onlangse optredes sluit in: Max in *Der Freischütz* (Chemnitz Staatsteater, 2004); Cavaradossi in *Tosca* (Hildesheim Teater, 2004); Riccardo in *Un Ballo in Maschera* (Hildesheim Teater, 2004); Bacchus in *Ariadne auf Naxos* (Hildesheim Teater, 2004); Sou Chong in *Das Land des Lächelns*, (Dresden, 2006); Simon in *Der Bettelstudent* (Dresden, 2007) en Candide in *Candide* (Dresden, 2007).

Hy tree op in die volgende konsertsale: verskillende opera- en operettegalas in die Hamburgse Konserthuis, Dortmundse Konserthuis, die Ou Opera in Frankfurt en die Keulense Filharmoniese Saal. In Desember 2004 sing Coleman saam met Jannie Moolman en Zanne Stapelberg die rol van Alfred in *Die Fledermaus* vir die Kaapstad-operageselskap by Artscape.

In 2005 is Coleman genooi om beide die Suid-Afrikaanse en Duitse volksliedere te sing by die sokkerwedstryd tussen Duitsland en Suid-Afrika in Bremen, Duitsland, voor 'n gehoor van 70 000 mense. (Anoniem 2007a.)

6.2.5 Jacques Imbrailo

Die bariton Jacques Imbrailo is in 1978 gebore en was van 1990 tot 1993 lid van die Drakensberg Seunskoor. Hy woon tans in Londen en het 'n voltydse betrekking as operasanger by die English Royal Opera in Londen.

Hy voltooi die grade BA Regte en BMus cum laude aan die Potchefstroomse Universiteit onder professor Werner Nel. Daarna, in 2002, sit hy sy nagraadse operastudie voort aan die Royal College of Music in Londen onder leiding van Ryland Davies en Gary Coward. Toekennings wat hy ontvang, sluit in die tweede prys van die Suid-Afrikaanse Musiekregte Organisasie se Internasionale beurskompetisie, wenner van die Distell Nasionale sangkompetisie in Suid-Afrika en tweede prys by die Richard Tauber-sangkompetisie gedurende 2005 in Londen. Hy is die wenner van die vokale kategorie van die *Royal Overseas League Competition* en gedurende 2006 'n finalis in die Kathleen Ferrier-kompetisie by die Wigmore-saal.

Hy is lid van die Wêreld-jeugkoor en die Wêreld-jeugkamerkoor en dirigent van die Noordwes-jeugkoor in 2002 en 2003. In 2003 is hy dirigent van die

Nasionale Jeugkoor van Suid-Afrika en sing hy ook in 'n a cappella groep, die *Boulevard Harmoniste*, in Potchefstroom.

Operas waarin hy sing, sluit in Tarquinius in Britten se *The Rape of Lucretia*; Guglielmo in Mozart se *Così fan tutte* (by die Royal College of Music en saam met die Classical Opera Company in Engeland, Ierland en Italië); en Mercutio in Gounod se *Roméo et Juliette* (vir die British Youth Opera).

Liederkonserte sluit in werke van Grieg, Ravel, Schubert, Schumann, Strauss, Williams, Wolf en Suid-Afrikaanse komponiste. Oratoriums waarin hy optree, sluit die volgende in: Bach se *Johannes-Passie* en *Mattheus-Passie*, Händel se *Messias*, Brahms se *Requiem*, Fauré se *Requiem* en Duruflé se *Requiem*. 'n EMI-opname van werke van Purcell waar hy as solis optree saam met die koor van Kings College Cambridge onder leiding van Stephen Cleobury en die Orchestra of the Age of Enlightenment is aan die begin van 2006 uitgegee.

Hy woon meesterklasse by aangebied deur Mimi Coertse, Helmut Deutsch, Thomas Hampson, Thomas Allan, Gerald Finley en Christa Ludwig. Hy is ook 'n stigterslid van die *Prince Consort*. Imbrailo sluit gedurende September 2006 aan by die *Jette Parker Young Artists Programme* van die Koninklike Operahuis, Covent Garden, en maak in Desember 2006 sy debuut by hierdie operahuis as Morales in Bizet se *Carmen* gevolg deur die Kommissaris in Puccini se *Madame Butterfly*. (Anoniem 2007g.)

Rolle in die Koninklike Operahuis waarin hy gaan sing in die 2008-seisoen sluit die volgende in: Marullo in Verdi se *Rigoletto* en die titelrol van Owen Wingrave in Britten se *Owen Wingrave* in die Lindbury Teater Covent Garden, die Skith in Gluck se *Iphigenie en Tauride*, Demetrius in Britten se *A Midsummer Night's Dream*, Morales in Bizet se *Carmen*, die Vlaamse Afgevaardigde in Verdi se *Don Carlo*, die Harlekyn in Strauss se *Ariadne auf Naxos*, Belcore in Donizetti se *L'elisir d'amore* en Graaf Almaviva in Mozart se *Le Nozze di Figaro*. Hy verteenwoordig Suid-Afrika in die *British Broadcasting Co-operation Cardiff Singer of the World* kompetisie in 2007 waar hy die *Audience Prize* wen. In Oktober 2008 sal hy sy debuut as Graaf Almaviva in Mozart se *Le Nozze di Figaro* maak by die Opera de Lille met Emmanuelle Haïm as dirigent. (Anoniem 2007b.)

6.2.6 Dawid Kimberg

Dawid Kimberg is in 1981 in Johannesburg gebore. Hy was van 1991 tot 1996 lid van die Drakensberg Seunskoolskool waar hy goed presteer as jong solis en ook saam met die koor na vyf kontinente toer. Hy woon tans in Londen, Engeland, en sluit gedurende September 2007 by die Nasionale Opera-studio in Londen aan.

Op 18-jarige ouderdom tree hy saam met die Johannesburgse Fees-orke op in uitvoerings van Händel se *Messias* en Haydn se *Nelson Mis*.

In 2001 vertrek hy na Engeland en studeer sang onder leiding van Ryland Davies aan die Royal College of Music. In 2005 sing hy in Bach se *Kersfees Oratorium* by St. Johns' Smith Square, Londen onder leiding van Peter Schreier. Hy sing in Beethoven se *Missa Solemnis* in die Wells-katedraal saam met die London Mozart Players.

Oratorium-optredes in Engeland en in Suid-Afrika sluit die volgende in: Bach se *Johannes-Passie*, *Mattheus-Passie*, *Magnificat in D* en die *Mis in B mineur*; Händel se *Messias*, *Samson* en *Dixit Dominus*; Mozart se *Requiem* en die *Mis in C*; Haydn se *Nelson Mis* en *Die Schöpfung*; Fauré se *Requiem*; Puccini se *Messe di Gloria* en Dvořák se *Stabat Mater*. Ander werke sluit die volgende in: Orff se *Carmina Burana*; Williams se *Five Mystical Songs* en Tippett se *A Child of our Time*. Baie van hierdie optredes het plaasgevind in gevestigde konsertlokale soos St. Johns' Smith Square, St. Martin in the Fields, die Cadogan-saal en die Birminghamse Simfonie-saal.

Operarolle sluit die volgende in: Die Hertog in Gounod se *Roméo et Juliette* vir die British Youth Opera, Bruno in die opera *Parthenogenesis* van James MacMillan in die Canterbury-katedraal onder leiding van Nicholas Cleobury (in die teenwoordigheid van die komponis en die Aartsbiskop van Canterbury), Ottone in Monteverdi se *L'incoronazione di Poppea*, graaf Almaviva in Mozart se *Le Nozze di Figaro* vir die Benjamin Britten Internasionale operaskool en Masetto in Mozart se *Don Giovanni* in die Purcell Room.

Sy lieder-uitvoerings sluit werke van Schubert, insluitende *Die Schöne Müllerin*, in die Mitchell-saal in Aberdeen en in Londen in asook liedere van Beethoven, Brahms, Britten, Duparc, Fauré, Finzi, Mahler, Schumann, Williams en Wolf. Onlangs het hy die eer gehad om vir Nelson Mandela op te tree. Gedurende sy studie aan die Royal College of Music het Kimberg deelgeneem

aan meesterklasse onder Graham Johnson, Mark Padmore, Peter Harvey, Sarah Walker, Richard van Allen, Michael Chance en Roger Vignoles. Sy borge sluit in die *Ernest Oppenheimer Memorial Trust*, die *Apollo Music Trust* en die *Josephine Baker Trust*. Gedurende 2004 is hy as wenner van die *Great Elm Vocal Awards* in Engeland aangewys.

In September 2006 sluit hy aan by die Benjamin Britten Internasionale Operaskool met ondersteuning van die *Duchess of Munster Trust*. Toekomstige kontrakte sluit in Bach se *Mattheus-Passie* by die Bath-katedraal, die *Johannes-Passie* en die *Paasfees Oratorium* in Noorweë, Händel se *Messias* in die Royal Albert Hall (gedirigeer deur David Willcocks), die *Mis in B mineur* by die Wells-katedraal saam met die Bristolse Bach-koor, Orff se *Carmina Burana* vir die Koninklike Filharmoniese Orkes by die Derngate Teater in Northampton, Porgy in George Gershwin se *Porgy en Bess* en die Kantor in Ernest Bloch se *Sacred Service*.

As bariton het hy op 12 en 13 Julie 2004 'n opname gemaak van Maurice Duruflé se volledige gewyde koorwerke saam met die Truro-katedraalkoor met Robert Sharpe as dirigent en Christopher Gray as orrelis, uitgegee deur die Lammas-platemaatskappy. (Persoonlike e-pos-korrespondensie 12 Augustus 2007.)

6.2.7 Colin Lee

Colin Lee is op 22 Februarie 1969 in Kaapstad gebore. Hy was van 1978 tot 1981 lid van die Drakensberg Seunskoor en woon tans in Londen waar hy sy beroep as operasanger beoefen.

In 1986 matrikuleer hy aan die Rondebosch Boys' High School in Kaapstad. Hy verwerf in 1989 die graad BComm aan die Universiteit van Kaapstad en in 1990 ontvang hy 'n Nagraadse Diploma in Rekeningkunde aan die Universiteit van Kaapstad. Tussen 1991 en 1993 het hy 'n vakleerlingskapkontrak by Ernst & Young en kwalifiseer hy hom as geoktrooieerde rekenmeester. Hy verhuis in 1994 na Londen (Engeland), en werk gedurende 1994 en 1995 vir die maatskappy Ernst & Young. Vanaf 1995 tot 1999 is hy as Senior Finansiële Bestuurder vir Canada Life Assurance Company in Engeland aangestel. Gedurende hierdie tydperk studeer hy sang

onder die Walliese tenoor Jeffrey Talbot. In 2000 bedank hy sy voltydse werk as geoktrooieerde rekenmeester en begin 'n voltydse loopbaan as operasanger.

Sedert Lee se professionele debuut in Oktober 2000, het hy hom as een van Brittanje se voorste jong tenore bewys. Hy het opgetree in operahuse in Australië, Engeland, Europa, Nieu-Seeland, Suid-Afrika en die VSA.

Gedurende 2000 word hy die rol van Nanki Poo in *Mikado* van Gilbert en Sullivan deur Ian Judge aangebied. Hierdie *D'Oyly Carte*-produksie is in die Savoy Teater in die West End van Londen opgevoer. In hierdie produksie het hy in 142 opeenvolgende vertonings gesing. As gevolg van hierdie sukses is Lee in 2001 deur die volgende feeste uitgenooi, waar hy die volgende rolle gesing het: Rinuccio in *Gianni Schicchi* van Puccini (by die Anna Livia-fees in Ierland), Alfredo in *La Traviata* van Verdi (by die Opera Holland Park), Nanki Poo in *Mikado*, Frederic in *Pirates of Penzance* van Gilbert en Sullivan (by die Buxton-fees) en Tamino in *Die Zauberflöte* van Mozart (by die Central Festival Opera).

Lee het onder die volgende dirigente en regisseurs opgetree: Bruno Campanella, Mark Minkowski, Richard Hickox, Vasily Petrenko, David Parry, Paul Daniel, Laurent Pelly, Graham Vick, Günter Krämer en Ian Judge. Hy tree saam met die volgende orkeste op: Les Musiciens du Louvre-Grenoble, die Londense Filharmoniese Orkes, die BBC Simfonie-orkes, die Londense Simfonie-orkes en die Koninklike Filharmoniese Orkes.

As een van die permanente tenore van die *English National Opera Young Singers Programme* vanaf 2001 tot 2003, vertolk hy die rolle van Ferrando in Mozart se *Così fan tutte*; Almaviva in *Il Barbiere di Siviglia* van Rossini; Iopas en Helenus in *Les Troyens* van Berlioz; Remendado in *Carmen* van Bizet en Fenton in *Falstaff* van Verdi. Ander rolle wat hy vertolk, sluit in: Edgardo in *Lucia di Lammermoor* van Donizetti; die Italiaanse Tenoor in *Der Rosenkavalier* van Strauss; Novice in *Billy Budd* van Britten; Peter Quint in *The Turn of the Screw* van Britten; Il Tinca in *Il Tabarro* van Puccini; Alfredo in *La Traviata* van Verdi; Tamino in *Die Zauberflöte* van Mozart; Hippolyte in *Hippolyte et Aricie* van Rameau; Tacmas in *Les Indes Galantes* van Rameau; Brighella in *Ariadne auf Naxos* van Strauss; Truffaldino in *Ljoebofok Trem Apelsinam* van Prokofiëf; Nanki Poo in *The Mikado* van Gilbert en Sullivan en Frederic in *Pirates of Penzance* van Gilbert en Sullivan.

Gedurende 2006 tree Lee op in die rol as Nemorino in *L'elisir d'amore* van Donizetti vir Grange Park-opera. Hy maak sy debuut by die Salzburg-fees as Marzio in *Mitridate* van Mozart onder leiding van Marc Minkowski. Hierdie produksie is ook by die Koninklike Operahuis aangebied. Hy sing die volgende rolle: Ernesto in *Don Pasquale* van Donizetti (Stadttheater Klagenfurt, Oostenryk); die titelrol in *Le Comte d'Ory* van Rossini (Garsington-opera); Almaviva in *Il Barbiere di Siviglia* van Rossini (Weense Nasionale Opera en Garsington-opera); Ermanno in die Engeland-première van Rossini se *L'equivoco stravagante* (Garsington-opera); Lindoro in *L'Italiana in Algeri* van Rossini (Klagenfurt) en Nadir in *Les pêcheurs de perles* van Bizet (Chelsea-operagroep).

Sy konsertkontrakte vir 2006 sluit in Rossini se *Stabat Mater* vir die BBC Simfonie-orke en vir die Camerata Strumentale Città di Prato, Italië.

Lee se konsertrepertorium sluit die volgende werke in: Britten se *Saint Nicolas Kantate*; Händel se *Messias*; Haydn se *Harmoniemesse*; Monteverdi se *1610-Vespers*; Mozart se *Requiem*, *Kroningsmis* en *Solemn Vespers*; Orff se *Carmina Burana*; Puccini se *Messa di Gloria*; Ramirez se *Missa Criola*; Rossini se *Petite Messe Solennelle* en *Stabat Mater* (die *Stabat Mater* is uitgevoer by die BBC Proms met die Orchestra Accademia Nazionale di Santa Cecilia onder leiding van Pappano, die BBC Simfonie-orke, die Koninklike Filharmoniese Orke en die Camerata Strumentale, Italië) en Williams se *Serenade to Music*.

Gedurende 2005 en 2006 het Lee se loopbaan internasionaal uitgebrei. Hy maak sy debuut by die Koninklike Operahuis, die Salzburgse Operahuis en die Walliese Nasionale Operahuis. Gedurende 2007 maak hy sy debuut by die volgende operahuise: Tonio in *La Fille du Régiment* van Donizetti by die Koninklike Operahuis, Covent Garden onder leiding van Bruno Campanella waar die opvoerings gedeel sal word met Juan Diego Florez; Leopold in *La Juive* van Halévy by die Opéra National de Paris, Bastille onder leiding van Daniel Oren; Giacomo V in *La donna del Lago* van Rossini in Garsington vir die Garsington-opera en gedurende September Don Ramiro in *La Cenerentola* van Rossini onder Carlo Rizzi met die Walliese Nasionale Opera.

Lee se diskografie sluit in die deelname aan konsertopnames deur John Tomlinson vir die Chandos-platemaatskappy. Gedurende 2002 het hy kontrakte geteken met die Opera Rara-platemaatskappy waar hy op nege opnames gehoor

kan word. Vir Opera Rara sluit sy opnames die volgende in: Guglielmo in Rossini se *Elisabetta Regina d'Inghilterra*; Ormondo in Mercadante se *Maria Stuarda Regina di Scozia*; Bellapunta in Meyerbeer se *Margherita d'Anjou*; Patrizio in Federico Ricci se *La Prigione d'Edimburgo*; Corasmino in die wêreldpremière-opname van hoogtepunte uit Mercadante se *Zaira*; Aladino in die wêreldpremière-opname van Mercadante se *Emma d'Antiochia*; Lelio in Paër se *Sofonisba*; Cadmo in Donizetti se *Il diluvio universale* en 'n versameling van Offenbach se opera-arias en liedere. Vir Chandos het hy deel gehad aan opnames saam met John Tomlinson en Jennifer Larmore, asook 'n opname van Puccini-arias.

In 2008 sal hy in die volgende operas sing: die titelrol in *Le Comte d'Ory* van Rossini vir die Griekse Nasionale Opera in Athene; *La Fille du Régiment* van Donizetti; *Il turco in Italia* van Rossini vir die Koninklike Operahuis, Covent Garden; Alphonse in Hérold se *Zampa*, gedirigeer deur William Christie by die Opéra Comique in Parys; die tenoorrol in Puccini se *Messa di Gloria* in Dublin; Elvino in *La Sonnambula* van Bellini vir die Vlaamse Opera en Almaviva van Rossini in *Il Barbiere di Siviglia* vir beide die Walliese Nasionale Opera en die Weense Staatsopera. In 2010 sal hy by die Koninklike Operahuis die rol van Narciso in *Il turco in Italia* van Rossini vertolk en Tonio in *La Fille du Régiment* van Donizetti. (Anoniem 2007c.)

6.2.8 Nicholas Nicolaides

Nicholas Nicolaides is op 28 Desember 1976 in Johannesburg gebore. Hy was van 1988 tot 1991 lid van die Drakensberg Seunskoor en woon tans in Johannesburg waar hy sy beroep as vryskut-musikus beoefen.

Op 10-jarige ouderdom neem hy deel aan die *Golden Voice*-sangkompetisie georganiseer deur die Drakensberg Seunskoolskool. Die daaropvolgende jaar, 1988, sluit hy aan by die Drakensberg Seunskoolskool en gedurende hierdie tydperk is hy hoof-sopraansolis en later die hoof-tenoorsolis. In 1991, sy finale jaar by die Drakensberg Seunskoolskool, was hy onderhoofseun van die skool asook musikale leier van een van die twee kore. Hy matrikuleer in 1994 aan St. Johns' College in Houghton, Johannesburg, as onderhoofseun, hoofseun van die koor en hoof van die blaasorkes. Hy voltooi

die graad BMus met sang as hoofvak aan die Universiteit van die Witwatersrand. Tydens sy studie ontvang hy die *Elizabeth Connell Samrobeurs* sowel as die *Joyce Barker Vocal Award*. In Augustus 2003 wen hy die Suid-Afrikaanse Musiekregte Organisasie se oorsese studiebeurs vir sang en sit hy sy sangstudie voort by die Royal College of Music in Londen.

Vanaf 1996 tot 2002 was hy dirigent van die koor en orkes asook musikonderwyser by die Pridwin Preparatory School in Melrose, Johannesburg. In April 1997 is hy aangestel as musiekdirekteur van die Walliese Mannekoor in Johannesburg. Hierdie koor toer in Oktober 2000 na Engeland en gee konserte in die Royal Albert Hall as deel van die *Millennium Festival of Male Voice Choirs*. Hulle toer ook na Suid-Wallis. Onder Nicolaides se leiding het die koor verskeie kompakskywe uitgegee, waaronder *An African Christmas with the Welsh Male Voice Choir of South Africa*. Hy is ook lid van die Chanticleer Singers onder leiding van Richard Cock.

Hy is 'n liriese tenoor en spesialiseer in oratoriums en lieder. Wat verhoogoptredes aanbetref het hy die volgende rolle gesing: Percival Brown in *The Boyfriend* van Sandy Wilson in 1993, The Lord High Chancellor in Gilbert en Sullivan se *Iolanthe* in 1994 en Major General Stanley in *The Pirates of Penzance* in 1998 en 2003.

Hy tree op as solis saam met die Johannesburgse Simfoniekoor, Johannesburgse Bach-koor, Natalse Bach-koor, Pretoriase Bach-koor, Drakensberg Seunskoor, Bonisodumo Choristers, Port Elizabethse Oratoriumkoor, Chanticleer Singers, Kaapstadse Filharmoniese Koor en Orkes, Côr Meibion Cymru de Affrig, Randse Afrikaanse Universiteitskoor (deesdae staan die koor bekend as die Universiteitskoor van Johannesburg), Universiteitskoor van Pretoria, St. Marys'-koor en die koor van St. Johns' College.

Sy oratoriumrepertorium sluit die volgende in: Bach se *Kersfees Oratorium*, Evangelis in die *Johannes-Passie*, die kantate *Christ lag in Todes Banden* en *Magnificat*; Beethoven se *Fantasie* opus 80 en *Mis in C Majeur* opus 86; Britten se *Rejoice in the Lamb* en *Hymn to Saint Cecilia*; Richard Einhorn se *Voices of Light*; Fauré se *Requiem*; Händel se *Messias*; Haydn se *Schöpfung*, *Nelson Mis*, *Missa Sancti Nicolai* en die *Kleine Orgelmesse*; Mendelssohn se *Elijah*; Monteverdi se *Vespers*; Mozart se *Mis in C K317* en *Requiem*;

Rachmaninoff se *Vespers*; Ramirez se *Missa Criola*; Rossini se *Petit Messe Solennelle* en Schubert se *Mis in G*.

Hy tree ook op saam met die Johannesburgse Fees-orke in *Starlight Classics* en *Last Night of the Proms* asook by die *Classic FM soirées* en *National Budget dinner* aangebied deur Rand Merchant Bank. Sy liedersiklus-repertorium sluit in: Hofmeyr se *Alleenstryd*; Mahler se *Lieder eines fahrenden Gesellen*; Schubert se *Schöne Müllerin* en Schumann se *Dichterliebe*. (Persoonlike e-pos-korrespondensie 24 Oktober 2007.)

6.2.9 Mark Nixon

Mark Nixon is in 1972 gebore en was van 1982 tot 1986 lid van die Drakensberg Seunskoor. Sedert 2005 gee hy onderrig aan die Kings College School in Wimbledon, Engeland, terwyl hy ook sy konsertloopbaan as pianis in Engeland, Nederland, Frankryk en Suid-Afrika beoefen.

Hy ontvang grade van die Universiteit van Kaapstad, die Amsterdamse Konservatorium en die Guildhall School of Music and Drama in Londen. Hy het ook onderrig gegee aan die Royal School Hampstead en 'n vryskutloopbaan as solis gevolg. Hy het onder Laura Searle, Lamar Crowson, Håkon Austbø en Graham Johnson studeer. Vanaf 2000 tot 2002 is hy die *Anthony Saltmarsh Junior Fellow* by die Royal College of Music in Londen.

Nixon ontvang die volgende toekennings: eerste prys in die Nederburg UNISA Nasionale Klavierkompetisie in 1998, SAMRO se oorsese studiebeurs vir pianiste in 1997 en UNISA se P.J. Lemmer-beurs vir voordraers in 1997. In 2000 is hy verkies as *Young Concert Artist* van die *National Federation of Music Societies* in Engeland. In 1999 wen hy die *Guildhall School's Schubert en Ireland* pryse en die begeleiersprys in die *English Singers and Speakers Union Song Competition* in Londen.

Hy tree op as konsertsolis saam met die Rotterdamse Filharmoniese Orke asook saam met orkeste in Engeland en in Suid-Afrika. As solo-konsertpianis en klavierbegeleier het hy baie in Suid-Afrika opgetree, sowel as in die Wigmore-saal, Purcell Room, Linbury Teater en die Koninklike Operahuis in Londen.

Onlangse optredes sluit in: Schumann se *Myrthen*; Wolf se *Italienisches*

Liederbuch; liedere van Howells en Barber; 'n 2001 eeufees-konsert met liedere van Finzi; die volledige liedere van Duparc en 'n 2003 komponis herdenkings-program met liedere van Berlioz, Quilter en Wolf. Sy optredes sluit konserte in Brittanje, Frankryk, Nederland en konserttoere in Suid-Afrika in 2001, 2003, 2004, 2005 en 2007 in. Hy is direkteur van die *London Song Circle* wat dit ten doel stel om die waardering en die uitvoering van kunsliedere te bevorder. Hierdie groep het in 2003 'n suksesvolle toer na Suid-Afrika onderneem. Nixon is stigterslid van die *Ensemble Hans Gal* wat gedurende Augustus 2007 in Suid-Afrika getoer het. (Anoniem 2007j.)

6.2.10 Clint van der Linde

Clint van der Linde is op 9 Oktober 1978 in Kimberley gebore. Hy was van 1988 tot 1992 lid van die Drakensberg Seunskoor en is tans woonagtig in Paturage, België, vanwaar hy as vryskut-musikus sy sangloopbaan beoefen.

Die kontratenoor en voormalige seunsopraan begin sy sangloopbaan gedurende 1988 op 10-jarige ouderdom by die Drakensberg Seunskoolskool. Die aria "Der Hölle Rache" uit Mozart se *Zauberflöte* is een van die werke wat hy gesing het en waarvan opnames gemaak is. As seunsopraan by die Drakensberg Seunskoor tree hy op saam met die meeste groot orkeste in Suid-Afrika en wen ook gedurende hierdie tyd die sangkategorie van die ATKV Prelude-kompetisie. Hy verlaat die Drakensberg Seunskoor aan die einde van 1992 en in 1996 begin hy met die graad BMus aan die Universiteit van Pretoria met klavier as hoofinstrument en perkussie as tweede instrument. Hy ontvang 'n internasionale studiebeurs en gedurende 1996 en 1997 studeer hy aan Eton College, Berkshire in Engeland. (Persoonlike e-pos-korrespondensie 1 November 2007.)

In 1996 ontvang hy die *Queen Elizabeth the Queen Mother Scholarship* vir 'n vierjarige BMus-graad aan die Royal College of Music in Londen vanaf 1997/1998 tot 2002/2003 met sang as hoofvak. In 1998 wen hy die eerste prys in die Kathleen Ferrier-beurskompetisie vir jong sangers. Na die voltooiing van die BMus-graad in 2001 ontvang hy die Martin Harris-beurs om die nagraadse PG Diploma te voltooi. Gedurende hierdie tyd ontvang hy meesterklasse van

Roger Vignoles, Sarah Walker, Michael Chance en James Bowman. Later studeer hy onder Ashley Stafford.

Alhoewel hy spesialiseer in Barok-musiek voer hy ook kontemporêre werke uit. Hy tree op as solis saam met die volgende ensembles: The Orchestra of the Age of Enlightenment, die Hanover-orke, The Academy of Ancient Music, King's College Cambridge, King's Consort, die Londense Händel-orke, Il Fondamento, Le Musiche Nove en die Combattimento Consort Amsterdam. Sommige van die werke was onder leiding van Roger Norrington (Mozart se *Requiem*), Peter Schreier, Nicholas Kraemer, Robert King, Stephen Cleobury, Jan Willem de Vriend, Paul Dombrecht en Gérard Korsten.

Hy tree op as solis in Bach se *Mattheus-Passie* en *Johannes-Passie* onder leiding van Peter Schreier. By twee geleenthede tree hy op as solis saam met The Orchestra of the Age of Enlightenment waar hy in Bach se *Mis in B mineur* sing. Baie van sy ondervinding in opera is te danke aan die Londense Händel-fees waar hy verskeie titelrolle in Händel-operas sing. Van die operas sluit die volgende in: *Lotario* (1999), *Ottone* (2000) en *Flavio* (2001). In 2002 vertolk hy die rol van Judas in die *Brockes-Passie*. In November 2001 sing hy die rol van Oberon in Britten se *A Midsummer Night's Dream* vir die opening van die Benjamin Britten-operaskool. Dieselfde rol vertolk hy ook in die Kopenhagense Operahuis in 2004. Hy het sy debuut gemaak in die Amsterdamse Konsertgebou as Narciso in Händel se *Agrippina* saam met die Combattimento Consort Amsterdam. Hy neem deel aan talle feeste soos die Schlossfestspiele in Ludwigsburg, die Kissinger-somerfees en die Bach-fees in Leipzig. Gedurende Junie 2005 maak hy sy debuut as Der Hüter der Schwelle in Strauss se *Die Frau ohne Schatten* by La Monnaie in Brussel onder leiding van Kazuschi Ono. Toekomstige kontrakte sluit in werke van Biber met die Combattimento Consort Amsterdam en Händel se *Amadigi* met die Lautten Compagny. Hy sing alt in die ensemble *Close Harmony*. (Karshai 2006.)

6.2.11 Deon van der Walt

Deon van der Walt is op 28 Julie 1958 in Kaapstad gebore en sterf op 29 November 2005 in die Paarl. Hy sluit gedurende 1971 by die Drakensberg Seunskoor aan en verlaat die koor aan die einde van 1973.

Hy matriculeer in 1976 aan die Hoërskool Sasolburg en gedurende sy militêre diens was hy in die Lugmagkoor, later die Suid-Afrikaanse Weermag Kerkkoor en Konsertgroep (*Kanaries*) waar hy as hoofsolis optree. In 1978 het Van der Walt in Stellenbosch sang onder professor George van der Spuy begin studeer. In 1980 ontvang hy die SAMRO-toekenning ter waarde van R2000. Gedurende 1981 maak hy sy opera-debuut as Jaquino in KRUIK se produksie van Beethoven se *Fidelio* in die Nico Malan Operahuis in Kaapstad. In 1981 het hy die eerste prys by die Salzburg Mozarteum se Somerakademie ontvang en word hy 'n betrekking in Gelsenkirchen in Duitsland aangebied. (Blyth 2005.) Hy voltooi 'n Voordraersdiploma in sang aan die Universiteit van Stellenbosch en einde 1981 vertrek hy na Gelsenkirchen.

Van der Walt word 'n betrekking in die operastudio van die Beierse Staatsopera in München aangebied en in 1984 word hy as die hoof-liriese tenoor van die Stuttgartse Staatsteater aangestel. In 1985 maak hy sy debuut in die Koninklike Operahuis Covent Garden as Graaf Almaviva in Rossini se *Il Barbiere di Siviglia*. Later in dieselfde jaar vertolk hy die rol van Hermes in Tippett se *King Priam*, ook in Covent Garden. Hy sing nege maal in Covent Garden vanaf 1985 tot 1993. In Oktober 1987 tree hy op in die rol van Graaf Almaviva in Rossini se *Il Barbiere di Siviglia* en Belmonte in *Die Entführung aus dem Serail* van Mozart in die Koninklike Operahuis Covent Garden met Sir Georg Solti as dirigent. (Blyth 2005.)

Hy vertolk weer die rol van Belmonte in Mozart se *Die Entführung aus dem Serail* met Horst Stein as dirigent en die Weense Filharmoniese Orkes by die Salzburg-fees (Anoniem 2007i).

In die Koninklike Operahuis Covent Garden tree hy gedurende 1988 op in die rol van Lindoro in Rossini se *L'Italiana in Algeri* saam met Agnes Baltsa en Belmonte in Mozart se *Die Entführung aus dem Serail* met Sir Georg Solti as dirigent (Blyth 2005).

Gedurende 1989 tree Van der Walt en Edita Gruberova saam op in Donizetti se *La Fille du Régiment* in die Zürichse Operahuis asook in die Liceu in Barcelona waar hy die rol van Tonio vertolk. Sedert die Covent Garden-optrede in 1985 is Deon van der Walt gereken as een van die voorste liriese tenore en tree hy op by operahuise soos La Scala in Milaan, die Hamburgse Staatsopera,

die Beierse Staatsopera in München, die Liceu in Barcelona, die Metropolitan in New York en die Weense Staatsopera waar hy gedurende 1989 sy debuut maak as Tamino in Mozart se *Zauberflöte*. (Halberstadt 2006.)

In 1990 vertolk hy die rol van Ramiro in Rossini se *La Cenerentola* in die Koninklike Operahuis (Blyth 2005). In Maart 1990 maak Van der Walt sy debuut in die Metropolitan Opera in New York as Belmonte in Mozart se *Die Entführung aus dem Serail* met James Levine as dirigent. Hy maak ook sy debuut as Ferrando in Mozart se *Così fan tutte* by die Salzburg-fees in 1990 saam met die Weense Filharmoniese Orkes en Riccardo Muti as dirigent. (Anoniem 2007i.)

Hy was besonder suksesvol gedurende die Mozart-jaar in 1991 en vertolk die rol van Ferrando in Mozart se *Così fan tutte* in die Konsertgebou in Amsterdam onder leiding van Nikolaus Harnoncourt met die Koninklike Konsertgebou-orkes. By die Salzburg-fees van 1991 sing Van der Walt die rol van Tamino in *Die Zauberflöte* van Mozart met die Weense Filharmoniese Orkes onder leiding van Sir Georg Solti. (Anoniem 2007i.) Hy sing dieselfde rol in 1991 in die Koninklike Operahuis Covent Garden (Blyth 2005). In November 1991 maak hy sy debuut in La Scala in Milaan met die rol van Tamino onder leiding van Sir Georg Solti.

In 1993 tree hy in die Kaapstadse Stadsaal saam met die Suid-Afrikaanse dirigent Gérard Korsten op en sing die aria “En fermant les yeux” uit Massenet se *Manon*. Mozart se *Requiem* word in Maart 1993 in Augsburg uitgevoer en Van der Walt het as solis saam met die Beierse Radio-orkes en -koor opgetree. (Janse van Rensburg 2007: 17.) Gedurende 1993 sing hy die laaste keer by die Salzburg-fees die rol van Tamino saam met die Weense Filharmoniese Orkes met Bernard Haitink as dirigent (Anoniem 2007i).

Van der Walt maak sy debuut in die rol van David in Wagner se *Die Meistersinger von Nürnberg* in 1993 in die Koninklike Operahuis Covent Garden (Blyth 2005).

Hy sing die rol van Tonio in Donizetti se opera *La Fille du Régiment* in Maart 1995, en in April 1995 vertolk hy in La Scala, Milaan, die rol van Narraboth tydens vier opvoerings van Richard Strauss se opera *Salome*. Gedurende 1996 maak hy sy debuut in die titelrol van *Idomeneo* by die Maggio Musicale in Florence en in dieselfde jaar tree hy as Paris in Offenbach se *La belle Hélène* in

die Zürichse Operahuis op. (Janse van Rensburg 2007: 20-21, 23-24.)

In die laat 1990's beweeg hy meer na die Franse opera en sing Romeo in Gounod se *Roméo et Juliette* in die Zürichse Operahuis (Anoniem 2007f). Hy sing Des Grieux in Massenet se *Manon* vir die eerste maal in die Weense Staatsopera in 1997 (Halberstadt 2006).

Hy vertolk die rol van Eginhard in Schubert se opera *Fierrabras* wat in November 1997 in die Duitse Opera in Berlyn met Claudio Abbado as dirigent opgevoer is. Hy maak in Februarie 1998 sy debuut as Piquillo in Offenbach se *La Périchole* in die Zürichse Operahuis met Nikolaus Harnoncourt as dirigent. (Anoniem 2007f.)

In Desember 1998 tree hy in Strawinsky se *Pulcinella*, wat in Hamburg opgevoer is, op. In Maart 1999 maak hy sy debuut as Tito in Mozart se *La clemenza di Tito* in die Nasionale Opera van Parys met Ivor Bolton as dirigent. Hy verskyn in Junie 1999 in 'n Suid-Afrikaanse produksie van Massenet se *Manon* en sing die rol van Des Grieux vir sewe opvoerings in die Pretoriase Staatsteater. (Janse van Rensburg 2007: 27.)

By die Wene-fees in 2000 vertolk hy die rol van Golo in Schumann se *Genoveva* (Halberstadt 2006). Gedurende dieselfde jaar vertolk hy die rol van Tito in Mozart se *La clemenza di Tito* vir vier opvoerings in Santiago in Chili (Janse van Rensburg 2007: 29).

Van der Walt sing in Februarie 2001 die rol van Don Ottavio in Mozart se *Don Giovanni* in Hamburg. In Mei 2001 vertolk hy die rol van Pylades in Gluck se opera *Iphigénie en Tauride* in die Zürichse Operahuis. Gedurende dieselfde jaar maak hy sy debuut as Faust in Berlioz se *La damnation de Faust* in die Operahuis in Helsinki, Finland. Van der Walt tree in 2002 as tenoorsolis in Bruckner se *Te Deum* en *Mis in F* mineur in die Santa Cecilia in Rome op met Wolfgang Sawallisch as dirigent. Mozart se operas *La clemenza di Tito* en *Die Zauberflöte* word in 2002 in die Liceu-teater in Barcelona met Van der Walt in die rolle van Tito en Tamino opgevoer. Hy tree in 2002 by die Granada-fees op en sing die tenoorparty van Beethoven se *Missa Solemnis* onder leiding van die dirigent Josep Pons. By die Styriarte-fees in Graz vertolk hy gedurende 2003 die rol van Prince Paul in Offenbach se operette *La Grande-Duchesse de Gerolstein* onder leiding van Nikolaus Harnoncourt. In Mei 2005 sing Van der Walt die

titelrol in Weber se *Abu Hassan* by die Semper Opera in Dresden. (Janse van Rensburg 2007: 30-33.)

Van der Walt se CD-opnames sluit misse, Lieder, oratoriums en operas in. Misse van Bach, Bruckner, Haydn, Mozart en Schubert is opgeneem. Van die belangrikste operas waarvan opnames gemaak is, sluit die volgende in: Beethoven se *Fidelio*; Donizetti se *La Fille du Régiment*; Gluck se *Iphigenie en Tauride*; Mozart se *Così fan tutte*, *Die Entführung aus dem Serail* en *Die Zauberflöte*; Offenbach se *La belle Hélène*; Schumann se *Der Rose Pilgerfahrt* en *Genoveva*; Strauss se *Salome* en *Die Schweigsame Frau*; Wagner se *Die Meistersinger von Nürnberg* en Weber se *Oberon*. (Janse van Rensburg 2007: 41-42; Halberstadt 2006.)

6.3 Dirigente

Curricula vitae van dirigente wat betrokke was by die Drakensberg Seunskoor word vervolgens ingesluit. Die volgende dirigente se curricula vitae word kronologies volgens die tydperk 1967 tot 2006 aangebied: John Tungay, Desmond Wright, Edward Aitchison, Louis van der Westhuizen, Eberhard Künkel, Lionel van Zyl, Charles Denholm, David Matheson, Susan Reid, Hannes Loubser, Daniël Baard, Christian Ashley-Botha, Juan Burgers, Benjamin Oosthuizen, Gerhard du Toit, Botes Gresse, Vaughan van Zyl en Rudolf de Beer. Inligting is verkry uit programaantekeninge van nasionale en internasionale toere, webbladsye, persoonlike gesprekke en e-pos-korrespondensie.

Vervolgens word die dirigente wat vanaf 1967 tot 2006 by die koorskool betrokke was, in kronologiese volgorde volgens jaartalle gelys.

1967-1968

John Tungay, Desmond Wright

1969

John Tungay, Desmond Wright, Louis van der Westhuizen

1970

John Tungay, Edward Aitchison, Louis van der Westhuizen

1971

John Tungay, Edward Aitchison, Louis van der Westhuizen, Eberhard Künkel

1972

John Tungay, Louis van der Westhuizen, Eberhard Künkel

1973

John Tungay, Louis van der Westhuizen, Lionel van Zyl

1974

John Tungay, Louis van der Westhuizen, Lionel van Zyl, Charles Denholm

1975

John Tungay, Louis van der Westhuizen, Lionel van Zyl, Charles Denholm

1976

John Tungay, Charles Denholm, David L. Matheson, Susan Reid

1977

Lionel van Zyl, David L. Matheson, Susan Reid, Hannes Loubser

1978 tot 1980

Lionel van Zyl, Daniël Baard, Hannes Loubser

1981

Lionel van Zyl, Daniël Baard, Christian Ashley-Botha

1982

Daniël Baard, Christian Ashley-Botha, Juan Burgers

1983

Daniël Baard, Christian Ashley-Botha, Juan Burgers

1984

Christian Ashley-Botha, Daniël Baard, Benjamin Oosthuizen

1985

Christian Ashley Botha, Benjamin Oosthuizen

1986

Christian Ashley-Botha, Benjamin Oosthuizen, Gerhard du Toit

1987 tot 1989

Christian Ashley-Botha, Gerhard du Toit

1990 tot 1995

Christian Ashley-Botha, Botes Gresse

1996 tot 1998

Christian Ashley-Botha, Vaughan van Zyl

1999 tot 2006

Christian Ashley-Botha, Rudolf de Beer

6.3.1 John Tungay (1967-1976)

John Tungay, stigter en eerste dirigent van die seunskoor, ontvang reeds op 8-jarige ouderdom sy opleiding as koorknaap by die St. Jameskerk in Durban. Hy word op 12-jarige ouderdom vir 'n tydperk van nege jaar as orrelis van die Trinity Congregationalkerk in Durban aangestel. As skolier rig hy die militêre orkes van die Hoërskool Glenwood af. Na skool studeer hy joernalistiek aan die Universiteit van Natal. Voordat hy in 1967 die koorskool stig, beklee hy die pos van senior sub-redakteur van die SAUK in die parlement waarna hy vir vyf jaar as hoofskakelbeampte van Unilever aangestel is. Hy stig ook die Openbare Skakelinstituut in Natal, die Vereniging van Drakensbergoorde, die Drakensbergse Perdrysentrum en die Zoeloe Kinderkoorskool.

(Programaantekeninge 1972: 2, 1976: 1.)

Nadat hy die Drakensberg Seunskoor verlaat, verhuis hy na Engeland waar hy by die BBC werksaam was. Hy was gedurende dié tyd ook by die organisasie van verskeie jeugkore in Engeland betrokke. Tans is hy woonagtig in Howick, KwaZulu-Natal. Hier stig hy die Khazimula Weeshuis wat in Desember 2006 geopen is. (Anoniem 2006b.)

John Tungay is vir die afgelope 15 jaar lid van die Rotariër Klub en is as president van die Mooi Rivier Rotariër Klub in KwaZulu-Natal vir die tydperk 2007-2008 verkies (Anoniem. 2007e). Hy is tans orrelis by die St. Joseph Katolieke Kerk in Howick.

6.3.2 Desmond Wright (1967-1969)

Desmond Wright is in 1940 in Durban gebore en tree op 13-jarige ouderdom vir die eerste keer as pianis saam met die Durbanse Stadsorkes op. Hy tree ook saam met die Kaapstadse Stadsorkes op. Hy studeer vir vier jaar klavier en koorleiding aan die Royal College of Music in Londen. Na die voltooiing van sy studie, het hy 'n uitgebreide en veelsydige loopbaan as konsertpianis, begeleier, dirigent en onderwyser in Europa en Suid-Afrika. Hy verwerf veral bekendheid vir

sy koorafgrigting by die Goldsmith College aan die Universiteit van Londen. Gedurende dié tydperk studeer hy vir twee jaar by *Dame Myra Hess*. (Programaantekeninge 1968: 2.)

6.3.3 Edward Aitchison (1970-1971)

Edward Aitchison studeer musiek en tale aan die Universiteit van Pretoria en voltooi die grade BA Mus en BMus Honneurs. Hy ontvang ook die LTCL en die Konservatoriumdiploma in Musiekonderwys aan die Konservatorium vir Musiek in Pretoria met sang en blokfluit as hoof- praktiese vakke ('n drie-jaar kursus). Hy voltooi die graad MMus aan die Universiteit van Stellenbosch met Winfried Lüdemann as studieleier.

Hy is gedurende 1970 en 1971 as musiekdirekteur by die Drakensberg Seunskoor aangestel (Programaantekeninge 1971: 1). In 1972 kry hy 'n pos by die Oudtshoornse Onderwyskollege en daarna 'n pos by Eunice Girl's High in Bloemfontein.

Aitchison is vanaf 1981 tot einde 2001 as dosent verbonde aan die Universiteit van Stellenbosch. Hy was eers by die destydse Departement Skoolmusiek, en later is dié departement by die Departement Musiek ingelyf.

Vanaf 1985 tot 2003 is hy dirigent van die Tygerbergse Stadskoor waartydens hierdie koor 'n suksesvolle toer na Europa onderneem, asook twee CD-opnames vrystel. Hy is in 2003 oorlede.

6.3.4 Louis van der Westhuizen (1969-1975)

Louis van der Westhuizen is in Oos-Londen gebore, en was reeds vanaf 12-jarige ouderdom kerkkorrelis. Op 19-jarige ouderdom word hy as dirigent van die Oos-Londense Stadskoor aangestel. Hy dirigeer sedert 1969 die Drakensberg Seunskoor op verskeie toere, waaronder die eerste internasionale toer in 1971 wanneer die koor na Engeland, Frankryk, Portugal, Rhodesië en Spanje toer. (Programaantekeninge 1972: 2, 1974: 1.)

6.3.5 Eberhard Künkel (1971-1972)

Eberhard Künkel is op 24 November 1933 in Berlyn gebore, en studeer tussen 1954 en 1959 musiekopvoedkunde aan die Konservatorium in Detmold,

Duitsland. In Detmold sluit hy by die koor van prof. Kurt Thomas aan wat deur die grootste gedeelte van Europa toer. In 1959 emigreer hy na Suid-Afrika, sit sy musiekstudie voort en verwerf die graad MMus. Hy kry 'n pos as orrelis en musiekonderwyser by Amersfoort. Gedurende hierdie tyd skryf hy twee operettes genaamd *Klyphoria* en *Die Koning, die dood en die duiwel* wat deur verskeie skole opgevoer is en deur Künkel gedirigeer is. In 1962 is hy as lektor in klavier en orrel by die Konservatorium van die Potchefstroomse Universiteit aangestel. Onder sy leiding word Gluck se *Orpheus et Euridice* asook Haydn se *Schöpfung* in 1963, ter viering van Potchefstroom se 125-jarige bestaan, opgevoer. Aan die einde van 1964 verlaat hy Potchefstroom en kry die pos as assistent dirigent en koormeester van TRUK. In Junie 1966 word hy as operadirekteur van SUKOVS in Bloemfontein aangestel. Hy verwerf bekendheid deur die Uitvoerende Kunsterade van Transvaal en die Oranje-Vrystaat vir sy pionierswerk in opera en orkesuitvoering. In 1970 word hy as dirigent by die Drakensberg Seunskoor aangestel waar hy die koor op nasionale toere asook op 'n toer na Suidwes-Afrika dirigeer. In 1972 aanvaar hy 'n pos by die Hoër Meisieskool Oranje in Bloemfontein. Hy word as senior lektor by die Operaskool van die Pretoria Technikon aangestel waar hy vier van hul operaproduksies dirigeer. In Junie 1977 volg hy Dawie Couzyn as hoof van die Operaskool op. (Malan 1984: 131.)

6.3.6 Lionel van Zyl (1973-1975 en 1977-1981)

Lionel van Zyl studeer koorleiding onder Faure Loots. Hy word as onderwyser by die Hoërskool De Villiers Graaf in Villiersdorp aangestel waar hy 'n seunskamerkoor stig wat hy op uitgebreide toere neem. In Januarie 1973 word hy as dirigent by die Drakensberg Seunskoor aangestel. Benewens uitgebreide binnelandse toere vergesel hy die koor op buitelandse toere na Europa, Mauritius en die Seychelles. In 1975 tree die koor onder sy leiding in Europa en in Israel op. Hy is gedurende 1976 en 1977 musiekdosent aan die Pretoria Kollege vir Gevorderde Tegniese Onderwys. In Januarie 1978 sluit hy weer as dirigent by die seunskoor aan wat in 1979 'n suksesvolle toer na Israel en Switserland onderneem. Gedurende September 1981 vergesel hy die koor op hul eerste besoek aan die VSA. (Programaanekeninge 1974: 1.)

Hy is tans senior lektor aan die Nelson Mandela Metropolitaanse Universiteit se Skool vir Musiek. In 2000 is hy vir die *Mayor's Citizen of the Year Award* in die kategorie jeugwerk en musiek genomineer, en in 2003 ontvang hy 'n *Service Award* van die Nelson Mandela Metropolitaanse Universiteit. Hy ontvang ook 'n spesiale toekening van die ATKV vir die rol wat hy in die uitvoerende kunste in Port Elizabeth speel.

Hy is sedert 1986 dirigent van die Oos-Kaapse Kinderkoor. In Junie 2007 word hy uitgenooi om die *Dresdener Spatzen* te dirigeer. Gedurende April 2007 ontvang hy die graad MMus van die Nelson Mandela Metropolitaanse Universiteit waar hy in dirigeerkuns spesialiseer. As senior lektor aan die Nelson Mandela Metropolitaanse Universiteit spesialiseer hy in sangafrigting. (Anoniem 2004.)

6.3.7 Charles Denholm (1974-1976)

Charles Denholm is op 9 Oktober 1911 in Edinburgh (Skotland) gebore. Hy gaan skool aan die Royal High School in Edinburgh. In 1925 wen hy die Sibbald-beurs. Hy begin in 1928 sy studie aan die Royal Academy of Music, en in 1929 wen hy 'n medalje vir gehoorontwikkeling. Vanaf 1934 is hy in Glasgow violis in die BBC Orkes van Skotland onder leiding van John Barbirolli. Gedurende dieselfde jaar begin hy met sy musiekstudie aan die Universiteit van Edinburgh. Sy studie word in 1939 deur die oorlog onderbreek, maar in 1947 ontvang hy die graad BMus aan die Universiteit van Edinburgh. Na die Tweede Wêreldoorlog word hy as musiekdirekteur by die Lyceum Teater in Edinburgh aangestel. In 1947 sluit hy by die Durbanse Stadsorkes onder leiding van Edward Dunn aan en gedurende 1948 tot 1965 is hy koormeester van die Durbanse Stadskoor. (Malan 1980: 318.)

Hy word in 1954 as hulpdirigent van die Durbanse Stadsorkes aangestel waar hy onder andere die Durbanse Simfonie-orkes dirigeer. Hy word in 1974 as dirigent van die Drakensberg Seunskoor aangestel. (Programaantekeninge 1974: 1, 1976: 1.)

6.3.8 David Matheson (1976-1977)

David Matheson is in Durban gebore. Hy begin in 1971 sy studie aan die Operasentrum in Londen. Na die voltooiing van die diploma, word hy by die

Britse Raad vir Uitvoerende Kuns aangestel waar hy vir die maatskappy *English Opera for All* werk en toere deur Engeland onderneem. Nadat hy vir een jaar in München, Duitsland, studeer het, aanvaar hy 'n kontrak in die VSA waar hy as koordirigent aan die St. Louis Operahuis verbonde is. In 1976 keer hy vanaf Londen terug om 'n pos as musiekdirekteur by die Drakensberg Seunskoor te aanvaar. Die koor verwerf in 1977 onder sy leiding sukses by die Zimriya-koorfees in Israel. (Programaantekeninge 1977: 1.)

In 1978 word hy as die eerste direkteur van die Vereenigingse Stadsteater aangestel, voordat hy by KRUIK aansluit. Gedurende die ses jaar by KRUIK dirigeer hy verskeie operas, operettes en musiekblyspele. Van die musiekblyspele sluit die volgende in: *Fiddler on the Roof*, *Showboat*, *Kiss me Kate*, *My Fair Lady*, *The King and I*, *Gigi*, *Jesus Christ Superstar*, *The Sound of Music*, *Camelot*, *Man of La Mancha*, *Annie*, *South Pacific* en *The King and I*. Hy is aktief in die teaterbedryf in Port Elizabeth betrokke en dirigeer ook 'n aantal operas wat die volgende insluit: *Tristan und Isolde*, *Nabucco*, *Die Zauberflöte*, *Le Nozze di Figaro* en *Die Fledermaus*.

Hy sing en dirigeer vir die rade van uitvoerende kunste in Natal, Transvaal en Suidwes-Afrika. SUKOVS stel hom vanaf 1 Julie 1984 as artistieke direkteur vir opera in Bloemfontein aan. Gedurende 1989 lei hy die volgende produksies vir die Durban Playhouse se operageselskap: *The Great Waltz* en *Hello Dolly* met Judy Page. Hy is in Mei 2005 oorlede.

6.3.9 Susan Reid (1976-1977)

Susan Reid is op 11 Oktober 1951 in Oxford, Engeland, gebore. Sy matriculeer in 1968 aan Durban Girls' College in Durban. In 1970 voltooi sy die Trinity College of Music se LTCL en in 1972 begin sy met die graad BMus aan die Universiteit van Natal met klarinet as hoofvak. Sy verhuis na Australië en voltooi in 1974 die graad BMus aan die Universiteit van Sydney. In 1975 begin sy met 'n Honneurs-graad in Etnomusikologie aan die Universiteit van Adelaide in Australië en die tesis handel oor Sotho-liedere van Suid-Afrika en die Pitjantjatjarra-liedere van die Australiese Aborigines.

Susan Reid verhuis aan die einde van 1975 na Suid-Afrika en is gedurende 1976 en 1977 as dirigent by die Drakensberg Seunskoor betrokke.

Sy is die seunskoor se eerste vroue-dirigent, en verwerk die bekende lied *Bayeza* vir die koor wat hulle gedurende 1977 by die Zimriya-koorfees in Israel sing. Sy onderrig ook klavier by die koorskool.

Sy verhuis in 1979 na Australië en word as dosent in Aborigine-musiek by die Universiteit van Adelaide aangestel. In 1980 word sy dirigent van die universiteitskoor van die Universiteit van Melbourne.

Reid is tans in Canberra, Australië, woonagtig en is deeltydse begeleier en Assistent Musiekdirekteur van die Strange Weather Gospel Choir in Canberra, Australia. Sy is ook tans Produksiebestuurder vir die mediese tydskrif *Australian Prescriber*. (E-pos-korrespondensie 29 Oktober 2007.)

6.3.10 Hannes Loubser (1977-1980)

Hannes Loubser voltooi in 1967 sy studie aan die Potchefstroomse Universiteit en word as hoof van die Departement Musiek by die Hoërskool Sasolburg aangestel. In 1972 word hy voltydse dirigent van die Cantabile-Jeugkoor. Vir drie agtereenvolgende jare is hierdie koor onder sy leiding as die beste skoolkoor in Suid-Afrika aangewys. In 1974 wen die koor 'n landswye kompetisie in Kaapstad en word ook by die *Crescendo 75* musiekfees in Johannesburg as die beste vokale groep aangewys. In 1977 word hy as dirigent van die Drakensberg Seunskoor aangestel. Hy vergesel die seunskoor in 1977 as dirigent en begeleier na die Zimriya-koorfees in Israel waar die koor as die gewildste koor beskou word. In 1979 tree hy as dirigent tydens die toer na België en Engeland op. Duitsland, Italië, Malawi, Oostenryk, Suidwes-Afrika, Swaziland en Transkei is van die plekke wat hy saam met die seunskoor besoek.

(Programaantekeninge 1977: 1.)

6.3.11 Daniël Baard (1978-1984)

Na sy skoolopleiding aan die Hoërskool Vredenburg, studeer hy vir vier jaar aan die Wellingtonse Onderwyskollege waar hy koorafrigting van Faure Loots ontvang. Die daaropvolgende nege jaar gee hy akademiese onderrig by die Laerskool Durbanville waar sy skoolkoor in die Tygerberg bekend is. In 1970 ontvang hy 'n sangbeurs van UNISA. In Januarie 1978 is hy as dirigent van die Drakensberg Seunskoor aangestel. (Programaantekeninge 1978: 6.)

6.3.12 Christian Ashley-Botha (1981-2006)

Hy is op 30 November 1945 in Mosselbaai gebore en matrikuleer aan die Hoërskool Bishops in Kaapstad. Terwyl hy nog op skool was, studeer hy onder dr. Claude Brown en op 16-jarige ouderdom dirigeer hy vir die eerste keer in die Kaapstadse Stadsaal. Hy studeer orrel, sang en klavier aan die Royal School of Church Music in Londen waar hy as dirigent van die Croydon-Jeugkoor aangestel is. Na die voltooiing van sy studie keer hy terug na Suid-Afrika en word as musiekdirekteur by St. Andrews in Bloemfontein aangestel, 'n posisie wat hy vir 14 jaar beklee. Gedurende hierdie tyd dirigeer hy verskeie kore, vorm 'n vokale kwartet en is hy betrokke by die samestelling van die Vrystaatse Filharmoniese Orkes, waar hy ook kontrabas, onder leiding van Pierre de Groot, Edgar Cree en ander Suid-Afrikaanse dirigente, speel. Hy behaal die graad BMus Honneurs aan die Universiteit van die Oranje-Vrystaat. Na die voltooiing van sy studie word hy in 1980 as koormeester van die St. Cyprians-katedraalkoor in Kimberley aangestel. In Januarie 1981 is hy as musiekdirekteur van die Drakensberg Seunskoor aangestel, 'n posisie wat hy vir 25 jaar beklee. Hy dirigeer die koor op talle internasionale toere en in 1983 is die koor onder sy leiding as die beste koor by die Zimriya-koorfees in Israel aangewys. (Programaantekeninge 1988: 2.)

In 1992 ontvang die koor die prys as die beste seunskoor by die Poznan Internasionale-seunskoorfees in Pole. Hulle word ook aangewys as die beste koor wat die fees in sy 12-jarige bestaan bygewoon het. Ter erkenning van sy werk op die gebied van koormusiek in Suid-Afrika, is hy in 1992 as assosiaatlid van die Royal School of Church Music aangestel. In 2006 ontvang hy die *Order of Ikhamanga* van president Thabo Mbeki vir uitstekende werk gelewer op die gebied van koorsang.

6.3.13 Juan Burgers (1983)

Juan Burgers matrikuleer aan die Hoër Seunskool Westville en studeer aan die Universiteit van Kaapstad en die Universiteit van Pretoria met klavier en sang as hoofvakke. Hy verower die Pretorium Trustbeurs sowel as die UNISA Finaalbeurs (klavier). In 1974 is hy 'n semi-finalis in die SAUK-klavierkompetisie. Hy studeer klavier onder Joseph Stanford en Neil Solomon en sang onder Lloyd

Strauss-Smith. Buiten die skooltoere vir KRUIK en TRUK, wat hy as pianis en sanger onderneem, dirigeer hy in 1978 *La Traviata* in die kleintheater op die kampus van die Universiteit van Kaapstad. Hy tree op as repetiteur en sanger vir al die verskillende streeksrade en is ook lid van TRUK se operageselskap. Hy is in Januarie 1983 as dirigent van die Drakensberg Seunskoor aangestel. (Programaantekeninge 1984: 3.)

6.3.14 Benjamin Oosthuizen (1984-1986)

Benjamin Oosthuizen is in 1958 gebore en matriculeer in 1976 aan die Hoërskool Port Natal in Durban. Tydens sy hoërskooljare ontvang hy klavier en klarinetonderrig. Hy studeer tale aan die Randse Afrikaanse Universiteit (deesdae staan die universiteit bekend as die Universiteit van Johannesburg) waar hy klavieronderrig van Japie Britz ontvang. Hy rig ook studente-sangfeesgroepe en 'n madrigaalgroep af, en sing in die Randse Afrikaanse Universiteitskoor. Hy was sedert 1984 aan die Drakensberg Seunskoolskool verbonde. In 1987 word hy as musiekdirekteur by St. Johns' College in Houghton, Johannesburg aangestel. In 2007 behaal hy die graad DMus aan die Nelson Mandela Metropolitaanse Universiteit. (Programaantekeninge 1985: 2.)

6.3.15 Gerhard du Toit (1986-1989)

Gerhard du Toit matriculeer aan die Hoërskool Nelspruit. Hy studeer BMus (Uitvoerende kuns) aan die Universiteit van Pretoria met dwarsfluit en klavier as eerste en tweede instrumente onder leiding van Philip Levy, Dirk Belzer en Brigitte McKee. Hy studeer orkestrasie onder prof. Henri Arends en ensemble onder leiding van prof. Socrates Paxinos. Gedurende 1987 voltooi hy die onderwyslisensiaat in fluit aan UNISA en in 1992 behaal hy die graad BMus Honneurs aan die Universiteit van Pretoria. Hy is dirigent aan die Hoërskool Randburg voordat hy in 1986 die pos as dirigent van die Drakensberg Seunskoor aanvaar. In 1990 is hy by die Hoërskool Ermelo aangestel waar hy die Hoëveld Kinderkoor stig. Nadat hy in 1993 die Nasionale Werner Nel Sang-en Kunstefees in Ermelo begin, is hy in 1994 as hoof van musiek by die Hoërskool Ermelo aangestel. Hy ontvang 'n medalje van die Minister van Onderwys vir uitstaande werk op koorgebied. In 1996 is hy as musiekdirekteur en kapelkoormeester by

Michaelhouse in KwaZulu-Natal aangestel. (Programaantekeninge 1988: 2; 1989: 2.)

6.3.16 Botes Gresse (1990-1995)

Botes Gresse matrikuleer in 1973 aan die Hoërskool Hottentots Holland in Somerset-Wes en ontvang in 1977 die graad BMus Opvoedkunde asook die diploma vir kerkkorreliste aan die Universiteit van Stellenbosch. Hy verrig vanaf 1978 militêre diensplig aan die Infanterieskool, Oudtshoorn, en tree op as lid van die Infanterieskoolkoor asook as deeltydse dirigent. Hy sit sy militêre diensplig in 1979 te Oshakati, Ovamboland voort en rig die koor van die Ongwediva Opleidingskollege vir Ovambo-onderwysers af. Vanaf 1980 onderrig hy musiek aan die Hoërskool Worcester. In 1983 is hy as lektor in Skoolmusiek in die Fakulteit Opvoedkunde aan die Universiteit van Stellenbosch aangestel. Koorleiding was een van die vakke wat hy doseer het. Hy verwerf in 1984 'n honneursgraad in musiekopvoedkunde (cum laude) aan die Universiteit van Stellenbosch en tree gereeld as beoordelaar vir kore op terwyl hy ook verskeie koorwerkswinkels in die Wes-Kaap en die Oos-Kaap aanbied. In 1989 word hy as musiekonderwyser aan die Hoërskool Monumentpark te Kraaifontein aangestel en tree terselfdertyd as provinsiale voorsitter (Kaap) en streeksvoorsitter (Wes-Kaap) van die Suid-Afrikaanse Koorvereniging op. Hy word in 1990 as dirigent van die Drakensberg Seunskoor aangestel. (Programaantekeninge 1991: 3.) In 1996 kry hy die pos as direkteur van die Lady Grey Akademie vir Kuns.

6.3.17 Vaughan van Zyl (1996-1998)

Vaughan van Zyl was vanaf 1982 tot 1985 lid van die Drakensberg Seunskoolskool. Hy matrikuleer in 1988 as hoofseun aan die Hoër Volksskool in Heidelberg. Daarna is hy lid van die Suid-Afrikaanse Weermagkerkkoor en Konsertgroep waar hy as dirigent optree. Vanaf 1990 tot 1991 is hy as studente-dirigent aan die Drakensberg Seunskoor verbonde. In 1992 tree hy as klawerbordspeler vir Danie Botha op en in 1993 word hy as begeleier en musiekonderwyser van die Drakensberg Seunskoor aangestel. Hy is die eerste oudleerling wat deel word van die skool se permanente personeel.

(Programaantekeninge 1997: 2.)

Hy was vanaf 1996 tot 1998 dirigent van die koor. Sedert 1999 doen hy vryskutwerk in musiek by die Randse Afrikaanse Universiteit, en dirigeer hy die koor van die Hoërskool Florida. Hy is sedert Januarie 2006 as musiekdirekteur by St. Peters in Johannesburg aangestel.

6.3.18 Rudolf de Beer (1999-2006)

Rudolf de Beer begin sy musiekloopbaan in Potchefstroom waar hy 'n BMus, BMus Honneurs en 'n nagraadse Hoër Onderwysdiploma voltooi. As dirigent van die Potchefstroomse Kamerkoor, Noordwes Kinderkoor en die PUK-Serenaders toer hy nasionaal en internasionaal. Hy sing in twee a cappella groepe, genaamd die *Singing Club* en die *Boulevard Harmoniste*. Na twee jaar as onderwyser in die staatsektor, word hy as konsertorganiseerder aan die Departement Musiek van die Potchefstroomse Universiteit aangestel. Gedurende hierdie tydperk behartig hy ook die bestuur en akademie van die Afdeling vir Koorleiding aan die Departement Kultuur. Hy voltooi 'n Meestersgraad in koorleiding en musiekopvoeding aan die Universiteit van Oslo in Noorweë, waarna hy in 1999 as dirigent van die Drakensberg Seunskoor aangestel word, 'n pos wat hy tot Maart 2006 beklee. In hierdie pos dirigeer hy verskeie orkeste. Gedurende 2003 neem hy waar as konsertorganiseerder en dirigeer ook die koor op toere na die VSA, Engeland, Europa, Japan en Skandinawië.

In 2005 dirigeer hy die Excelda Nasionale Kamerkoor, 'n projek van Jeunesses Musicales Suid-Afrika. Hy word vier keer uitgenooi om die Nasionale Jeugkoor van Suid-Afrika te dirigeer. Hy gee gereeld meesterklasse en werksinkels en beoordeel verskeie feeste en kompetisies. In 2007 voltooi hy die graad DMus in koorleiding aan die Nelson Mandela Metropolitaanse Universiteit. Sedert April 2006 doseer hy koorleiding aan die Universiteit van Stellenbosch, en is hy op die Raad van Direkteure van die Drakensberg Seunskool. Hy is artistieke direkteur van die akademiese kamerkoor van die Departement Musiek aan die Universiteit van Stellenbosch, Schola Cantorum. In 2006 word hy as dirigent van die Tygerberg Stadskoor en die koor van die Hoër Meisieskool Bloemhof aangestel. (Anoniem 2007h.)

6.4 Opsomming

Die curricula vitae van lede van die Drakensberg Seunskoor wat nasionaal en internasionaal hul merk gemaak het, is 'n bewys van die koor se nasionale en internasionale invloed. Van die besondere prestasies wat hierdie stelling onderskryf, sluit die volgende in: Deon van der Walt wat in 1981 die eerste prys by die Salzburg Mozarteum se Somerakademie ontvang en later die “grand slam” van operahuise voltooi, Clint van der Linde wat in 1996 die *Queen Elizabeth the Queen Mother Scholarship* vir 'n vierjarige BMus-graad aan die Royal College of Music in Londen ontvang en in 1998 die eerste prys in die Kathleen Ferrier-beurskompetisie vir jong sangers in Engeland wen, asook Jacques Imbrailo wat die wenner van die vokale kategorie van die *Royal Overseas League Competition* en gedurende 2006 'n finalis van die Kathleen Ferrier-kompetisie by die Wigmore-saal is. Soos gesien uit die prestasies van die oudleerlinge is dit ook 'n bewys van die uitmuntendheid van die skool se musiekopvoeding wat nie slegs tot die landsgrense beperk is nie.

Dit is duidelik uit hierdie hoofstuk dat dirigente wat by die koorskool betrokke was 'n belangrike rol in die musiekopvoeding van die jeug van ons land gespeel het. Sommige van hierdie dirigente het voor of na hul aanstellings by die Drakensberg Seunskoorskool reeds bekendheid verwerf in die musiekkringe van Suid-Afrika. Voorbeelde hiervan is Edward Aitchison wat musiekopvoedkunde en koorleiding aan die Universiteit van Stellenbosch doseer het, Eberhard Künkel wat lektor in musiek aan die Potchefstroomse Universiteit was, Lionel van Zyl wat senior lektor in sangafgrigting aan die Nelson Mandela Metropolitaanse Universiteit is, Botes Gresse wat lektor in skoolmusiek en koorleiding aan die Universiteit van Stellenbosch was en Rudolf de Beer wat lektor in koorleiding en musiekopvoedkunde aan die Universiteit van Stellenbosch is.

HOOFSTUK 7

Gevolgtrekkings en aanbevelings

7.1 Inleiding

Sedert die 19de eeu het koorsang, wat Westerse en tradisionele Afrika-musiek insluit, 'n belangrike rol in Suid-Afrika gespeel. As agtergrond tot die geskiedkundige navorsing is 'n algemene oorsig van die koortradisies in Suid-Afrika, en hoe wedersydse beïnvloeding met die Drakensberg Seunskoor plaasgevind het, uiteengesit in hierdie studie. Die doel van die studie was om die musikaal-geskiedkundige gebeure sedert die ontstaan van die Drakensberg Seunskoor te dokumenteer as bydrae tot musiekgeskiedskrywing in Suid-Afrika. Hierdeur is 'n narratiewe weergawe van die verskillende fasette van die skool verskaf en 'n algemene agtergrond aangaande alle funksionele aspekte van die skool ondersoek.

Die Drakensberg Seunskoor wat 'n relatief jong koor is in vergelyking met eweknieë soos die Amerikaanse Seunskoor en die Weense Seunskoor geniet dalk nie hul internasionale prominensie nie, maar die Drakensberg Seunskoor se bydrae op die gebied van koormusiek nasionaal sowel as internasionaal is van groot waarde. Hierdie stelling word in hierdie studie belig deur die beantwoording van die hoofnavorsingsvraag, wat die wyses waarop die Drakensberg Seunskoor 'n bydrae tot die musieklewe in Suid-Afrika gelewer het, ondersoek.

7.2 Beantwoording van die subvrae

Die hoofnavorsingsvraag het die volgende subvrae tot gevolg. Hierdie vrae word in die studie beantwoord as agtergrond tot die antwoord op die hoofvraag.

7.2.1 Watter raakpunte is daar tussen die koortradisies in Suid-Afrika en die Drakensberg Seunskoorskool?

Hierdie studie het uitgewys dat daar heelwat raakpunte tussen die koortradisies in Suid-Afrika en dié van die Drakensberg Seunskoorskool is. Soos die Suid-

Afrikaanse koortradisie wat uit verskillende genres en kulture bestaan, poog die Drakensberg Seunskoor om verskillende klankideale met verskillende styltydperke te verkry. In die musiek van Suid-Afrika het musikale elemente van hierdie verskillende genres vermeng, en het multikulturele strominge, soos blyk uit hierdie studie, die koortradisies van Suid-Afrika beïnvloed. Westerse, Afrika- en selfs Oosterse invloede het 'n groot rol gespeel in die vestiging van 'n Suid-Afrikaanse koortradisie.

Die groot verskeidenheid repertorium wat jaarliks deur die Drakensberg Seunskoor uitgevoer word, is 'n sprekende voorbeeld hiervan, en Westerse en tradisionele Afrika-musiek vorm in ooreenstemming met hierdie invloede 'n integrale deel van die Drakensberg Seunskoor se repertorium. Behalwe die genot wat hierdie musiek aan gehore bied, vorm dit ook deel van die musikale opvoedingstaak wat die koor aan sy lede bied. Die beskrywing hiervan kan verder dien as riglyn vir ander kore met betrekking tot repertoriumkeuses en onderrigmetodes. Hierdie studie benadruk die feit dat die Drakensberg Seunskoor se sukses en invloed toegeskryf kan word aan die ongeskrewe filosofie van opvoeding deur middel van musiek en koorsang.

7.2.2 Hoe het die Drakensberg Seunskoolskool ontstaan?

Die Drakensberg Seunskoolskool is uniek in Suid-Afrika en is vandag een van die bekendste seunskoolskole ter wêreld asook die enigste koorskool in Afrika. Die skool het sy bestaan te danke aan die Tungay-familie, en was die idee van John Tungay wat 'n koorskool wou stig waar musiek, sang en akademiese vakke onderrig kan word. Die groei van die koortradisie in Suid-Afrika het heel moontlik hiertoe bygedra. Die impak van die Drakensberg Seunskoolskool op nie slegs die musieklewe van Suid-Afrika nie maar ook internasionaal het gesorg dat die koor sedert sy ontstaan in 1967 gesien word as 'n nasionale ikoon.

7.2.3 Wat is die musiekkurrikulum en verskillende kooraktiwiteite van die skool?

Nie slegs is die koor en sy konsertprogramme verantwoordelik vir hierdie suksesse nie, maar die musiekkurrikulum van die skool speel ook 'n belangrike rol hierin. Die algemene doelstelling van die musiekdepartement van die

Drakensberg Seunskoolskool sluit aan by die missie van die skool, naamlik om die seuns vir die lewe en leierskap, deur middel van uitnemendheid in musiek, voor te berei. Die musiekkurrikulum wat gevolg word asook die kooraktiwiteite is die twee komponente wat die meeste aandag geniet by die Drakensberg Seunskoolskool. Hierdie studie belig die feit dat koorsang, as belangrikste musiekaktiwiteit van die Drakensberg Seunskoolskool, as samebindende faktor vir al die ander komponente in die skool se musiekkurrikulum dien. Die kurrikulum, wat die rede is vir die seuns se gevorderde toonkunstenarskap, is die basis van die sterk koortradisie by die skool waardeur die koor sy beroemdheid verwerf het.

In ag genome die hoeveelheid optredes per jaar, is dit belangrik dat die kore uiters effektief moet funksioneer. Dit is 'n gevolg van die buitengewone funksionering van die kore en die doeltreffende organisasie van die oefeninge, optredes en die akademiese program.

Die beskrywings van hoe die kore funksioneer is 'n praktiese bewys dat die skool se musiekopvoedkundige filosofie, naamlik opvoeding deur musiek, deel is van die rasionaal dat die koor 'n groot invloed op die nasionale en internasionale musiekwêreld het. Hierdie unieke werksywyses is byvoorbeeld die rede dat menige skoolkoor die Drakensberg Seunskoor besoek vir werkswinkels wat aangebied word deur die dirigente van die Drakensberg Seunskoor. Die seunskoor word ook gebruik as demonstrasiekoor vir hierdie werkswinkels.

7.2.4 Hoe vorm konserte, toere, repertorium en opnames deel van die algemene jaarprogram van die Drakensberg Seunskoolskool?

Die algemene beskrywing aangaande konserte, toere, repertorium en opnames van hierdie veelsydige seunskoor beklemtoon die hoë profiel wat die koor in die musieklewe nasionaal sowel as internasionaal geniet. Uitvoerings in internasionale konsertsale soos onder andere die Tokio Artscape Teater, die Simfonie-saal in Osaka en die Konserthuis in Oslo word gereeld aangebied. Die sukses van hierdie toere is ook duidelik uit verskeie koerantberigte waarna in hierdie studie verwys is.

Nie slegs die profiel van die optredes en uitnodigings nie, maar ook die keuse van repertorium is noemenswaardig, en juis weens die feit dat hierdie

keuse beide opvoedkundig en vermaaklikheidsgedrewe is. Verskillende style van repertorium word in die Drakensberg Seunskoor se programme verteenwoordig: van streng klassieke werke, volksmusiek, ligte- en popmusiek, tot by tradisionele Afrika-musiek word ingesluit. Sedert 1968 is die hele spektrum ook op talle plaat, CD- en DVD-opnames vasgevang terwyl nasionale en internasionale toere 'n essensiële deel van die jaarprogram vorm.

As gevolg van die feit dat die koor so 'n groot hoeveelheid werke van soveel verskillende genres sing, word die toonkunstenaarskap van die koorlede en dirigente uitsonderlik ontwikkel. Behalwe die musiek self, is die voorbereiding en navorsing wat dirigente doen ook 'n rede vir hierdie musikale groei. Veral twee dirigente het navorsing op tradisionele Afrika-musiek gedoen. Christian Ashley-Botha het van die liederes by Andrew Tracey van die Afrika-musiekbiblioteek in Grahamstad versamel, en Rudolf de Beer het 'n doktorsgraad op hierdie gebied voltooi, waar die Drakensberg Seunskoor as spesifieke gevallestudie gebruik is (De Beer 2007)

Aspekte soos frasiering, artikulasie, asemhalingsbeheer, uitspraak en stylgetrouheid ontwikkel heelwat vinniger as by kore wat nie elke dag intensiewe opleiding ontvang nie. Die koorlede kry die geleentheid om die genoemde aspekte selfstandig te ontwikkel, aangesien hierdie werke, soos in die Afrika-tradisie, sonder 'n dirigent uitgevoer word. Die koor voer sy opvoedingstaak deur na gehore, wat insluit 'n gechoreografeerde gala-geleentheid gedurende April 2004 met ernstige klassieke musiek van die laaste 50 jaar wat daarop gemik was om gehore aan te spoor om kontemporêre klassieke musiek te waardeer.

Die profiel van die Drakensberg Seunskoor kan gemeet word aan 'n verskeidenheid nasionale sowel as internasionale kontrakte. Van hierdie kontrakte sluit in optredes en toere gereël deur professionele konsertagentskappe, wat die Min-On konsertagentskap in Japan en Allegro-Produksies in Suid-Afrika insluit. Die koor verskyn gereeld op nasionale en internasionale radio- en televisiestasies.

7.2.5 Watter oudleerlinge van die skool het internasionaal presteer?

Die genoemde intense musiekopvoeding deur middel van musiek het verder tot gevolg dat van die oud-leerlinge die internasionale musiekwêreld met sukses

betree, en daardeur dus die skool se invloed ver buite die landsgrense uitdra. Van hierdie name sluit in Barry Coleman, Jacques Imbrailo, Colin Lee, Mark Nixon, Clint van der Linde en Deon van der Walt.

7.2.6 Watter dirigente was betrokke by die skool sedert die ontstaan daarvan in 1967?

Curricula vitae van dirigente toon dat die koor nie slegs musici van formaat lok nie, maar ook aan hierdie afrigters die geleentheid bied om hulle toonkustenaarskap te ontwikkel wat hulle in staat stel om later 'n groot rol in die musieklewe van Suid-Afrika, asook soms internasionaal, te speel. John Tungay, Edward Aitchison, Louis van der Westhuizen, Eberhard Künkel, Lionel van Zyl, Charles Denholm, Hannes Loubser, Christian Ashley-Botha, Gerhard du Toit, Botes Gresse en Rudolf de Beer is van die dirigente wat betrokke was by die koorskool sedert die ontstaan van die skool (in 1967) tot in April 2006.

7.3 Beantwoording van die hoofnavorsingsvraag

Op watter wyses het die Drakensberg Seunskoor 'n bydrae tot die musieklewe in Suid-Afrika gelewer?

Die noemenswaardige bydrae van die Drakensberg Seunskoor tot die musieklewe in Suid-Afrika is duidelik sigbaar in die aansien en profiel wat die koor in die musiekwêreld geniet. Dit sluit in die hoëprofieluitnodigings na konsertsale wat vir ander kore in die land nie beskore is nie, die hoeveelheid opnames wat steeds in aanvraag is, die dirigente wat die koor lok en weer uitstuur in die res van die land, en die reuse-sukses van sommige oud-leerlinge van die skool in die internasionale musiekwêreld. Ander aspekte sluit ook in die feit dat die koor musiek van verskillende kulture uitvoer en daardeur poog om verskillende kultuurgroepe nader aan mekaar te bring, die hoeveelheid beurse waarmee die seuns na privaatskole gelok word en die talle positiewe koerantberigte en resensies van die koor.

Hierdie prestasies is uitsonderlik vir 'n koorskool wat as 'n plaasskool begin het.

7.4 Aanbevelings vir verdere studie

Aspekte wat veral uitstaan, en verdere studie kan ontlok, sluit in die algemene musiekopvoeding van die koorlede, die gekose konsertprogramme en Afrika-musiekelemente.

Musiekopvoedkundiges soos David Elliott, Estelle Jørgensen en Christopher Small het uitgebreide navorsing oor toonkunstenaarskap gedoen, wat as basis kan dien vir 'n vergelykende studie oor die sukses van die Drakensberg Seunskoor se musiekopvoedingsprogram met sulke teorieë.

Heelwat artikels verskyn gereeld in die *Choral Bulletin* van die *American Choral Directors Association* en selfs ander musiekopvoedkundige tydskrifte soos die *Music Teacher* en *Teaching Music* oor programsamestelling vir kore, asook die opvoedkundige waarde hiervan. Die programme van die Drakensberg Seunskoor kan ook so vergelykend ontleed word.

Alhoewel daar heelwat navorsing gedoen is oor tradisionele Afrika-musiek, is die navorsing wat bestaan oor koormusiek in hierdie genre nog skaars. Aspekte soos die outentisiteit van die instrumente wat die Drakensberg Seunskoor gebruik, die tekste van die Afrika-liedere en die toepaslikheid van die musiek as verhoogproduksies kan bestudeer word.

Aangesien hierdie mini-tesis hoofsaaklik argiefmateriaal nagevors het wat in sommige gevalle onvolledig is, is die mees ooglopende moontlikheid vir verdere navorsing, om deur middel van byvoorbeeld onderhoude en vraelyste die leemtes te vul.

7.5 Slot

Die skrywer is van mening dat die impak van die Drakensberg Seunskoor op die musieklewe in Suid-Afrika onderskat word en dat dit meer erkenning behoort te kry. Die hoofrede vir hierdie stelling is dat die bemarking van die skool en koor nie die hoogtepunte wat die organisasie in so 'n kort tyd behaal het, uitlig nie. Dit het tot gevolg dat heelwat musici in Suid-Afrika, asook in die buiteland, nie beseft wat die musiekopvoedkundige waarde van die koorskool is nie. Hierdie studie lewer 'n bydrae tot die erkenning wat die Drakensberg Seunskoor verdien. Dit

gee terselfdertyd aan uitvoerders, studente en historici 'n breër agtergrond, insig en waardering vir die koorskool, 'n plaasskool wat in 1967 met 20 seuns gestig is en wat funksioneer as een van die bekendste koorskole ter wêreld.

BRONNELYS

Anoniem. 1966. Choir in the clouds. *The Sunday Tribune*, 17 April 1966, p. 7.

Anoniem. 1968. Eerste plaatopname in Musaion. *Pretoria News*, datum en bladsynommers nie beskikbaar nie.

Anoniem. 1971a. Opskrif van die artikel nie beskikbaar nie. *Evening Courier*, datum en bladsynommers nie beskikbaar nie.

Anoniem. 1971b. Opskrif van die artikel nie beskikbaar nie. *The Argus Bureau*, datum en bladsynommers nie beskikbaar nie.

Anoniem. 1976. Minister of Education honours Drakensberg Boys' Choir. *Estcourt Gazette and Midlands News*, 30 April 1976, pp. 1, 2.

Anoniem. 1977. Opskrif van die artikel nie beskikbaar nie. *Haaretz*, datum en bladsynommers nie beskikbaar nie.

Anoniem. 2002. Musica - Zwai Bala. <http://www.musica.co.za>. 28 Augustus 2007.

Anoniem. 2004. Eastern Cape Children's Choir Port Elizabeth, South Africa. <http://www.eccchoir.com/conductor.html>. 28 Augustus 2007.

Anoniem. 2006a. Focus on: The New Apostolic Church Choir. <http://www.cpo.org.za/newsitem.q?journalId=147>. 13 November 2007.

Anoniem. 2006b. KZN's Khazimula. <http://www.gumboots.org.za/>. 28 September 2007.

Anoniem. 2007a. Barry Coleman. <http://www.barrycoleman.co.za/Pages/english-music/voices.htm>. 20 Junie 2007.

Anoniem. 2007b. BBC Cardiff Singer of the world.
http://www.bbc.co.uk/wales/cardiffsinger/sites/2007/pages/south_africa.shtml.
20 Junie 2007.

Anoniem. 2007c. Colin Lee. <http://www.colinleetenor.com/web-content/profile.html>. 3 September 2007.

Anoniem. 2007d. Loyiso Celebridex.
http://www.celebridex.co.za/celebrity_view.php?id=107. 30 Julie 2007.

Anoniem. 2007e. Mooi River Rotary Club inducts new president.
<http://www.estcourt.co.za/modules.php?name=News&file=article&sid=239>.
26 September 2007.

Anoniem. 2007f. Opernhaus Zürich.
www.opernhaus.ch/d/kuenstler/deonvanderwalt.php - 17k. 4 November 2007.

Anoniem. 2007g. Royal Opera House - A World Stage. South African Baritone.
<http://info.royaloperahouse.org/JPYAP/Index.cfm?ccs=978&cs=2575>.
30 Junie 2007.

Anoniem. 2007h. Rudolf de Beer.
<http://www.classicol.com/Conductor/About.cfm?ID=2515>. 13 September 2007.

Anoniem. 2007i. Salzburg Festival.
www.salzburgfestival.at/spielplanarchiv.
4 November 2007.

Anoniem. 2007j. Seen and Heard International. <http://www.musicweb-international.com/sandh/2006/Jul-Dec06/jackdaws.htm>. 2 September 2007.

Anoniem. 2007k. The Thaxted Experience.
http://www.penrhyn.ca/elproj_thax.htm. 28 Oktober 2007.

Anoniem. 2007. Young Singers Programme, English National Opera.
www.eno.org/about/company-young_singers.php - 17k. 10 November 2007.

Bertalot, J. 1994. Organ World, Letter from South Africa. *Musical Opinion*,
Januarie 1994, 117: 17, 18.

Blyth, A. 2005. Tenor with a gift for comic opera and a taste for good wine.
<http://arts.guardian.co.uk/news>. 1 November 2007.

Bouws, J. 1965. *Die Musieklewe van Kaapstad 1800-1850 en sy verhouding tot die musiekkultuur van Wes-Europa*. Ongepubliseerde DMus-proefskrif. Universiteit van Stellenbosch.

Bouws, J. 1966. *Die Musieklewe van Kaapstad 1800-1850 en sy verhouding tot die musiekkultuur van Wes-Europa*. Kaapstad: A.A. Balkema.

Bouws, J. 1970. John Ashley en die vernuwing van die negentiende-eeuse sangonderwys. *Kwartaalblad van die S.A. Biblioteek*, 24(3): 213-218.

Coplan, D.B. 1985. *In Township Tonight! South Africa's black city music and theatre*. Braamfontein: Ravan Press.

De Beer, R. 2005. Education through music. *Musicus*, 33(2): 49-51.

De Beer, R. 2006. African Traditional Choral Music: An Evolution in Folklore. *International Choral Bulletin*, 15(3): 7-10.

De Beer, R. 2007. *The Origins, Developments, and Current Performance Practices of African Neo-Traditional Choral Music of Southern Africa*. Ongepubliseerde DMus-proefskrif. Nelson Mandela Metropolitaanse Universiteit.

Elliott, D.J. 1995. *Music Matters: A New Philosophy of Music Education*. New York: Oxford University Press.

Goetze, M. & Fern, J. 1999. *Global Voices in Song: an interactive multicultural music experience*. New Palestine: MJ Publishing.

Halberstadt, M. 2006. Deon van der Walt (Tenor). <http://www.bach-cantatas.com/Bio/Walt-Deon-van-der.htm>. 11 Augustus 2007.

Hauptfleisch, S. 1992. Choral Singing in South Africa. *International Choral Bulletin*, 2(11): 4-8.

Human, J.L.K. 1976. *Die musieklewe in Bloemfontein 1900-1939*. Ongepubliseerde DPhil-proefskrif. Universiteit van die Oranje-Vrystaat, Bloemfontein.

Jackson, G.S. 1970. *Music in Durban 1850-1900*. Johannesburg: Witwatersrand University Press.

Janse van Rensburg, J. 2007. *Deon van der Walt se sangloopbaan*. Ongepubliseerde BMus Honneurs-skripsie. Universiteit van Stellenbosch.

Jorgensen, E.R. 2003. *Transforming Music Education*. Bloomington: Indiana University Press.

Kain, D.N.E. 1967. South Africa's first Choir School. *Personality*, 27 April 1967, pp. 112-115.

Karshai, T. 2006. Clint van der Linde, Boy Soprano, Counter-tenor. <http://www.bach-cantatas.com/Bio/Linde-Clint-van-der.htm>. 14 Mei 2007.

Kelly, L. 1977. Choir has developed a new sheen. *Natal Mercury*, 5 September 1977, p. 5.

Khan, T. 1998. South African Song Birds. *Winnipeg Week*, 17 September 1998, p. C5.

- Le Roux, F. 1990. Choirboys from the mountains. *South African Panorama*, September/Oktober 1990, 35(5): 14-19.
- Lourie, N. 1973. "Little Angels" from South Africa created a sensation in Israel: standing ovation for Drakensberg Choir. *South African Jewish Times*, 27 Julie 1973, p. 4.
- Malan, J.P. 1980. Denholm, Charles Graham. *Suid-Afrikaanse Musiekensiklopedie*. Geredigeer deur J.P. Malan. Volume 1. Kaapstad: Oxford University Press.
- Malan, J.P. 1984a. Künkel, Eberhard. *Suid-Afrikaanse Musiekensiklopedie*. Geredigeer deur J.P. Malan. Volume 3. Kaapstad: Oxford University Press.
- Malan, J.P. 1984b. McLachlan, Philip. *Suid-Afrikaanse Musiekensiklopedie*. Geredigeer deur J.P. Malan. Volume 3. Kaapstad: Oxford University Press.
- Malan, J.P. 1986. Port Elizabeth, Music in (1820-1920). *Suid-Afrikaanse Musiekensiklopedie*. Geredigeer deur J.P. Malan. Volume 4. Kaapstad: Oxford University Press.
- McLachlan, P. 1983. *Klasonderrig in Musiek: 'n handleiding vir Onderwysers*. Goodwood: Nasou.
- Muller, C.A. 2004. *South African music: A century of traditions in transformation*. California: ABC-CLIO.
- Nettl, B. 1986. Africa. *The New Harvard Dictionary of Music*. Edited by D.M. Randell. Cambridge: Belknap Press of Harvard University Press.
- Nisbet, G. 1977. Brio from Berg Boys. *Natal Daily News*, 6 September 1977, p. 3.

Ottermann, R.E. 1963. *Die Kerkmusiek in die Evangeliese Lutherse Kerk in Strandstraat, Kaapstad, tussen 1780 en 1880*. Ongepubliseerde MMus-verhandeling. Universiteit van Stellenbosch.

Patmore, C. 1977. The Drakensberg Choir. *The Star*, p. 5.

Phillips, M. 1996. The hills are alive with the sound of music. *Developer*, November 1996, 15(2): 24.

Potgieter, P.S. 2003. *South African unit standards for sight-singing, realised in a multi-media study package*. Ongepubliseerde DMus-proefskrif. Universiteit van Pretoria.

Small, C. 1977. *Music Society Education*. London: John Clader.

Spencer, E. 2004. Drakensberg's Boys' Choir brilliant as ever. *Port Elizabeth Herald*, 2 Desember 2004, p. 18.

Stegmann, F. 1973. *Die Afrikaanse Operettegids*. Kaapstad en Pretoria: Human & Rousseau.

Steyn, L. 1978. *Die Afrikaanse Operagids*. Kaapstad en Pretoria: Human & Rousseau.

Troskie, A.J.J. 1969. *The Musical life of Port Elizabeth 1875-1900*. Ongepubliseerde MMus-verhandeling. Universiteit van Port Elizabeth.

Van der Spuy, H.H. 1975. *Die musieklewe van Pietermaritzburg 1850-1902*. Ongepubliseerde DMus-proefskrif. Universiteit van Stellenbosch.

Van der Walt, A. 2004. Choral Singing in South Africa. *International Choral Bulletin*, 23(3): 19.

- Van Niekerk, H. 1989. *Die geskiedenis van koorverenigings in Kaapstad*. Ongepubliseerde MMus-verhandeling. Universiteit van Stellenbosch.
- Van Rensburg, B. 1967. Koor. *Die Beeld*, 6 Augustus 1967, p. 15.
- Van Wyk, C. 1998. Choral Singing in South Africa: a report by Carl van Wyk. *Die Suid-Afrikaanse Musiekonderwyser*, 132(1): 23.
- Van Zyl, L. 2006. Deon van der Walt. *Musicus*, 34(1): 141-146.
- Vermeulen, E. 1967. *Die musieklewe in Pretoria (1902-1926)*. Ongepubliseerde MMus-verhandeling. Universiteit van Pretoria.
- Voorendyk, L.H.D. 1971. *Die musiekgeskiedenis van Wes-Transvaal (1838-1960)*. Ongepubliseerde MMus-verhandeling. Potchefstroomse Universiteit vir Christelike Hoër Onderwys, Potchefstroom.
- Yin, R.K. 2003. *Case Study Research Design and Methods*. Third Edition. California: Sage Publications.

BYLAE A

Konserte en toere, 1967-2006

1967

Nasionale toere:

- Junie: Zoeloeland: Empangeni, Gingindlovu, Eshowe en Stanger
- September: Oranje-Vrystaat en Transvaal: Morgenson, Johannesburg, Sasolburg, Kroonstad en Virginia

Ander optredes:

- Maart: Estcourt (Scala Teater)
 - Die eerste openbare optrede
- Maart: Durban (Trinity-kerk)
 - Die eerste kerkoptrede

1968

Ander optredes:

- (?): Durban (Stadsaal)
 - In samewerking met die Durbanse Simfonie-orkes
 - Strauss-Walse is uitgevoer
 - Dirigent: Desmond Wright

1969

Nasionale toer:

- (?): Victoria-val, Kaapstad en Malawi

1970

Internasionale toer:

- Rhodesië
 - Die koor ontmoet die Eerste Minister van Rhodesië, mnr. Ian Smith.

1971

Internasionale toer:

Europa: Engeland, Frankryk, Portugal en Spanje

- (?): Londen, Engeland (Westminster Abdy)
- (?): Halifax, Engeland
- (?): Lissabon, Portugal

Nasionale Toere:

Oranje-Vrystaat en Transvaal:

- 25 en 26 Oktober: Klerksdorp (Stadsaal)
- 27 Oktober: Potchefstroom (Stadsaal)
- 28 Oktober: Hennenman (Nederduitse Gereformeerde Kerk)
- 29 Oktober: Hoopstad (Nederduitse Gereformeerde Kerksaal)
 - Dirigent: Edward Aitchison
- Oktober: Barkly-Oos (Stadsaal)
- Oktober: Lady Grey (Stadsaal)
- Oktober: Aliwal-Noord (Stadsaal)
- Oktober: Rouxville (Stadsaal)
- Oktober: Smithfield (Stadsaal)
- Oktober: Zastron (Stadsaal)
- Oktober: Vanstadensrus (Nederduitse Gereformeerde Kerk)
- Oktober: Wepener (Stadsaal)
- Oktober: De Wetsdorp (Nederduitse Gereformeerde Kerk)
- 29 Oktober: Brandfort (Stadsaal)
- 30 Oktober: Marquard (Skoolsaal)
 - Dirigent: John Tungay
- 27 Oktober: Philippolis (Nederduitse Gereformeerde Kerk)
- 28 Oktober: Bloemfontein (Nederduitse Gereformeerde Kerk Fichardtspark)

- 29 Oktober: Theunissen (skoolsaal van die Hoërskool Theunissen)
 - Dirigent: Louis van der Westhuizen

Ander optredes:

- 24 Junie: Pietermaritzburg (Stadsaal)
 - Dirigent: Louis van der Westhuizen
- Augustus: Kaapstad (Stadsaal)
 - Drakensberg Seunskoor en die Kaapstadse Simfonie-orke:
Première van George Odam se *Kantate vir seunskoor en orkes*
 - Dirigent: Edward Aitchison
- 22 en 23 September: Johannesburg (Stadskouburg)

1972

Internasionale toer:

Rhodesië

- Dirigent: John Tungay

Nasionale toer:

Maart-toer

- Dirigent: Eberhard Künkel

Ander optredes:

- 14 Desember: Universiteit van Pretoria (Aula)
 - Kersprogram
 - Dirigente: John Tungay, Louis van der Westhuizen en Eberhard Künkel
- 15 Desember: Pretoria (Voortrekkermonument-amfiteater)
 - Geloftefeeskonsert
 - Dirigent: Eberhard Künkel

1973

Internasionale toere:

1. Israel (3 tot 19 Julie, Agtste Zimriya-koorfees)

- 4 Julie: Jerusalem (Nations Hall)
- 5 Julie: Tel Aviv (Mann Ouditorium)
- 6 Julie: Kibbutzim
- 10 Julie: Tel-Aviv (Israelse weermagkampe)
- 11 Julie: Tel Aviv (Munisipaliteitsaal)
- 13 en 14 Julie: Kibbutzim
 - Dirigent: Louis van der Westhuizen
 - Ander lande wat aan die Zimriya-koorfees deelneem, is die volgende: België, Denemarke, Engeland, Finland, Frankryk, Griekeland, Italië, Mexiko, Switserland en die VSA.

2. Seychelles, Mauritius en Malawi

Ander optredes:

- 22 Maart: Viljoenskroon
- 23 Maart: Welkom (Ernest Oppenheimer Teater)

1974

Ander optredes:

- 1 September: Durban (Stadsaal)
 - Beethoven se *Fantasie vir klavier, koor en orkes*, Opus 80 en Kodály se *Gloria* saam met die Durbanse Simfonie-orke.
 - Dirigent: Charles Denholm
- 30 November: Bloemfontein (Fanie Naudé-saal, Oranje Hoër Meisieskool)
- 2 en 3 Desember: Lesotho en Maseru (Stadium Hotel)
 - Drie konserte
- 6 Desember: Clocolan

- 7 Desember: Bethlehem
 - Die Drakensberg Seunskoor ontvang die “Tevox Golden Harp Trofee” in die Durbanse Stadsaal vir die grootste bydrae tot musiek, rolprentwese en beeldradio in een jaar in Suid-Afrika.
 - Die Drakensberg Seunskoor ontvang die Springbok Sarie-toekenning vir die beste vokale groep.

1975

Internasionale toer:

Israel (1 tot 12 Julie, Negende Zimriya-koorfees)

- 2 Julie: Jerusalem (Nations Hall)
- 3 Julie: Tel Aviv (Mann Ouditorium)
- 4 Julie: Kibbutzim
- 6 Julie: Tel Aviv (Israelse weermagkampe)
- 7 Julie: Tel Aviv (Kaplan Memorial)
- 8 Julie: Tel Aviv (Nachmani-konserteraal)
- 11 en 12 Julie: Konserte in Suid-Israel
- 13 Julie: Tel Aviv (Afsluitingskonsert)

België en Nederland:

- 22 Julie: s’Gravenhage (die Sweelinckzaal)
- 25 Julie: Brussel (St. Michael-katedraal)
 - Dirigente: Lionel van Zyl en Louis van der Westhuizen

Nasionale toer:

Wes-Kaap:

- 6 Oktober: Parow-Wes (Nederduitse Gereformeerde Kerk)
- 9 Oktober: Parow (Burgersentrum)
- 10 Oktober: Paarl (Taalmonument)
 - Inhuldiging van die Taalmonument
- 11 Oktober: Somerset-Wes
- 13 Oktober: Kaapstad (Stadsaal)

Ander optredes:

- 21 Junie: Potchefstroom (Hoër Tegniese Skool Potchefstroom)

1976

Ander optredes:

- 26 Oktober: Edenvale (Edenvale English High School Hall)
 - Dirigent: Charles Denholm
- 27 Oktober: Universiteit van Pretoria (Aula)
 - Dirigent: Charles Denholm
- 28 Oktober: Carletonville (Burgersentrum)
 - Dirigent: Charles Denholm

1977

Internasionale toer:

1. Israel (18 tot 24 Julie, Tiende Zimriya-koorfees)

- 18 Julie: Jerusalem (Nations Hall)
 - By die openingskonsert van die fees sing die Drakensberg Seunskoor Beethoven se *Fantasie vir klavier, koor en orkes*, Opus 80 saam met die Israelse Filharmoniese Orkes.
 - Dirigent: Shalom Ronly Riklis
- Julie: Tel Aviv (Mann Ouditorium)
- Julie: K'far Galim en Haifa
- 24 Julie: Tel Aviv (die Recanati-konserteraal)
 - Afskeidskonsert
- Julie: Knesset
 - Konsert vir die Israelse Eerste Minister
 - Dirigente: David Matheson en Hannes Loubser
 - Ander lande wat aan die koorfees deelneem, is die volgende: België, Denemarke, Duitsland, Engeland, Finland, Kanada, Mexiko, Switserland, die VSA en Ysland.
 - Kol Israel: die koor het 'n regstreekse uitsending op die

Israelse hoofradiostasie gehad.

2. Suidwes-Afrika en Malawi

- November: Rundu
 - Noëlkonserte

Nasionale Toer:

Oos-Kaap en Wes-Kaap:

- 8 Oktober: Gonubie
- 9 Oktober: Oos-Londen (Stadsaal)
- 11 Oktober: Paarl (Paarl Protea Teater)
- 21 Oktober: Calvinia (Nederduitse Gereformeerde Kerksaal)
- 23 Oktober: Port Elizabeth
- 25 Oktober: Uitenhage (Stadsaal)
- 30 Oktober: Kaapstad (Nervi Teater)
 - Dirigente: David Matheson en Hannes Loubser

Ander optredes:

- 8 Augustus: Kimberley (skoolsaal van die Laerskool Staatspresident C.R. Swart)
- 12 Augustus: Pretoria (UNISA Ou Mutualsaal)
- 23 Augustus: Bloemfontein (Stadsaal)
 - Die *Missa Criola* van A. Ramirez word uitgevoer.
- 4 September: Durban (Stadsaal)
 - Werke van Brahms en Kodály word uitgevoer.
 - Dirigent: David Matheson

1978

Ander optredes:

- 3 Junie: Johannesburg (Hoërskool Bryanston)
- 24 Augustus: Cradock (Burgersentrum)

1979

Internasionale toer:

1. Israel (Julie, Elfde Zimriya-koorfees)
2. België, Engeland, Nederland en Switserland
 - Desember: België. Konserte in: Oostende Kursaal, Middelkerke, Knokke, Brugge, Gent en Grobbendonk
 - 5 Desember: Antwerpen (St. Carolus Borromeus-katedraal)
 - 12 Desember: Borgerhout (St. Janskerk)
 - 16 Desember: Londen
 - Switserland: Luzern het die koor met 'n goue medalje vir werk van hoogstaande gehalte vereer.
 - Dirigent: Hannes Loubser

Ander optredes:

- 19 Mei: Drakensberg Seunskoolskool
 - Drakensberg Seunskoor en die Suid-Afrikaanse Polisie Mannekoor
 - Dirigente: Lionel van Zyl en Esmé Solms
- 12 Augustus: Durban (Stadsaal)
 - Dirigent: Hannes Loubser
- 22 Oktober: Parow (Burgersentrum)
 - Dirigent: Lionel van Zyl

1980

Internasionale toer:

1. Europa: België, Duitsland, Italië, Oostenryk en Switserland
 - September/Oktober: Oostenryk (Schöngrabern-katedraal)
 - Konsert as deel van die 750-jarige herdenking van die Schöngrabern-katedraal.
 - September: Oostenryk (Augarten-paleis)

- September: Wene (Schönbrunn-kasteel)
 - Die Drakensberg Seunskoor en die Weense Seunskoor tree gesamentlik by die ambassadeurskonsert op.
- September: Brussel, België (St. Michael-katedraal)
- 10 Oktober: Rome (Katedraal van San Marcello de Corso)
 - Dirigent: Hannes Loubser

2. Suidwes-Afrika toer:

- 30 Mei: Mariental
- 31 Mei: Windhoek
- 1 Junie: Kombat
- 2 Junie: Grootfontein
- 3 Junie: Tsumeb
- 5 Junie: Otjiwarongo
- 6 Junie: Walvisbaai
- 7 Junie: Swakopmund
- 9 Junie: Okahandja
- 10 Junie: Windhoek
- 11 Junie: Keetmanshoop
 - Dirigent: Hannes Loubser

Nasionale Toer:

Oos-Kaap:

- 18 Oktober: Grahamstad (1820 Setlaar-monument)
- 20 Oktober: Port Elizabeth (Operahuis)
- 21 Oktober: Port Alfred
- 22 Oktober: Somerset-Oos
- 23 Oktober: Adelaide
- 24 Oktober: King William's Town
- 25 Oktober: Oos-Londen
- 27 Oktober: Stutterheim
- 29 Oktober: Umtata

- Dirigent: Lionel van Zyl

Ander optredes:

- 20 Mei: Durban (Stadsaal)
 - SAUK Nasionale Simfonie-orke en die Drakensberg Seunskoor
 - Dirigent: Anton Hartman
- 28 Mei: Johannesburg (RAU Sanlam Ouditorium)
 - Dirigent: Lionel van Zyl

1981

Internasionale toere:

1. Engeland en Skotland:

- (?): Edinburgh en Cardiff
- (?): Londen (Westminster Abdy)

2. VSA:

- 25 September: New York (Biblioteek van die Lincoln-sentrum)
- September: Washington (Washington-katedraal)
- September: Williamsburg (Burtonkerk)
- September: Orlando (Country-dagskool)
- September: Konserte in Florida, Georgia, Maryland, Noord- en Suid-Carolina en Virginia
 - Die koor ontvang die Vryheid van Jacksonville en Spartanburg in die VSA, asook 'n spesiale toekenning van Disneyworld.
 - Dirigent: Lionel van Zyl

Nasionale toer:

Natal

- November: Natalse kus
 - Noëltoer

Ander optredes:

- 30 en 31 Augustus: Durban (Stadsaal)
 - Dirigent: Lionel van Zyl
- 17 September: Durban
 - Wêreld-orgidieëkonferensie. Geopen deur die Staatspresident.
 - Dirigent: Lionel van Zyl
- Desember:
 - Drakensberg Seunskoor en die Harmonia Juventia-koor
 - Dirigente: Lionel van Zyl en Alan Solomon

1982

Nasionale toer:

Natal:

- Desember: Durban (Stadsaal)
 - Noëltoer met drie konserte.
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Daniël Baard

Ander optredes:

- 10 Mei: Kimberley
 - Diamantjubiläumkongres
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
- 12 Oktober: Johannesburg (Hydepark)
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha

1983

Internasionale toere:

1. Suidwes-Afrika:

- 26 April: Oranjemund
- 28 April: Keetmanshoop
- 29 en 30 April: Windhoek-aula

- 1 Mei: Grootfontein
- 2 Mei: Tsumeb
- 5 Mei: Otjiwarongo
- 6 Mei: Swakopmund
- 7 en 8 Mei: Walvisbaai
- 9 Mei: Windhoek
- 10 Mei: Mariental
- 11 Mei: Karasburg
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha

2. Israel, Italië en Spanje:

- 30 Junie: Johannesburg (Groot Saal, Universiteit van die Witwatersrand)
 - Afskeidskonsert voor die internasionale toer
- 1 Julie: Pretoria (Pretoria Boys High)

Israel (4 tot 18 Julie, Dertiende Zimriya-koorfees)

- 4 en 5 Julie: K'far Saba (Memorial Hall)
 - Gala-konsert
- 6 en 7 Julie: Tel Aviv (Werkswinkels)
- 8 Julie: Israel (Kibbutz)
- 10 Julie: Jerusalem (Nations Hall)
 - Gala-konsert
- 11 Julie: Israel (Werkswinkels)
- 12 Julie: K'far Saba (Memorial Hall)
- 13 Julie: K'far Saba (Memorial Hall)
 - Gala-konsert
- 14 Julie: Tel Aviv (Mann Ouditorium)
 - Gala-afsluitingskonsert
- 15 Julie: Israel (Kibbutz)
- 18 Julie: Rome (St. Ignazio Basilica)
- 19 Julie: Rome
 - 15:00: Regstreekse uitsending oor Radio Vatikaan
 - 21:00: Konsert in die Ouditorium (Aula Magna) by die Universiteit

van Rome

- 20 Julie: Rome (Piazza San Pietro)
- Neem deel aan die Pouslike Oudiënsie van Pous Johannes Paulus II met 25 000 mense op die Piazza San Pietro. Die koor het 'n persoonlike ontmoeting met die pous gehad.
- 22 tot 24 Julie: Spanje (Internasionale musiekfees in Cantonigros)
 - Die Drakensberg Seunskoor wen die prys as die populêrste koor.
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Daniël Baard

Nasionale toer:

- Oktober: Adelaide, Alexandria, Aliwal-Noord, Burgersdorp, Dealesville, Port Alfred en Port Elizabeth

Ander optredes:

- 23 September: Durban (Stadsaal)
 - Drakensberg Seunskoor in samewerking met die Natalse Filharmoniese Orkes met seleksies uit die volgende musiekblyspele: *The King and I*, *The Sound of Music*, *Carousel*, *Oklahoma* en *South Pacific*.

1984

Internasionale toer:

Malawi

- Dirigent: Christian Ashley-Botha

Nasionale toere:

1. Transvaal en Oranje-Vrystaat:

- 12 tot 26 Mei: Amsterdam, Barberton, Bethlehem, Lichtenburg, Lydenburg, Phalaborwa, Pretoria en Reitz

2. Oos-Kaap en Wes-Kaap:

- 30 en 31 Augustus: Kaapstad (Baxter Teater)

- Drakensberg Seunskoor en die Stellenbosch Strykenseemble voer werke van Monteverdi en Vivaldi uit.
- 5 September: Middelburg, Kaap (Stadsaal)
- 6 September: Graaff-Reinet (Stadsaal)
- September: Konserte in Hopetown, Kimberley, Laingsburg, Oudtshoorn en Swellendam
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Benjamin Oosthuizen

Ander optredes:

- 20 Januarie: Pretoria (UNISA Ou Mutuusaal)
 - Sing by die openingsplegtigheid van die Eerste UNISA Internasionale sangkompetisie.
- 15 Mei: Lichtenburg

1985

Internasionale toer:

1. Europa: Duitsland, Engeland, Hongarye, Italië, Oostenryk en Switserland
 - (?): Hongarye, Budapest
 - Die eerste Suid-Afrikaanse kultuurgroep wat agter die ystergordyn optree
 - (?): Wene, Oostenryk (St. Stephans-katedraal)
 - Op spesiale uitnodiging sing die Drakensberg Seunskoor die Sondagmis.
 - (?): Londen, Engeland (Suid-Afrikaanse ambassade)
 - Sing vir die Suid-Afrikaanse ambassadeur mnr. Dennis Worrall
 - (?): Engeland (Ely-katedraal)
 - (?): Hannover, Duitsland
 - Drakensberg Seunskoor deel 'n konsert met die Hannover Seunskoor en sing J.S. Bach se motet *Lobet den Herrn*, BWV 230.
 - (?): Noord-Italië en Switserland

2. Suidwes-Afrika:

- 6 September: Walvisbaai
- 7 September: Uismyn
- 9 September: Otjiwarongo (Hoërskool Otjiwarongo)
- 10 September: Grootfontein (Leerbasis Grootfontein)
- 11 September: Tsumeb (Primêre Skool Francis Galton)
- 13 September: Kamanjab (Kamanjab-skoolsaal)
- 14 September: Outjo
- 15 en 16 September: Windhoek (Primêre Skool Emma Hoogenhout)
- 17 September: Mariental (Primêre Skool Danie Joubert)
- 19 September: Oranjemund
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha

Ander optredes:

- 1985: Pietermaritzburg (Stadsaal)
 - Drakensberg Seunskoor en die Pietermaritzburgse Filharmoniese Orkes voer die volgende werke van Johann Strauss uit: *Overture tot die Fledermaus*, *Radetzky Mars*, *Walse* en *Polkas*.
 - Dirigent: Errol Girdlestone
- 1985:
 - Drakensberg Seunskoor, die Errol Slatter Chorale en die Nasionale Simfonie-orke voer die volgende werke uit: Bach se *Magnificat*, BWV 243 en Händel se *Dixit Dominus*, HWV 232.

Die tradisionele Afrika-musiekprogram word vir die eerste keer aan die publiek bekend gestel.

1986

Optredes:

- 19 Maart: Estcourt (Stadsaal)
 - Drakensberg Seunskoor en die Natalse Jeugorke

- Dirigent: Michael Hankinson
- 14 September: Pretoria (Gereformeerde Kerk Pretoria-Oos)
 - Dirigent: Gerhard du Toit
- 25 November: Pietermaritzburg (Stadsaal)
 - Die Drakensberg Seunskoor en die Pietermaritzburgse Filharmoniese Koor en Orkes voer Händel se *Messias* uit.
- Desember: Durban (Stadsaal)
 - Noëlkonsert: Drakensberg Seunskoor en die Durbanse Filharmoniese Orkes
 - Dirigent: Michael Hankinson

1987

Internasionale toer:

1. Suidwes-Afrika

- 12 tot 25 Mei:
 - Die Drakensberg Seunskoor en die Kavango-koor gee konserte in Katima Mulilo, Okahandja, Omega, Oshakati, Otjiwarongo, Rundu, Swakopmund, Tsumeb, Walvisbaai en Windhoek.
- 25 Mei: Grootfontein
 - Afsluitingskonsert
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Gerhard du Toit

2. Portugal en Madeira

- 31 Oktober: Johannesburg
 - Premièr van die musiekblyspel *Sing a Song of Dias*, gedurende die vaarwelkonsert voor die Portugal-toer.
 - Hierdie musiekblyspel is vir die Drakensberg Seunskoor geskryf om saam te val met die Bartholomias Dias-feesviering gedurende 1988. *Sing a Song of Dias* is gebaseer op Dias se historiese vaart om die suidpunt van Afrika vanaf die Kaap tot by Mosselbaai. Die lirieke is deur Crispin Clay en Dawn Lambert versorg en musiek deur Howard Morgan. Die skets is op voorvalle gebaseer wat tydens Dias se vaart gedurende 1487-1488 plaasgevind het en sluit

die volgende in: sy landing langs die suidkus van Afrika, pogings tot muitery, die verlies van vyf Negervroue en die oprigting van Padrao's (kruise).

- 8 November: Lissabon
 - Die koor woon die tewaterlating van 'n replika van die Bartholomias Dias-karveel by en besoek Madeira om die Dias-karveel af te sien op sy vaart na Suid-Afrika.
- November: Lissabon (die Gulbenkianse Kunstesentrum)
- November: Porto (Arabiese-kamer)
- November: Lissabon (St. Jeronimo-katedraal)
 - Voer Mozart se *Requiem*, K 626 uit
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha

Ander optredes:

- (?): Johannesburg (Linder Ouditorium)
 - Die eerste "Play Music-fees" (jeugmusiekfees) aangebied deur die Drakensberg Seunskoor met 'n uitvoering van Händel se *Messias*.
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
- 3 Mei: Natal
 - Drakensberg Seunskoor en die Natalse Jeugorkes
- 16 September: Johannesburg (Linder Ouditorium)
 - Die Drakensberg Seunskoor voer die volgende program saam met die Johannesburgse Filharmoniese Orkes uit: Mozart se *Requiem*, K626; Haydn se *Nelson Mis*, Hob.XXII:II en Monteverdi se *Beatus Vir*, SV 268.
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
- Desember: Durban (Stadsaal)
 - Drakensberg Noël: Drakensberg Seunskoor saam met die Natalse Filharmoniese Orkes
 - Dirigent: Michael Hankinson

1988

Internasionale toer:

Europa: België, Duitsland, Frankryk, Italië, Nederland, Oostenryk, Spanje en Switserland

- September: Parys (Notre Dame-katedraal)
 - Sondagmis
- September: Oostenryk
 - Konserte saam met die Weense Seunskoor in Wene.
 - Dirigent: Gerhard du Toit

Nasionale toer:

- Desember:
 - Noëlkonserte:
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Gerhard du Toit

Ander optredes:

- Februarie:
 - Drakensberg Seunskoor en die Vloot Kommandement Oos-orkestr
 - Dirigent: Gerhard duToit
- (?): Pietermaritzburg (Stadsaal)
 - Händel se *Messias*
- 16 tot 22 Oktober: Johannesburg (Linder Ouditorium)
 - “Play Music-fees” (jeugmusiekfees)
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
- 16 Oktober:
 - Drakensberg Seunskoor en lede van die Nasionale Simfonie-orkestr voer Händel se *Messias* uit.
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
- 18 tot 22 Oktober: Johannesburg (Intimate Teater, Rissikstraat, Braamfontein)
 - *Sing a Song of Dias* is uitgevoer deur die Drakensberg Seunskoor en die Casa da Madeira, Johannesburg.

- Dirigent: Christian Ashley-Botha
- Desember: Durban (Stadsaal)
 - Noëlkonsert: Drakensberg Seunskoor saam met die Natalse Filharmoniese Orkes ter viering van die 21-jarige bestaan van die skool.
 - Dirigent: Michael Hankinson

1989

Internasionale Toer:

Europa: België, Engeland, Frankryk en Luxemburg

- (?): Londen, Engeland
 - Prins Edward, Graaf van Wessex, was die eregas.

Ander optredes:

- 17 Junie: Pretoria (Staatsteater)
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Gerhard du Toit
- 11 September: Johannesburg (Linder Ouditorium)
 - Händel se *Messias*
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
- (?): Pietermaritzburg (Stadsaal)
 - Händel se *Messias*
- (?): Durban (St. Paulskerk)
 - Händel se *Messias*
 - Dirigent: Gerhard du Toit
- (?): Windhoek, Namibië
 - Deelname aan die Phillip McLachlan-werkswinkels. Die Drakensberg Seunskoor tree op as demonstrasiekoor vir Gerhard Schmidt-Garden van die Tölzer Seunskoor.
 - Dirigent: Gerhard Schmidt-Garden

1990

Internasionale toer:

Taiwan, Hong Kong en Mauritius

- (?): Taiwan
 - Die Drakensberg Seunskoor is uitgenooi as gaste van die Taiwanese regering, en gee konserte in al die hoof-kultuursentra in Taiwan.
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha

Ander optredes:

- 19 Augustus:
 - Händel se *Messias*
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
- 20 tot 25 Augustus: Johannesburg (Linder Ouditorium)
 - “Play Music-fees” (jeugmusiekfees), aangebied deur die Drakensberg Seunskoor
- (?): Pietermaritzburg (Stadsaal)
 - Händel se *Messias*
- 1 en 2 Desember: Durban (Stadsaal)
 - Drakensberg Noël saam met die Natalse Filharmoniese Orkes
 - Dirigent: David Tidboald
- 6 en 7 Desember: Johannesburg (Linder Ouditorium)
 - Noëlkonserte
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Botes Gresse

1991

Internasionale toer:

Griekeland

- Die Ministerie van Kultuuraangeleenthede nooi die Drakensberg Seunskoor vir 'n reeks optredes in Griekeland.
 - Dirigent: Botes Gresse

Ander optredes:

- 8 September: Johannesburg (Linder Ouditorium)
 - Konsert ter viering van die 200-jarige herdenking van Mozart se dood. Die volgende werke word uitgevoer: *Missa Brevis in F*, K192; *Regina Coeli*, K127 en die *Requiem*, K626.
 - Dirigente: Botes Gresse en Christian Ashley-Botha
- 9 tot 14 September: Johannesburg (Linder Ouditorium)
 - “Play Music-fees” (jeugmusiekfees), aangebied deur die Drakensberg Seunskoor.
- (?): Pietermaritzburg (Stadsaal)
 - Händel se *Messias*
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha

1992

Internasionale toer:

Duitsland, Pole en Tsjeggo-Slowakye:

- 7 tot 11 Februarie: Poznan, Pole
 - Die koor neem deel aan die Sesde Internasionale Wêreld-seunskoorfees in Poznan.
 - Die Amerikaanse en Weense seunskore neem ook deel aan die fees. In vele gesprekke het Ashley-Botha gesê dat James Litton, dirigent van die Amerikaanse Seunskoor, die seuns as die “beste seunskoor ter wêreld” toegejuig het. Die publiek en organiseerders se reaksie, wat ook die koor as “die beste koor sedert die ontstaan van die fees” beskryf het, is later verkeerdelik in ’n groot aantal programaantekeninge en koerantberigte verdraai waar na die koor as “die beste seunskoor ter wêreld” verwys is.
- (?): Praag, Tsjeggo-Slowakye (Smetana-saal)
- (?): Leipzig, Duitsland (St. Thomaskerk)
 - Uitvoering van J.S. Bach se *Johannes-Passie*, BWV 245
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha

Ander optredes:

- 4 en 5 Julie: Port Elizabeth (Waverley Hills-konferensiesentrum)
 - Dirigent: Botes Gresse
- (?): Johannesburg (St. Johns' College)
 - Die Drakensberg Seunskoor en die St. Johns' College-koor sing J.S. Bach se *Johannes-Passie*, BWV 245.
- September: Johannesburg (Linder Ouditorium)
 - Händel se *Messias* word as deel van die "Play Music-fees" uitgevoer
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
- (?): Pietermaritzburg (Stadsaal)
 - Händel se *Messias*
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
- 21 November:
 - Noëlprogram: Drakensberg Seunskoor en die Bophuthatswana Nasionale Kamerorkes

1993

Internasionale toer:

VSA:

- 10 en 11 Julie: Salt Lake City, Utah (Temple Square)
 - Drakensberg Seunskoor gee 'n konsert saam met die Mormoonse Tabernakelkoor met 'n direkte beeldradio-uitsending.
- Julie: Des Moines
 - Drakensberg Seunskoor tree op by die "Des Moines International Childrens Choral Festival". Vier soliste van die Drakensberg Seunskoor is as toppresterders by die fees aangewys.
- 14 tot 18 Julie: Atlanta (De Kalb)
 - Woon die "De Kalb International Choral Festival" by, asook werksinkels met John Rutter as gasdirigent.
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Botes Gresse

Nasionale toer:

- Desember:
 - Noëltoer
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Botes Gresse

Ander optredes:

- 25, 26, en 27 Februarie: Johannesburg (Stadsaal)
 - Feeskonserter van die Transvaalse Filharmoniese Orkes saam met die Drakensberg Seunskoor.
- 28 Maart: Pretoria (Staatsteater)
 - J.S. Bach se *Johannes-Passie*, BWV 245
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
- 29 Maart: Johannesburg (Linder Ouditorium)
 - J.S. Bach se *Johannes-Passie*, BWV 245
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
- 1 April: Mmabatho
 - J.S. Bach se *Johannes-Passie*, BWV 245
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
- 2 Mei: Kaapstad (Stadsaal)
 - Drakensberg Seunskoor en die Kaapstadse Simfonie-orke
 - Dirigent: Gérard Korsten
- 6 tot 11 September: Johannesburg (Linder Ouditorium)
 - “Play Music-fees”
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Botes Gresse
- 1993: Eric Ericson besoek die Drakensberg Seunskoolskool en gee werkswinkels.

1994

Internasionale toer:

Egipte, Kenia en Zimbabwe:

- 2 September: Johannesburg (RAU Sanlam Ouditorium)
 - Afskeidskonsert van die Internasionale koor voor hul vertrek.

- 6 September: Kairo (Operahuis)
 - Die Drakensberg Seunskoor sing saam met die Akhnatonse Kamerorkes.
 - Dirigent: Sherif Mohie El Din
- September: Kenia
 - Twee konserte in Nairobi en een in Mombasa
- September: Zimbabwe
 - Konserte in Bulawayo, Harare en Masvingo
 - Dirigent: Botes Gresse

Ander optredes:

- (?): Johannesburg (Linder Ouditorium)
- 10 Maart: Kimberley (Nasionale Diamantseminaar)
- 12 tot 15 Mei: “Music in the Mountains-fees” by die Drakensberg Seunskoolskool met onder andere die volgende konsert:
 - Händel se *Messias* saam met die Natalse Filharmoniese Orkes
- 6, 7, en 8 Augustus: Johannesburg (Linder Ouditorium)
 - “Play Music-fees” aangebied deur die Drakensberg Seunskoor
 - Die volgende werke van Mozart is uitgevoer: *Regina Coeli*, K127 en die *Requiem*, K626.
- 21 Augustus: Durban (Elangeni Hotel)
 - ’n Gesamentlike konsert deur die Drakensberg Seunskoor, die Durbanse Seunskoor en die Seunskoor van Hannover.

1995

Internasionale toer:

1. Egipte, Engeland, Frankryk en Italië
2. Swaziland: Mbabane

Ander optredes:

- 24 Mei: Kaapstad (Nuweland)

- Die Drakensberg Seunskoor sing by die opening van die Wêreldbeker-rugbywedstryde.
- 16 en 17 Junie: “Music in the Mountains-fees” in die Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium met die volgende konserte:
 - 16 Junie: Inwyding van die 600-sitplek Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium. Die Drakensberg Seunskoor en die Suid-Afrikaanse Weermag Kerkkoor en Konsertgroep (Kanaries) voer die volgende twee werke uit: *Carmina Burana* van Carl Orff en die première van die musiekblyspel *Africa Dreaming*. Laasgenoemde werk, gebaseer op Afrika-legendes, is gekomponeer vir die inwyding van die Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium deur Howard Morgan en Gay Lambert.
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
 - 17 Junie: Hoogtepunte uit Händel se *Messias* met die Drakensberg Seunskoor en die Pietermaritzburgse Koorvereniging met orkes.
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
 - 17 Junie: Benjamin Britten se *Rejoice in the Lamb*
 - Orrelis: James Parsons
- 9 September: Champagne Castle
 - 75-jarige viering van die Suid-Afrikaanse Lugdiens met ’n konsert op een van die hoogste pieke van die Drakensberge, Champagne Castle, vir president Nelson Mandela.
 - Kore wat saam met die Drakensberg Seunskoor optree, is die Imilonji Ka Ntuse Koorvereniging asook die Suid-Afrikaanse Weermag Kerkkoor en Konsertgroep.
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
- Desember: Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium
 - Noëlkonserte
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Botes Gresse

1996

Internasionale toer:

1. Wes-Australië (Ashley-Botha-koor)

- Konserte in Perth
- 24 Februarie: Drakensberg Seunskoor en die Abbey Vale Ensemble, bestaande uit 26 spelers van die Wes-Australiese Simfonie-orkes.
 - Dirigent: Ashley Arbuckle

2. Zimbabwe (Van Zyl-koor)

(?): Harare

(?): Bulawayo (Stadsaal)

3. VSA:

Die Amerikaanse Seunskoor onder leiding van James Litton en die Drakensberg Seunskoor onder leiding van Christian Ashley-Botha gee die volgende konserte saam:

- 30 September: Souderton, Pennsylvania (Hoërskool Souderton Area)
- 29 September: Princeton, New Jersey (Richardson Ouditorium)
- 3 Oktober: Lancaster (Hoërskool Lancaster Mennonite)
- 6 Oktober: Virginia (Galilee Episcopal Church, Virginia Beach)
- 12 Oktober: Newark, New Jersey (Newark-museum)
 - Konsert deur die Amerikaanse Seunskoor, Drakensberg Seunskoor en die Newark Seunskoor.
- Oktober: Princeton (“Music Directors Conference”)
- 23 September: Des Moines, Iowa (Burgersentrum van Greater Des Moines)
 - Drakensberg Seunskoor en die “Chorale of Des Moines Children’s Choruses” tree gesamentlik op.

Ander optredes:

- (?): Drakensberg Ouditorium
 - Opvoering van die musiekblyspel *Africa Dreaming*
- 24 tot 26 Mei: Hilton (Hilton College Teater)
- 29 tot 31 Mei en 1 en 2 Junie: Midrand, Johannesburg (Theatre on the

Track, Kyalami)

- Julie: Grahamstad (Grahamstadse Nasionale Kunstefees)
 - Die operette *Africa Dreaming* word opgevoer.
- 14 en 17 Junie: “Music in the Mountains-fees” in die Drakensberg Seunskoolskool Auditorium met die volgende konserte:
 - Mozart se *Requiem*, KV 626: Drakensberg Seunskoor
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
 - 16 Junie: *Missa Luba* en *Carmina Burana* van Carl Orff
 - Uitgevoer deur die Drakensberg Seunskoor en die Suid-Afrikaanse Weermag Kerkkoor en Konsertgroep.

1997

Internasionale toer:

1. Japan

28 Mei tot 21 Julie: 33 konserte op die vier hoofeilande van Sapporo in die noorde tot Miasaki in die suide van Japan

- 6 Julie: Sagami Ono (Green Hall)
- 13 Julie: Yokohama (Kanagawa Kenmin Hall)
- 14 Julie: Tokorozawa (Muse Ark Hall)
- 15 Julie: Chiba-Ken (Minami Bunka Hall)
- 17 Julie: Tokio (Hachioji Shimin Kaikan)
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Vaughan van Zyl

2. Zimbabwe

Nasionale Toer:

Noëltoer:

- 24 November: Pietermaritzburg (Jack Botes-saal)
- 26 en 27 November: Harare (International Convention Centre, Harare)
- 28 en 29 November: Bulawayo (Stadsaal)
- 1 Desember: Pretoria (Nederduitse Gereformeerde Kerk Moreleta Park)

- 2 Desember: Johannesburg (Stadsaal)
- 4 Desember: Pietermaritzburg (Stadsaal)
- 5 Desember: Durban (Stadsaal)
- 7, 8 en 9 Desember: Noëlkonserte in die Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium

Ander optredes:

- 19 April: Die Drakensberg Seunskoor en die Nasionale Simfonie-orkester voer werke van Händel en Donizetti uit.
- 25 tot 28 April: “Music in the Mountains-fees” in die Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium met die volgende konserte:
 - Händel se *Messias* en Haydn se *Nelson Mis*, Hob.XXII:II
- 10 Mei: Pretoria (Lewende Woord Sentrum)
 - Drakensberg Seunskoor en die Nasionale Simfonie-orkester
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
- FNB jaarlikse SAMA-Musiektoekennings: Die Drakensberg Seunskoor se CD *Amazing Grace* is aangewys as die beste vokale kooropname.
- 10 Augustus: Durban (Durbanse Botaniese Tuin)
 - Drakensberg Seunskoor tree saam met die Natalse Filharmoniese Orkester op, by *Nedbank’s Music at the Lake*.
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
- 28 tot 30 Augustus: Drakensberg Seunskoolskool
 - Nasionale Koordirigente-werkswinkels met hoofreferent Kåre Hanken van Noorweë, waar die koor as demonstrasiekoor optree.
- 5 Oktober: Durban (St. Paulskerk)
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Vaughan van Zyl
- 16 Desember: Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium
 - Händel se *Messias*
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha

1998

Internasionale toer:

VSA en Kanada:

- 6 September: Miami (St. James Katolieke Kerk)
 - Sing in die Sondagmis
- 7 September: Rotunda
- 8 September: Orlando, Florida (Disney Magic Kingdom)
- 10 September: Birmingham
- 12 September: Georgia
- 13 September: Houston
- 16 September: Calgary
- 17 September: Winnipeg (Westminster United Church)
- 18 en 19 September: Calgary
- 20 September: North Field
- 21 September: Sioux City
- 22 September: Omaha
- 25 September: Des Moines (Burgersentrum)
- 27 September: Clinton
- 28 September: Grinnell
- 29 en 30 September: Chicago
- 2 Oktober: Dayton
- 5 Oktober: New Hanover (Lebanonse Operahuis)
- 6 Oktober: Boston
- 7 Oktober: New York
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha

Nasionale toer:

Oos-Kaap, Wes-Kaap en Natal

- 27 en 28 November: Kaapstad (Stadsaal)
- 29 November: Paarl (Strooidakkerk)
- 1 Desember: Bredasdorp (Nederduitse Gereformeerde Kerksaal)
- 2 Desember: Plettenbergbaai (Gemeenskapsaal)

- 3 Desember: Port Elizabeth (Veremarksaal)
- 4 Desember: Oos-Londen (Quigney Baptiste Kerk)
- 6 Desember: Hillcrest, Durban (Christian Academy Ouditorium)
- 7 Desember: Pietermaritzburg (Stadsaal)
- 8 tot 11 Desember: Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Vaughan van Zyl

Ander optredes:

- 27 Maart: Northwood Durban (Northwood Skoolsaal)
 - Drakensberg Seunskoor en die Durbanse Mannekoor
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
- 1 tot 3 Mei: “Music in the Mountains-fees” in die Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium met die volgende konserte:
 - 1 en 2 Mei: Drakensberg Seunskoor en die Randburgse Mannekoor onder leiding van Dana de Waal voer Carl Orff se *Carmina Burana* met Dana de Waal as solis op.
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
 - 3 Mei: “A Feast with Friends”, Drakensberg Seunskoor saam met Trevor Nasser, Dana de Waal en Judy Page.

1999

Internasionale toer:

Denemarke, Finland, Noorweë, Swede en Turkye:

- 2 September: Kopenhagen (Carlsberg Glyptoteket)
- 3 September: Lund (die Dom in Lund)
- 4 September: Göteborg (Vasakerk)
- 5 September: Oslo (die Dom in Oslo)
- 6 September: Oslo (die Oslose Konserthuis)
- 8 September: Stavanger (St. Petrikerk)
- 10 en 11 September: Bergen (die Dom in Bergen)
- 12 September: Trondheim (Nidaros-katedraal)

- 14 September: Helsinki, Finland (Temppeliaukokerk)
- 15 September: Helsinki, Finland (die Tapiola-konserteraal)
- 17 en 18 September: Jærna, Swede (die Rudolf Steiner-skool se Kultuursentrum)
- 20 en 21 September: Stockholm (Maria Magdalena-kerk)
- 22 September: Uppsala (die Dom in Uppsala)
- 23 September: Kopenhagen (Suid-Afrikaanse ambassade)
- 24 September: Kopenhagen (Vesterbro)
- 25 en 26 September: Istanbul (die Turkse Kultuursentrum)
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer

Nasionale toer:

Noëltoer: Oranje-Vrystaat, Noord-Kaap en Gauteng

- 29 November: Welkom (Ernest Oppenheimer Teater)
- 30 November: Kimberley (Kimberley-teater)
- 1 Desember: Johannesburg (RAU Sanlam Ouditorium)
- 2 Desember: Johannesburg (BOE Korporatiewe konsert)
- 3 Desember: Witbank (Stadskouburg)
- 4 Desember: Vryheid (Vryheid-klooster)
- 6 Desember: Pietermaritzburg (Stadsaal)
- 7 Desember: Durban (Durban Ligte Redery-saal)
- 8 tot 10 Desember: Noëlkonserte in die Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer

Ander optredes:

- 18 April: Durban (Durbanse Botaniese Tuin)
 - Drakensberg Seunskoor sing by die *Nedbank's Music at the Lake* saam met die KwaZulu-Natalse Filharmoniese Orkes.
- 30 Mei: Durban (Musgrave Metodiste Kerk)
 - Drakensberg Seunskoor voer Vivaldi se *Gloria* met die Barok 2000 Orkes uit.

- Dirigent: John Landor
- 16 Junie: Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium
 - Carl Orff se *Carmina Burana* en Vivaldi se *Gloria*
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer
- 12 November: Durban (International Convention Centre)
 - Drakensberg Seunskoor sing by die openingseremonie van die Statebondskonferensie met onder andere Koningin Elizabeth II, Prins Phillip en Eerste Minister Tony Blair as eregaste.

2000

Internasionale toer:

Noorweë, Swede en Turkye:

- September: Trondheim, Noorweë (Nidaros-katedraal)
- September: Bergen, Noorweë (Trondhallen)
- September: Bergen (die Dom in Bergen)
- September: Oslo, Noorweë (Gamle Logen)
- September: Oslo (die Dom in Oslo)
- September: Karlsberg, Noorweë (Kino Teater)
- September: Orebro, Swede (Konsertgebou)
- September: Malmö, Swede (Malmö Ouditorium)
- September: Istanbul, Turkye (Stadsaal)
- September: Izmit, Turkye (Tentdorp vir oorlewendes van die aardbewing)
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer

Nasionale toer:

Maart-toer met Rina Hugo: Oos-Kaap en Wes-Kaap

- 22 Maart: Drakensberg Ouditorium
- 25 en 26 Maart: Oudtshoorn (Klein Karoo Nasionale Kunstefees)
- 28 Maart: Plettenbergbaai (die Plettenbergbaaise Gemeenskapsaal)
- 31 Maart: Riversdal (Burgersentrum)
- 1 April: Kaapstad (Baxter Teater)

- 3 April: Stellenbosch (Spier-buitelugteater)
- 5 en 6 April: Port Elizabeth (Operahuis)
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer

Ander optredes:

Optredes saam met Rina Hugo:

- 3 Junie: Bloemfontein (Sand du Plessis Teater)
- 23 Julie: Pretoria (Staatsteater)
- 20 Oktober: Rustenburg (Burgersentrum)
- 21 Oktober: Johannesburg (RAU Sanlam Ouditorium)
- 29 Oktober: Pietermaritzburg (Stadsaal)
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer
- 3 Maart: Alberton (skoolsaal van die Hoërskool Dinamika)
 - Dirigent: Rudolf de Beer
- 4 Maart: Johannesburg (Jeppe High School for Girls)
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
- 18 Maart: Bedfordview (die Saheti-musieksentrum)
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
- 27 tot 30 April: “Music in the Mountains-fees” in die Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium met die volgende konserte:
 - 27 April: Die Drakensberg Seunskoor voer Bach se *Magnificat*, BWV 243 saam met Barok 2000 Orkes uit.
 - Dirigent: Rudolf de Beer
 - 29 en 30 April: Gala konsert saam met Rina Hugo
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer
- 5 Mei: Durban (Mariannahill-klooster)
 - Die Drakensberg Seunskoor en Barok 2000 Orkes voer Bach se *Magnificat* BWV 243 asook werke van Händel en Vivaldi uit.
 - Dirigent: Rudolf de Beer
- 7 Mei: Durban (St. Thomaskerk, Mushgrave)
 - Drakensberg Seunskoor en Barok 2000 Orkes voer Bach se *Magnificat* BWV 243 asook werke van Händel en Vivaldi uit.

- Dirigent: Rudolf de Beer
- 22 Julie: Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium
 - Die Drakensberg Seunskoor en die Randburgse Mannekoor tree op
- 4 Augustus: Pretoria (die Acaciase Burgersentrum)
 - Dirigent: Rudolf de Beer
- 5 Augustus: Drakensberg Ouditorium
 - Vier Kore in Konsert, bestaande uit die Drakensberg Seunskoor, die Nasionale Jeugkoor van Suid-Afrika en twee jeugkore uit Natal.
- 10 Augustus: Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium
 - Grande Masters-konsert, ter afsluiting van meesterklasse vir dirigente deur Kåre Hanken van Noorweë.
- 6 tot 10 Desember: “Festival of Carols” (Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium)
 - 6 en 8 Desember: Klassieke Noëlprogram
 - 9 Desember: Gala Noëlprogram
 - 7 en 10 Desember: Tradisionele Noëlprogram
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer

2001

Internasionale toer:

Japan:

- 30 Julie: Sendai (Izumity)
- 31 Julie: Koriyama (Kultuursentrum)
- 1 Augustus: Wako (Kultuursentrum)
- 3 Augustus: Nagano (Kultuursentrum)
- 4 Augustus: Matsudo-Chiba (Matsudo, Morino-saal 21)
- 5 Augustus: Niigata city (die Niigata Ryutopia-konserteraal)
- 7 Augustus: Nagaoka (Stadsteater)
- 8 Augustus: Maebashi (die Gunma-musieksentrum)
- 9 Augustus: Utsunomiya (Kultuursentrum)
- 11 Augustus: Ibaragi (Kultuursentrum)

- 12 Augustus: Tokio (Metropolitan Art Space)
- 17 Augustus: Kiriú (Kultuursaal)
- 19 Augustus: Etsugaya (Stadsaal)
- 20 Augustus: Narashino (Stadsaal)
- 21 Augustus: Yokohama (die Minato Mirai-saal)
- 22 Augustus: Ichikawa (Kultuursentrum)
- 24 Augustus: Yokosuka (die Yokosuka-kunsteater)
- 26 Augustus: Hatano (Kultuursaal)
- 28 Augustus: Numazu (die Numazu-sentrum)
- 29 Augustus: Wakayama (Stadsaal)
- 30 Augustus: Kinan (Stadsaal)
- 31 Augustus: Osaka (Simfonie-saal)
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer

Nasionale toer:

Mei-toer: Oranje-Vrystaat, Oos-Kaap en Noord-Kaap

Drakensberg Seunskoor en Rina Hugo:

- 4 Mei: Vereeniging (Stadskouburg)
- 12 Mei: Ficksburg (skoolsaal van die Hoërskool Ficksburg)
- 14 Mei: Kimberley (Kimberley-teater)
- 15 Mei: Kuruman (Nederduitse Gereformeerde Kerksaal)
- 16 Mei: Prieska (Stadsaal)
- 18 Mei: Middelburg (skoolsaal van die Hoërskool Middelburg)
- 19 Mei: Graaff-Reinet (Stadsaal)

Noëltoer: Oranje-Vrystaat, Noordwes en Gauteng

- 25 November: Hilton (Hilton College Teater)
- 26 November: Bloemfontein (Sand du Plessis Teater)
- 27 November: Welkom (Ernest Oppenheimer Teater)
- 28 November: Sandton, Johannesburg (Sandton Convention Centre)
 - Die Drakensberg Seunskoor tree op saam met die Johannesburgse Filharmoniese Orkes

- Dirigent: Michael Hankinson
- 29 en 30 November: Rustenburg (Burgersentrum)
- 1 Desember: Johannesburg (Fontainebleau Nederduitse Gereformeerde Kerk)
- 2 Desember: Pretoria (Stadsaal)
- 3 Desember: Vryheid (Vryheid-klooster)
- 4 Desember: KwaZulu-Natal Middellande (Michaelhouse Ouditorium)

Ander optredes:

- 24 Februarie: Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium
 - Summer Sounds
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer
- 21 April: Drakensberg Ouditorium
 - Autumn Harvest
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer
- 27 tot 30 April: “Music in the Mountains-fees” met die volgende konserte in die Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium:
 - 27 April: Rina Hugo en die Drakensberg Seunskoor
 - 28 April: Vivaldi se *Gloria*, RV 589 met die Drakensberg Seunskoor en Barok 2000 Orkes
 - 28 April: “Gala Gold”: Drakensberg Seunskoor met voormalige leerlinge van die skool: Loyiso Bala, Zwai Bala, Jacques Imbrailo, Niel Joubert, Dawid Kimberg, Nicholas Nicolaides, Stephen Pierce en Clint van der Linde.
 - Konsert ter viering van Christian Ashley-Botha se 21 jaar as direkteur van musiek by die skool.
 - 29 April: Rina Hugo en die Drakensberg Seunskoor
 - 30 April: Vivaldi se *Gloria*, RV 589 met die Drakensberg Seunskoor en die Barok 2000 Orkes.
- 5 Mei: Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium
 - “Vier Kore in Konsert”
- 3 Junie: *Starlight Pop Opera*-konsert: Die Drakensberg Seunskoor tree op

saam met die KwaZulu-Nataalse Filharmoniese Orkes en die gaskunstenars Bongani Tembe (tenoor) en Linda Bukhosini (sopraan).

- 7 Julie: Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium
 - Winter Magic
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer
- 15 September: Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium
 - Spring Madness
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer
- Optredes deur Rina Hugo en die Drakensberg Seunskoor:
 - 9 Junie: Pietersburg (J. Botes-saal)
 - 21 September: Pretoria (UNISA Ou Mutualsaal)
 - 22 September: Kroonstad (Burgersentrum)
 - 29 September: Sun City (Sun City Superbowl)
 - 6 Oktober: Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium
 - 20 en 21 Oktober: Springs (Stadsteater)
- 5 tot 7 Oktober: Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium (Drakensberg “Duitse Fees”)
- 5 en 6 Oktober: Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium
 - Carl Orff se *Carmina Burana*
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
- 5 tot 9 Desember: “Festival of Carols” in die Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium met die volgende konserte:
 - 6 en 8 Desember: Händel se *Messias* saam met Barok 2000 Orkes
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
 - 5, 7 en 9 Desember: Drakensberg Noëlkonserte
 - 9 Desember: “Service with Nine Lessons and Carols” met die Drakensberg Seunskoor

2002

Internasionale toer:

Japan:

- 5 Julie: Fukui (die Harmony-saal)

- 6 Julie: Maizuru (Kultuursentrum)
- 7 Julie: Sagami-Ono (Green Hall Sagamihara)
- 8 Julie: Sapporo (Stadskouburg)
- 9 Julie: Asahikawa (Stadskouburg)
- 11 Julie: Hakodate (Stadskouburg)
- 12 Julie: Muroran (Stadsentrum)
- 14 Julie: Kioto (die Kioto-konserteraal)
- 15 Julie: Moriyama (Stadskouburg)
- 17 Julie: ? (Saal van die Kansai Soka-skool)
 - Herdenkingskonsert ter viering van die dag van glorie
- 18 Julie: Kobe (Kultuursaal)
- 19 Julie: Osaka (Simfonie-saal)
- 20 Julie: Osaka
 - Sing by die opening van Linus Pauling Wetenskap Expo
- 21 Julie: Tokushima (Kultuursentrum)
- 22 Julie: Niihama (Stadskouburg)
- 23 Julie: Hiroshima (die Kurese Kultuursaal)
- 25 Julie: Marugame (Stadskouburg)
- 26 Julie: Yamaguchi Iwakuni (Stadskouburg)
- 27 Julie: Matsuyama (Stadskouburg)
- 29 Julie: Imabari (Stadsaal)
- 30 Julie: Yamaguchi (Ube Watanabe Okina-gedenksaal)
- 31 Julie: Hiroshima (die Hiroshima Welfare Annuity-saal)
- 2 Augustus: Nagasaki (die Nagasaki Brick-saal)
- 3 Augustus: Sasebo (Arkas Sasebo)
- 4 Augustus: Iizuka (Iizuka Cosmos Common)
- 6 Augustus: Fukuoka (die Kurume Stad Ishibashise Kultuursaal)
- 7 Augustus: Kumamoto (die Arao Sogose Kultuursentrum)
- 8 Augustus: Kumamoto (Kumamoto Teater)
- 9 Augustus: Saga (Kultuursaal)
- 12 Augustus: Tokio (Tokio Artscape Teater)
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer

Nasionale Toer:

Oos-Kaap en Wes-Kaap

Ashley-Botha-koor:

- 16 Maart: Ladybrand
- 18 Maart: Jeffreysbaai
- 19 Maart: Mosselbaai

De Beer-koor:

- 18 Maart: George (Nederduitse Gereformeerde Kerk)
- 19 Maart: Bonnievale (Nederduitse Gereformeerde Kerk)

Gekombineerde kore:

- 20 Maart: Paarl (Polisiekollege Ouditorium)
- 21 Maart: Somerset-Wes (Vergelegen Wynlandgoed)
 - Rand Merchant Bank: “Starlight Classic Concert”
 - Dirigente: Richard Cock, Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer

Ander optredes:

- 26 tot 29 April: “Music in the Mountains-fees” in die Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium met die volgende konserte:
 - 26 en 28 April: Première van die *Drakensberg Oratorium* van Christian Ashley-Botha
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
 - 26 en 28 April: *Gloria* van John Rutter
 - Dirigent: Rudolf de Beer
 - 27 en 29 April: Gala Celebration: ’n Konsert ter viering van die skool se 35-jarige bestaan.
- 31 Augustus tot 1 September: Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium
 - Drakensberg “Duitse Fees”
- 28 September: Potchefstroom (Aardklop Nasionale Kunstefees)

- Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer
- 29 September: Welkom (Ernest Oppenheimer Teater)
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer
- 4 tot 8 Desember: “Festival of Carols” in die Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium met die volgende konserte:
 - 4, 6 en 8 Desember: Drakensberg Noëlkonsert
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer
 - 5 Desember: “Drakensberg Boys’ Choir sings the Hits”
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer
 - 8 Desember: “Service with Nine Lessons and Carols” met die Drakensberg Seunskoor
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer

2003

Internasionale toer:

VSA en Kanada:

- 14 September: Boston (Arlington Street-kerk)
- 16 September: Toronto (Toronto Sentrum vir die Kunste)
 - Drakensberg Seunskoor gee ’n konsert saam met die Toronto Kinderkoor
- 18 September: Ann Arbor (Chapel of the Holy Trinity, Concordia Universiteit)
- 20 September: Dayton (Westminster Presbiteriaanse Kerk)
- 21 September: Wheaton, Chicago (First Presbiteriaanse Kerk)
- 22 September: Chicago (St. Frances Xavier-kerk)
- 23 September: Chicago (skoolsaal van die Hoërskool Grinnell)
- 24 September: Waverley (Neuman Ouditorium)
- 26 September: Des Moines (Temple for Performing Arts Grand Hall)
- 27 September: Omaha, Nebraska (All Saints Episcopal Kerk)
- 29 September: Denver, Colorado (Bethany Lutherse Kerk)
- 30 September: Albuquerque (First Presbiteriaanse Kerk)

- 1 Oktober: Tucson, Arizona (Roncon Universiteit Ouditorium)
- 2 Oktober: Phoenix, Arizona (Pinnacle Presbiteriaanse Kerk)
- 5 Oktober: Pasadena (Haugh Theatre Citrus College)
- 6 Oktober: Pasadena (Lanterman Ouditorium)
- 7 Oktober: San Mateo, California (Bayside Teater)
- 8 Oktober: San Francisco (Day School Assembly)
- 9 Oktober: Forth Worth, Texas (Fort Worth Academy of Arts)
- 10 Oktober: Birmingham, Alabama (Hoërskool John Carroll Ouditorium)
- 11 Oktober: Birmingham, Alabama (Mountain Brook Baptiste Kerk)
- 12 Oktober: Atlanta, Georgia (Mt. Bethel Metodiste Kerk)
- 13 Oktober: Clinton, South Carolina (Edmunds Hall Presbiteriaanse Kollege)
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer

Nasionale toere:

Maart-toer: Cullinan, Durban, Ermelo, Johannesburg, Port Shepstone, Pretoria en Settlers

Noëltoer:

- 17 en 18 November: Hilton (Hilton College Teater)
- 20 November: Durban (Stadsaal)
 - Mozart se *Requiem*, K626 met die KwaZulu-Natalse Filharmoniese Orkes
 - Dirigent: Lesley Dunner van die VSA
- 21 November: Newcastle
- 22 November: Bethlehem (Nederduitse Gereformeerde Kerk Bethlehem-Wes)
- 23 November: Bloemfontein (Sand du Plessis Teater)
- 24 November: Welkom (Ernest Oppenheimer Teater)
- 25 November: Potchefstroom (Nederduitse Gereformeerde Kerk Miederpark)
- 26 November: Rustenburg (Burgersentrum)

- 27 November: Pretoria (Menlyn Retail Park)
- 29 November: Johannesburg (International Convention Centre Sandton)
 - Johannesburgse Filharmoniese Orkes-konsert
- 30 November: Pretoria (Aula)
- 1 Desember: Johannesburg (Linder Ouditorium)

Ander optredes:

- 1 tot 4 Mei: “Music in the Mountains-fees” in die Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium met die volgende konserte:
 - 1 Mei: Drakensberg Seunskoor “Sings the Hits”
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer
 - 2 en 4 Mei: Drakensberg Seunskoor saam met John Fletcher in “Sing Freedom”
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer
- 6 en 7 Mei: Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium
 - Drakensberg Seunskoor en die Wêreld-jeugkoor
- 10 Mei: Randburg (Rhema Ouditorium)
 - Drakensberg Seunskoor tree op saam met Suid-Afrikaanse ligtemusiekkunstenaars.
- 21 en 22 Julie: Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium
 - Drakensberg Seunskoor tree op saam met die Manchester Meisieskoor.
- 29 en 30 Julie: Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium
 - Drakensberg Seunskoor tree op saam met die “Oakham School Music Groups” van Engeland.
- 1 Augustus: Delmas (Delmas-klub)
- 2 Augustus: Secunda (Secunda-teater)
- 6 Augustus: Champagne Sports Resort (Agrinet-konferensie)
- 20 Augustus: Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium
 - MMus-eksamenkonsert vir twee studente van die Nelson Mandela Metropolitaanse Universiteit
- 22 Augustus: Pretoria (Nederduitse Gereformeerde Kerk Wierdapark-Suid)

- 23 Augustus: Rosebank, Johannesburg (Union Church)
- 28 Augustus: Drakensberg Sun (Sabinet-konferensie)
- 30 Augustus: Ladysmith (Maria Ratschitz-klooster)
- 6 September: Nelspruit (Stadsteater)
- 7 September: Nelspruit (Nelspruitse Botaniese Tuin)
- 28 Oktober: Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium
 - Die Drakensberg Seunskoor en die Mainzer Domkoor tree gesamentlik op.
- 3 tot 7 Desember: “Festival of Carols” in die Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium met die volgende konserte:
 - 3 en 6 Desember: Drakensberg Noëlkonsert
 - 4 en 5 Desember: Hoogtepunte uit Händel se *Messias*
 - Dirigent: Rudolf de Beer
 - 7 Desember: “Service with Nine Lessons and Carols” met die Drakensberg Seunskoor

2004

Internasionale toer:

Engeland en Jersey:

- 9 September: Alberton (Alberton Lewensentrum)
 - Afskeidskonsert voor die internasionale toer
- 10 September: Johannesburg (Mosaïek Ouditorium, Fairland)
 - Afskeidskonsert voor die internasionale toer
- 13 September: Londen (St. Johns’ Smith Square, Westminster)
- 14 September: Londen (Grosvenor Chapel, South Audley Street, Mayfair)
- 15 September: Oxford
- 17 September: Wimborne (Wimborne Minster, Dorset)
- 19 September: Jersey (Operahuis)
- 22 September: Cambridge
- 24 September: Lancaster (Stadsaal)
- 25 September: Manchester (The Avenue Methodist Church, Greater

Manchester)

- 26 September: Manchester (Royal Northern College of Music, Theatre)
- 27 September: Londen (Kings College School, Wimbledon)
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer

Nasionale toere:

Maart-toer:

- 19 Maart: Soweto (Regina Mundi Katolieke Kerk)
- 20 Maart: Vanderbijlpark (Desmond Tutu Great Hall)
- 21 Maart: Pretoria (Voortrekkermonument)
- 22 Maart: Roodepoort (Regina Mundi Katolieke Kerk)
- 23 Maart: Roodepoort (Roodekranskerk)
- 24 Maart: Brits (skoolsaal van die Hoërskool Brits)
- 25 Maart: Benoni (Northmead Square)
- 26 Maart: Bryanston (The King's School)
- 27 Maart: Kyalami, Johannesburg (Lippizaner-sentrum)
 - Gedurende 'n reeks optredes van die Suid-Afrikaanse Lippizanners tree die Drakensberg Seunskoor ook op.

Noëltoer:

- 22 November: Bryanston (Bryanston Metodiste Kerk)
- 23 November: Sandton, Johannesburg (Nedcor-hoofkantoor)
- 25 November: Pretoria (Stadsaal)
- 26 November: Bloemfontein (Stadsaal)
- 27 November: Oos-Londen (Christian Fellowship Centre)
- 28 November: Port Alfred (Stadsaal)
- 30 November: Port Elizabeth (Veremarksaal)
- 1 Desember: Plettenbergbaai (Gemeenskapsaal)
- 2 Desember: Stellenbosch (Paul Roos Gimnasium)
- 4 Desember: Kaapstad (His People Conference Centre)
- 5. Desember: Kaapstad (Stadsaal)
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer

Ander optredes:

- 21 Februarie: Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium
 - Konsert saam met die “Welsh Male Voice Choir”
- 17 Maart: Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium
 - Konsert saam met die Tucson Arizona Seunskoor
- 28 Maart: Kyalami, Johannesburg (Lippizaner-sentrum)
 - Gedurende ’n reeks optredes van die Suid-Afrikaanse Lippizaners tree die Drakensberg Seunskoor ook op.
- 23 tot 26 April: “Music in the Mountains-fees” in die Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium met die volgende konserte:
 - 24 en 26 April: Klassieke Gala
 - 25 en 26 April: Mozart se *Requiem*, K626 saam met die orkes van die Universiteit van Pretoria
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
- 22 Mei: Johannesburg (RAU Sanlam Ouditorium)
- 25 Mei: Ladysmith (Nederduitse Gereformeerde Kerk Gelofte)
 - Dirigent: Rudolf de Beer
- 12 Junie: Johannesburg (Life Style Garden Centre)
- 19 Junie: KwaZulu-Natal (Fern Hill Hotel)
- 28 Julie: Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium
 - Konsert saam met die Queen Elizabeth-skool, Engeland
- 28 Augustus: Durban (Hillside-kerk)
- 29 Augustus: Richardsbaai (skoolsaal van die Hoërskool Richardsbaai)
- 2 en 3 Oktober: Johannesburg (Johannesburg Country Club)
 - “Starlight Classic Concert” saam met die Johannesburgse Fees-orkes. Geborg deur Rand Merchant Bank saam met die volgende kunstenaars:
 - Richard Cock, Hanli Stapela, Jannie Moolman, Vicky Sampson, Afro Tenor, Anneke de Villiers, Joseph Clark, Yvonne Chaka Chaka en Zwai Bala.
- 21 Oktober: Durban (Stadsaal)
 - “World Symphony Series”. Drakensberg Seunskoor sing John

Rutter se *Magnificat* saam met die KwaZulu-Natalse Filharmoniese Orkes.

- Dirigent: Adrian Sunshine
- 31 Oktober: Pretoria (Centurion Mall)
- 8 tot 12 Desember: “Drakensberg Festive Celebration” in die Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium.
 - 8 Desember: Drakensberg Seunskoor: Gala Noël
 - 9 Desember: Drakensberg Seunskoor: Celebration
 - 10 Desember: Drakensberg Seunskoor: “Rutter Magnificat and a bit of Bach”
 - 11 Desember: Drakensberg Seunskoor: Gala Noël 2
 - 12 Desember: Drakensberg Seunskoor: “A service of Nine Lessons and Carols”
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer

2005

Internasionale toere:

Japan:

- 15, 16 en 17 September: Aichi, Nagoya, Japan (World Exposition)
 - Drakensberg Seunskoor is uitgenooi deur die Suid-Afrikaanse ambassade om op te tree by die “World Exposition” in Aichi.
- 18 September: Niigata, Japan
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha

Nasionale toer:

3 tot 12 April: Limpopo (Ashley-Botha-koor)

- 3 April: Phalaborwa (Poona Lodge)
- 4 April: Tzaneen (Letaba Christian Church)
- 5 April: Louis Trichardt (die Ferdi Beyers-saal)
- 6 April: Pietersburg (skoolsaal van die Hoërskool Tom Naudé)
- 7 April: Potgietersrus (Nederduitse Gereformeerde Kerkzaal Potgietersrus-Oos)

- 8 April: Naboomspruit (skoolsaal van die Laerskool Eugène Marais)
- 9 April: Warmbad (Kariba-saal)
- 11 April: Groblersdal (skoolsaal van die Laerskool Julian Muller)
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha

3 tot 10 April: Gauteng, Noord-Kaap en Oranje-Vrystaat (De Beer-koor)

- 4 April: Fountainsbleau (skoolsaal van die Laerskool Fountainsbleau)
- 5 April: Johannesburg (Reserwebank)
- 6 April: Johannesburg (Kingsmead College)
- 8 April: Vryburg (Vryburg-teater)
- 9 April: Kimberley (St. Cyprians-katedraal)
- 10 April: Bloemfontein (Langenhoven Park-kerk)
 - Dirigent: Rudolf de Beer

Noëltoer: 21 November tot 5 Desember:

- 21 November: Hilton (Hilton College Teater)
- 22 en 23 November: Ermelo (Hoërskool Ermelo Ouditorium)
- 25 November: Mbabane, Swaziland (Royal Swazi Convention Centre)
- 26 November: Swaziland (House on Fire Melkerns)
- 27 November: Nelspruit (skoolsaal van die Laerskool Nelspruit)
- 28 November: Johannesburg (St. Mary's School Waverley)
- 29 November: Sandton (Summer Place Sandton)
- 1 Desember: Pretoria (Super Sport Park Centurion)
- 2 Desember: Pretoria (Centurion-winkelsentrum)
- 4 Desember: Johannesburg (New Life Church Bryanston)
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer

Ander optredes:

- 23 Maart: Durban: J.S. Bach se *Hemelvaart Oratorium*, BWV 11 en *Paasfees Oratorium*, BWV 249 met die Barok 2000 Orkes van Durban
 - Dirigent: Rudolf de Beer
- 2 April: Johannesburg (Supersport Park, Centurion)

- Pavarotti-afskeidskonsert. Die Drakensberg Seunskoor tree op saam met Pavarotti, die Johannesburgse Fees-orke, Sibongile Khumalo en Sibongile Mgoma.
 - Dirigent: Richard Cock
 - 24 April: Durban (St. John the Divine-kerk)
- 28 April tot 1 Mei: “Music in the Mountains-fees” in die Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium met die volgende konserte:
- 29 en 30 April: J.S. Bach se *Hemelvaart Oratorium*, BWV 11 en *Paasfees Oratorium*, BWV 249 met die Drakensberg Seunskoor en die Barok 2000 Orkes
 - Dirigent: Rudolf de Beer
 - 13, 14 en 15 Mei: Kyalami, Johannesburg (Lippizaner-sentrum)
 - Gedurende ’n reeks optredes van die Suid-Afrikaanse Lippizanners tree die Drakensberg Seunskoor ook op.
 - Dirigent: Rudolf de Beer
 - 27 Mei: Potchefstroom (Konservatorium van die Noordwes-Universiteit)
 - Klassieke Konsertreeks
 - 28 Mei: Pretoria (UNISA Ou Mutualsaal)
 - Klassieke Konsertreeks
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer
 - 20 Julie: Johannesburg (Nelson Mandela Children’s Fund Offices, Sandton)
 - Tree op by die 87-jarige herdenking van Nelson Mandela se geboortedag.
 - Dirigent: Rudolf de Beer
 - 22 Julie: Bryanston, Johannesburg (King’s School, Bryanston)
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
 - 23 Julie: Boksburg (Stadsaal)
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
 - 23 Augustus: Durban (Jewish Centre)
 - Dirigent: Rudolf de Beer
 - 16 Oktober: Sentrale Drakensberg (Champagne Sports Hotel)

- 17 November: Durban (Stadsaal)
 - Die Drakensberg Seunskoor en die KwaZulu-Natalse Filharmoniese Orkes voer Carl Orff se *Carmina Burana* uit.
 - Dirigent: Lesley Dunner
- 8 tot 11 Desember: “Drakensberg Festive Celebration” in die Drakensberg Seunskoolskool Ouditorium met die volgende konserte:
 - 8 Desember: “Blouberg”, Afrikaanse program deur die Drakensberg Seunskoor
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer
 - 9 en 10 Desember: Carl Orff se *Carmina Burana*
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
 - 10 en 11 Desember: Noël program
 - Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer

2006

Nasionale toer:

Maart-toer: Oranje-Vrystaat, Wes-Kaap, Natal, Noordwes en Gauteng

Desember: Noëltoer: Hilton, Johannesburg, Klerksdorp, Potchefstroom, Pretoria en Drakensberg Ouditorium

Ander optredes:

- 25 Maart: Somerset-Wes (Vergelegen Wynlandgoed)
 - “Starlight Classic Concert” saam met die Kaapstadse Simfonie-orke, aangebied deur Rand Merchant Bank.
 - Dirigente: Richard Cock en Christian Ashley-Botha
- 27 tot 30 April: “Music in the Mountains-fees”
- Mei: Maropeng
 - Konsert vir die President se “International Investment Council”
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha
- Mei: Kyalami, Johannesburg (Lippizaner-sentrum)
- 20, 21, 22, 27, 28, en 29 Oktober: Kaapstad (Wynberg Militêre Basis)
 - Gedurende ’n reeks optredes van die Suid-Afrikaanse Lippizanners

tree die Drakensberg Seunskoor ook op.

- 16 en 17 Junie: Johannesburg (Markteater)
 - Die Drakensberg Seunskoor voer 'n Mozart-program uit as deel van die feesvieringe van die Markteater se 30-jarige bestaansjaar.
 - Dirigent: Christian Ashley-Botha

BYLAE B

Westerse klassieke repertorium

Ashley-Botha C.

- *Drakensberg Oratorium*

Bach J.S.

- *Magnificat*, BWV 243
- *Mattheus-Passie*, BWV 244
- *Johannes-Passie*, BWV 245
- *Hemelvaart Oratorium*, BWV 11
- *Paasfees Oratorium*, BWV 249
- Kantate: *Jesu, der du meine Seele*, BWV 78
- Motet: *Der Geist hilft*, BWV 226
- Motet: *Jesu meine Freude*, BWV 227
- Motet: *Lobet den Herrn*, BWV 230

Bach/Gounod

- *Ave Maria*

Beethoven L. van

- *Koorfantasie in C vir klavier, koor en orkes*, Op. 80

Bernstein L.

- *Chichester Psalms*

Brahms J.

- *Vier Lieder aus dem Jungbrunnen*, Op. 44 nr. 2
- *Duitse Requiem*, Op. 45

Britten B.

- *A Ceremony of Carols*, Op. 28
- *Golden Vanity*, Op. 78
- *Missa Brevis in D*, Op. 63
- *Rejoice in the Lamb*, Op. 30

De Beer R.

- *A Farewell*
- *Blou issie Berg*

- *Doemanie*
- *Koorimprovisasie op Afrika-melodieë*
- *Môregesang*

De Villiers P.

- *Kleuterland*
- *Sewe Boerneef Liedjies*

Fauré G.

- *Requiem, Op. 48*

Fanshawe D.

- *African Sanctus*

Haazen G.

- *Missa Luba*

Händel G.F.

- *Dixit Dominus, HWV 232*
- *Die Messias*

Händel G.F. / Øhrwall A.

- *Lascia ch'io pianga*

Haydn J.

- *Nelson Mis, Hob. XXII nr. 2*
- *Missa Sancti Nicolai, Hob. XXII nr. 6*
- *Klein Orrelmis, Hob. XXII nr. 7*
- *Paukenmesse, Hob. XXII nr. 9*

Hazell C.

- *Pop Cantate, Holy Moses*

Holst G.

- *Christmas Day, H109*
- *Turn back o man, Op. 36a, H134/2*

Homilius G.

- *Domine ad adjuvandum me festina*

Jennefeld T.

- *Warning to the Rich*

Lassus O.

- *Matona Mia Cara*
- *Echo Song*

Mendelssohn F.

- *Hear my prayer, Op. 96*

Menotti J.C.

- *Kersopera*

Monteverdi G.

- *Beatus vir qui timet Dominum, SV 268*

Mozart W.A.

- *Regina Coeli, K127*
- *Missa Brevis in F, K192*
- *Kroningsmis, K317*
- *Laudate Dominum, K339*
- *Requiem, K626*

Nystedt K.

- *Immortal Bach*

Odam G.

- *Kantate vir seunskoor en orkes*

Orff C.

- *Carmina Burana*
- *Catulli Carmina*

Ottermann R. (verwerking)

- *Drie Overbergse Liefdesliedjies*

Palestrina G.P.

- *Missa Aeterna Christi Munera*
- *Sicut Cervus*

Pergolesi G.P.

- *Magnificat in C majeur*

Ramirez A.

- *Missa Criola*

Reid S.

- *Missa Luba*

Rutter J.

- *Magnificat*
- *Gloria*

Schubert F.

- *Mis in G* nommer 2, D167
- *Ps. 23* Op. 132, D706

Schütz H.

- *Lobet den Herrn*, SWV 38
- “Ehre sei dir Christe” uit die *Mattheus-Passie*, SWV 479

Temmingh R.W.

- *Lokkiester Lokkiemaan*

Temmingh H.

- *'n Paar Suid-Afrikaanse Volksliedjies*

Williamson M.

- *Procession of Palms*

Vivaldi A.

- *Gloria in D* majeur, RV 589

BYLAE C

Noël-repertorium

Adam A. (verwerk deur John Rutter)

- *O Holy Night*

Bach J.S.

- “Jauchzet Frohlocket” uit die *Kersfees Oratorium*, BWV 248

Cock S.

- *Annunciation Carol*

Darke H.

- *In the bleak mid winter*

De Beer R.

- *Christus ist geboren*

Gardner J.

- *The Holly and the Ivy*

Gruber F.

- *Stille Nag*

Händel G.F.

- Uittreksels uit *Messias*:
 - “There were Shepherds”
 - “And lo the Angel of the Lord”
 - “And the Angel said unto them”
 - “And Suddenly”
 - “Glory to God”
 - “Halleluja”-koor

Händel G.F. / Mason L.

- *Joy to the world*

How M.

- *Come Lord Jesus*

Joubert H.

- *Kersnag*

Malan P.

- *Ere aan God*

Malcolm G.

- “Kyrie” en “Sanctus” uit *Mass at the Crib*

McLachlan G.

- *Come Colours Rise*

Mendelssohn F.

- *Hark! The Herald Angels Sing*

Øhrwal A. (verwerking)

- *Ding Dong Merrily on High*

Pierpont J. (verwerk deur Christian Ashley-Botha)

- *Jingle Bells*

Pinkham D.

- *Kersfees-Kantate*

Plain Song:

- *Veni Emmanuel*

Praetorius M.

- *Es ist ein Ros entsprungen*

Praetorius M. (verwerk deur R.L. Pearsall)

- *In Dulci Jubilo*

Ramirez A.

- “Los Pastores” uit *Navidad Nuestra*

Rutter J.

- *Shepherd’s Pipe Carol*
- *Jesus Child*
- *Star Carol*
- *The Very Best Time of Year*
- *Twelve Days of Christmas* (verwerking)
- *Joy to the world* (verwerking)
- *Three kings of orient* (verwerking)

Sargent M.

- *Mary had a Baby*

Sweelinck P.

- *Hodie Christus Natus Est*

Wells R.

- *Fanfare for Christmas*

Wilcocks D. (verwerkings)

- *Once in Royal David City*
- *God Rest ye, Merry Gentlemen*
- *The First Nowell*
- *Little Town of Bethlehem*
- *O Come all ye Faithful*

BYLAE D

Tradisionele Afrika-repertorium

- *Abakwami*: 'n Lied wat op troues gesing word wat die volgende beteken: “Maak oop die hekke, die skoonfamilie wil hul lobola betaal.”
- *Akadinda*-solo: Die *Akadinda* is 'n xilofoon van Sentraal-Afrika. Die werk begin met twee spelers wat elk hul eie patroon speel. Dit word later uitgebrei na vier spelers wat ander patrone teen die eerste twee spelers se patrone speel. 'n Tweede *Akadinda* met een of twee spelers word gebruik om een of twee van die eerste motiewe te verdubbel. Die tromme begin met onafhanklike ritmes in verskillende maatslae en die stuk eindig met die blaas van 'n koedoehoring.
- *Amabayisikile*: Dit is 'n Zoeloe-lied met 'n vervoertema: “In 1930 het ons driewiele gery; in 1940 het ons fietse gery; in 1950 het ons motorfietse gery en in 1960 word daar met taxi's gery!”
- *Amavolovolo*: Hierdie Zoeloe-lied handel oor mense wat angsbevange is om na die Durban-“township” KwaMashu te gaan as gevolg van die geweld. Volovo is 'n mutasie van die Engelse woord “revolver”. Die lied word deesdae ook gebruik as 'n partytjelielied by troues. Die lied is gedurende 1999 vir die koor aangeleer deur 'n studentedirigent, Michael Dinga.
- *Bawo Thixo Somandla*: 'n Gebed in Xhosa. Panfluite en kalimbas word gebruik vir die begeleiding.
- *Bayandoyika*: Hierdie Xhosa-lied word gereeld gesing wanneer werk gedoen word in 'n groep, byvoorbeeld by die bymekaarmaak van hout.
- *Bayeza khusasa*: Dit is 'n Zoeloe-partytjelielied.
- *Buruxa*: Die gebed is van Namibië en word begelei deur panfluite en kalimbas.
- *Click Song*: Dit handel oor die “Qongqothwane” (miskruier). Wanneer die veldwagters die vee oppas en verdwaal, tel hul 'n miskruier op en plaas dit op die pad. Deur die rigting waarin hy beweeg, dui hy die pad huis toe aan.

- *Gonondo*: Die lied handel oor 'n toordokter.
- “Gumboot-dans” en tromsolo: Hierdie unieke dans se oorsprong is van die goudmyne in Suid-Afrika en is die gevolg van kruiskulturele invloede en integrasie van style. 'n Verskeidenheid liggaamsperkussiepatrone word gebruik, hoewel die klap van die rubberstewels meestal voorkom. Dit word ook opgevoer as 'n viering en danksegging vir die “umqombothi” (tradisionele bier). Die tromsolo is 'n tussenspel wat op verskillende tipes tromme met verskeie ritmiese patrone uitgevoer word.
- *Imaliyam*: Dit is 'n Zoeloe-lobolalied: “Ek het heelwat aan koeie betaal, en kyk wat het ek daarvoor gekry.”
- *Jikele maweni*: 'n Xhosa-lied oor jong seuns by die rivier wat 'n stokgeveg het en wat deur hul ondersteuners aangemoedig word om te wen.
- *Kandaromo*: 'n Groetlied van die Okavango wat die koor geleer het tydens 'n toer deur die Caprivi met 'n bataljonkoor van Rundu.
- *Ke ba le*: 'n Tswana-lied wat handel oor die kinders wat met hul boeke onder hul arms oor die bult skool toe stap.
- *Khuzi izihlangane*: 'n Zoeloe-lied. Slegte nuus kom van oorsee en veroorsaak wrywing tussen die mans en vroue van die vallei.
- *Kwangena thina bo*: 'n Groetlied wat die koor aangeleer het by Bernard Putz, 'n besoekende student van Oostenryk. Hy het die lied geleer by die Nelson Mandela Metropolitaanse Universiteitskoor. Hierdie Xhosa-lied beteken die volgende: “Wanneer ons sing vervul dit mense met vreugde.”
- *Leguaan*-lied: 'n Ndebele-legende wat die volgende beteken: “Wees versigtig, die likkewaan wil die baba steel.”
- *Mayalisha*: Dit is 'n Xhosa-werkerslied.
- *Meguru*: Hierdie is 'n gebed van die Okavango wat vir die koor aangeleer is deur die militêre koor van Rundu.
- *Molo molo*: 'n Partytjelielied van Swaziland gesing in Seswati. “Kom en dans jul bekommernisse weg.”
- *Molweni*: Dit is 'n Xhosa-gebed.
- *Morokeni*: 'n Groetlied van die Okavango wat aangeleer is by die Kavango-koor, 'n militêre koor van Rundu, tydens 'n toer na die Caprivi in

1988. Daarna is dit neergeskryf deur die seuns.

- Nag-geluide van die Afrika-veld: Die seuns imiteer verskillende klanke van die Afrika-veld in die nag. Die reën word ook nageboots deur 'n reënstok wat gemaak is van bamboes.
- *Ndi hambawe*: Die lied nooi mense om pret te hê. Hierdie tradisionele lied het bekendheid verwerf deur die popgroep Mafikizolo.
- *Intsimbizika Ntsikana*: Dit is een van die vertolkings van die bekende Xhosa-gebed wat bekend gestaan het as Ntsikana's Bell. Ntsikana was 'n sendeling wat in 'n afgeleë vallei in Suid-Afrika gewoon het. Daar was geen kerk of kerkklok nie en elke Sondag het hy die lied gesing om sy gemeente te herinner dat hulle kerk toe moet gaan. As hulle by die vallei arriveer, sing hulle saam, en so staan die lied bekend as Ntsikana's Bell.
- *Samandoza we*: 'n Partytjelielied uit Zimbabwe. Samandoza is 'n groot mitologiese karakter.
- *Sesivuma sigiya*: 'n Tradisionele Xhosa-lied wat gesing word om spesiale gaste te verwelkom. Dit is aangeleer deur Bernard Putz.
- *Shosholoz*: Hierdie lied is oorspronklik van Zimbabwe en het die volgende betekenis: "Sterkte vir jul treinrit na Suid-Afrika." Die lied is gesing deur families wat agtergebly het, terwyl die Zimbabwe-mans na Suid-Afrika gekom het om in die myne te werk.
- *Siange*: 'n Vaarwellied van die Okavango. Die koor het hierdie lied by die koor van Rundu aangeleer.
- *Sivela*: 'n Werkerslied van KwaZulu-Natal wat handel oor die afkap van suikerriet. Die bewegings wat uitgevoer word, illustreer die handeling duidelik. Die werkers sien 'n slang in die suikerriet en die braafste word gestuur om die slang te verwilder deur op die vloer te stamp.
- *Sizongena*: 'n Zoeloe-huwelikslied wat handel oor "lobola" wat aan die bruid se ouers betaal moet word.
- *Taba tsa rona*: 'n Sotho-lied wat handel oor privaat gesprekke waarmee die ander niks te doen het nie.
- *Thina ntozabantu*: 'n Tradisionele Zoeloe-lied, wat gesing word deur kore wat trots is om die musiek na die gehoor te bring.

- *Thula mtwam*: 'n Wiegelielied, wat gesing word deur 'n solis, begelei deur die koor, panfluite, kalimbas en 'n uhadi-boog.
- *Tula tula*: 'n Tradisionele Xhosa-wiegelielied, en waarskynlik Suid-Afrika se mees bekende wiegelielied. Die lied word gesing deur die oudste kind in die gesin om die jongste aan die slaap te sus. Hierdie lied is gebaseer op die twee akkoorde waarvan die grondnote die twee note van die uhadi-boog is.
- *Umakot*: 'n Lied wat die bruid speels terg by haar troue. Die vertaling uit Zoeloe is: "Die bruid is ons s'n. Sy is deel van ons familie."
- *Unonganga*: Dit is 'n Xhosa-partytjelielied.
- *Wawu hleli*: Dit is 'n Zoeloe-lied waar die vroue van die vallei 'n argument met die mans het. Volgens hulle sit die mans heeldag en drink aan hul "umqombothi" (tradisionele bier).
- *We majola*: Dit is 'n Zoeloe-werkerslied en Majola is 'n spioen wat aan die voorman rapporteer oor hoe hard die lede van sy werkerspan werk.
- *Yini kangaka*: Dit is 'n Xhosa-lied wat beteken: "Waarom so lank? Bly stil en luister. Ons het hierdie kind aangeneem, hom 'n gelukbringer gegee en hom na die myne gestuur. Wanneer sal hy terugkeer met geld, want ons is besig om te verhonger."

BYLAE E

Plaat-, CD- en DVD-opnames

1968

- Plaatopname: *Drakensberg Seunskoor in Konsert*. Dirigent: Desmond Wright. Renown: NLP 301.
- Plaatopname: *On Wings of Song: The Drakensberg Boys' Choir*. Dirigent: Desmond Wright. Trutone: TO 702.

1971

- Plaatopname: *A New Life*. Die Drakensberg Seunskoor met Gé Korsten, Leonore Veenemans en Lindie Roux. Brigadiers: BRS 300.
- Plaatopname: *Encore*. Drakensberg Seunskoor saam met die Pietermaritzburgse Filharmoniese Orkes, met George Odam se *Kantate vir seunskoor en orkes*. Dirigent: Edward Aitchison. Brigadiers: BCP 1214.
- Plaatopname: *Get me to the fun on time*. Dirigent: Edward Aitchison. Brigadiers: BCP 1231.
- Plaatopname: *Op die vleuels van 'n duif*. Dirigent: Louis van der Westhuizen. DBC Stereo: DBC 30.

1972

- Plaatopname: *Happy Wanderers*. Dirigent: John Tungay. EMI Brigadiers: BCP 1275.

1973

- Plaatopname: *Praise for the singing*. DBC Stereo.
- Plaatopname: *Those Naughty Angels & Other Hits*. Drakensberg Boys' Choir with the Johannesburg Pop Orchestra. EMI Brigadiers: BRS 356.
- Plaatopname: *Die Grootste Gawe*. Dirigent: Lionel van Zyl. Brigadiers: BCP 1285.

- Plaatopname: *World Choir Festival Israel 1973: Souvenir*. Dirigent: Lionel van Zyl. Brigadiers.

1974

- Plaatopname: *Sarie-opname*.
- Plaatopname: *Sing Halleluja: Drakensberg Boys' Choir*. Dirigent: Louis van der Westhuizen. Brigadiers: BCP 1213.
- Plaatopname: *Choral Fantasia & Easter Hymn*. Dirigente: Louis van der Westhuizen en Lionel van Zyl. Orkesdirigent: Charles Denholm. Klavier: Joseph Stanford. Brigadiers: BCP 1361.

1975

- Plaatopname: *Drakensbergers*. Dirigent: Lionel van Zyl en begeleier Joseph Stanford. Gallo: DBC 2.
- Plaatopname: *Sing Happy Child*. Solos en duette deur lede van die Drakensberg Seunskoor. Dirigent: Lionel van Zyl en begeleier Joseph Stanford. Gallo.

1976

- Plaatopname: *Liefste Moeder ons bring Rosies*. Dirigent: Edward Aitchison. Brigadiers: BRS 292.

1977

- Plaatopname: *Bayeza: Drakensberg Seunskoor*. Dirigent: David Matheson. Brigadiers: BCP 1448.
- Plaatopname: *Laudate Dominum*. Dirigent: Hannes Loubser. Brigadiers: BCP 1453.

1978

- Plaatopname: *Drakensberg Boys' Choir: A Ceremony of Carols, Benjamin Britten*. Dirigent: Lionel van Zyl. Gallo: ACP 615.
- Plaatopname: *Missa Criolla (Ariel Ramirez): Drakensberg Boys' Choir*.

Dirigent: Hannes Loubser. Gallo: ACP 617.

- Plaatopname: *Van Drakensberg tot Tafelberg*. Dirigent: Daniël Baard.
Brigadiers: BCP 1573.

1979

- Plaatopname: *Drakensberg Boys' Choir in Belgium*. Dirigent: Hannes Loubser. EMI, Brigadiers: BCP 1514.
- Plaatopname: *Deo Gracias: Drakensberg Seunskoor*. Dirigent: Lionel van Zyl met Deon van der Walt as solis. Brigadiers: BCP 1513.
- Plaatopname: *St. Carolus Borromeus Katedraal, Antwerpen*. Dirigent: Hannes Loubser. Decca.

1980

- Plaatopname: *Drakensberg Boys' Choir Soloists*. Klavier: Lionel van Zyl. Brigadiers: BCP 1526.
- Plaatopname: *Drakensberg Boys' Choir in Concert*. Dirigent: Lionel van Zyl. Drakensberg Boys' Choir release: MVS 4.

1981

- Plaatopname: *Drakensberg Boys' Choir European tour*. Dirigent: Hannes Loubser. DBC stereo: MVS 5.

1983

- Plaatopname: *In die Drakensberge*. Dirigente: Daniël Baard, Christian Ashley-Botha en Juan Burgers. DRBC 5.

1984

- Plaatopname: *Manuel Escorcio with the Drakensberg Boys' Choir*. EMI: CBK (V) 7031.

1986

- Plaatopname: *A Christmas to Remember*. Dirigente: Christian Ashley-

Botha en Gerhard Du Toit. Gallo: COL 40132.

1987

- Plaatopname: *Sing a Song of Dias*. Dirigent: Christian Ashley-Botha. Trutone Music: MMTL1437.

1991

- Plaatopname: *Drakensberg Noël met die Natalse Filharmoniese Orkes*. Dirigente: Christian Ashley-Botha en Botes Gresse. Trutone Music: DBL 1.

1992

- CD-opname: *Queen of the Night and other solos from the Drakensberg Boys' Choir*. Soliste: Clint van der Linde, Jacques Imbrailo, Pieter Engelbrecht en Johann Joubert. Dirigente: Christian Ashley-Botha en Botes Gresse. EMI: CD DM (WL) 001.

1993

- CD-opname: *Drakensberg Boys' Choir Noël with the Natal Philharmonic Orchestra*. Dirigente: Christian Ashley-Botha en Botes Gresse. EMI: CD DM (WL) 003.
- CD-opname: *Drakensberg Boys' Choir from God's Cathedral*. Dirigente: Christian Ashley-Botha en Botes Gresse. EMI: CD DM(WL) 002.
- CD-opname: *Drakensberg Boys' Choir Window on the World*. Dirigent: Christian Ashley-Botha. SAUK.

1994

- CD-opname: *Amazing Grace*. Dirigent: Christian Ashley-Botha. EMI: CD DM (WL) 008.
 - Gedurende 1997 ontvang hierdie CD die SAMA-toekenning by die jaarlikse FNB Afrikaanse Musiektoekennings.

1995

- CD-opname: *Africa Dreaming: The Drakensberg Boys' Choir*. Dirigent: Christian Ashley-Botha. Drakensberg Records: ABCD 1.

1997

- CD-opname: *Christmas with the Drakensberg Boys' Choir*. Dirigente: Christian Ashley-Botha en Vaughan van Zyl. EMI: CD DM (WL) 006.
- CD-opname: *Kaleidoscope*. Dirigente: Christian Ashley-Botha en Vaughan van Zyl. BMG: CD BSP (WL) 7012.

1998

- CD-opname: *The Circle of Life*. Dirigente: Christian Ashley-Botha en Vaughan van Zyl. EMI: CD DM (WL) 004.

2000

- CD-opname: *Rina Hugo and the Drakensberg Boys' Choir: Music in the Mountains*. Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer. EMI: CD EMCJ (WL) 5895.
 - Genomineer vir 'n SAMA-toekenning (2001).
- CD-opname: *Shosholoza: an African Adventure*. Dirigent: Christian Ashley-Botha. EMI: CD DM (WL) 007.

2002

- CD-opname: *The very best of the Drakensberg Boys*. Dirigent: Christian Ashley-Botha. EMI: CD DM (WA) 009.
- CD-opname: *Rhythm of Life*. Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer. Drakensberg Music.
- CD-opname: *Christmas in Concert: The Drakensberg Boys' Choir with the Johannesburg Philharmonic Orchestra*. Dirigent: Michael Hankinson. Drakensberg Music: CD DM (WA) 010.

2003

- CD- en DVD-opname: *Sing Freedom: John Fletcher and the Drakensberg Boys' Choir*. Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer. Drakensberg Music: CD DM(WA) 011.

2004

- CD-opname: *Celebration*. Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer. Drakensberg Music: CD DM 001.
- CD-opname: *Starlight Classics: Drakensberg Seunskoor en die Johannesburgse Fees-orke*. Dirigent: Richard Cock. RMB.
 - Die volgende kunstenaars tree saam met die koor op: Hanli Stapela, Jannie Moolman, Vicky Sampson, Afro Tenor, Anneke de Villiers, Joseph Clark, Yvonne Chaka Chaka en Zwai Bala.
- DVD-opname: *Classical Gala*. Opgeneem in 2004 en vrygestel in 2005. Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer. MVC.
- DVD-opname: *Rutter Magnificat and a Bit of Bach*. Opgeneem in 2004 en vrygestel in 2005. Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer. MVC.

2005

- CD-opname: *Blouberg*. Dirigente: Christian Ashley-Botha en Rudolf de Beer. Opgeneem en vrygestel in 2005. Drakensberg Music: CD DM 003.
- CD- en DVD-opname: *Carmina Burana* van Carl Orff. Opgeneem en vrygestel in 2005. Dirigent: Christian Ashley-Botha. Drakensberg Music: CD DM 004/ DVD DM 001.

2006

- DVD-opname: *Amaculo Ase-Afrika: Songs of Africa*. Opgeneem in 2005 en vrygestel in 2006. Dirigente: Rudolf de Beer en Christian Ashley-Botha. Drakensberg Music: DVD DM 002.

BYLAE F

TV-opnames, radio-opnames en rolprente

TV- en radio-opnames

1977

- November: Noëlkonserte in Rundu. TV-opnames word gemaak van die optrede in Rundu, Suidwes-Afrika.

1984

- 31 Mei: *Groen is die Land*. 'n Verskeidenheidsprogram wat verfilm is in Natal met die Drakensberg Seunskoor, Ian Dix, Marjorie Brooks, die Durbanse Mannekoor, Tessa Ziegler en Dave Hewitt. SAUK TV1.

1997

- 21 Desember: *Sunday Concert* met die Drakensberg Seunskoor word uitgesaai deur die SAUK op SAFM.

2001

- 17 Oktober: *Messages of Peace with the Drakensberg Boys' Choir*. SAUK TV2 om 17:00.
- 21 Oktober: Drakensberg Seunskoor op *Kunskafee*. KykNet om 20:00.
- 9 Desember: *Hosanna* TV-program met die Drakensberg Seunskoor. SAUK TV2 om 8:00. Kobus Petzer produksies.

2002

- 3 Februarie: *Summer Praise*. TV-uitsending met die Drakensberg Seunskoor. SAUK TV2 om 18:30. Dynamic Vision Productions.
- 6 Februarie: *The Singing Buffalo*. Die Drakensberg Seunskoor vorm 'n prominente deel van die reissketse van die "Singing Buffalo" wat uitgesaai is op SAUK TV2 om 18:30.
- 25 Februarie: *Dis hoe dit is met Steve* met die Drakensberg Seunskoor.

KykNet. Dirigent: Rudolf de Beer.

2005

- Julie: *Pasella*. SAUK TV2.

Rolprente

1971

- *A New Life* (Kavalier films). Drakensberg Seunskoor saam met Gé Korsten, Leonore Veenemans en Lindie Roux. Draaiboek: Walter Brongh. Regisseur: Dirk de Villiers.

1973

- *Those Naughty Angels*. Drakensberg Seunskoor saam met Gé Korsten en Leonore Veenemans. Verfilm in Israel.
- *Praise for the singing*. Hierdie film wen 'n silwer medalje by die internasionale filmfees in New York in 1973.
- *Song of the Islands* en die *Singing Horsemen*. Twee dokumentêre programme wat handel oor die Drakensberg Seunskoor.